

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

147148

TÜRKİYE'DEKİ MAFYA TİPİ ORGANİZE SUÇ ŞÜPHELİLERİNİN
SOSYAL PROFİLİ

Yüksek Lisans Tezi

Mahmut CENGİZ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Dolunay ÇEVİK

147148

Kırıkkale - 2004

ÖNSÖZ

Son yıllarda organize suç ve suç örgütleri, sahip oldukları sınırsız kaynaklar ve ülkelerin rejimleri üzerinde tehdit unsuru haline gelmeleri gibi nedenlerden ötürü dünya gündeminde kendine en fazla yer bulan konulardan biri olur hale gelmiştir.

Bu durum ülkemize de yansımıştır. Ülkemizde ekonomi ve adalet sistemindeki olumsuzluklardan ötürü özellikle 1970’li yıllardan sonra organize suç örgütleri kendini hissettirmeye başlamıştır. 1996 yılında meydana gelen ve “Susurluk Kazası” olarak hafızalara kazınan olaydan sonra da ülkemizde en fazla konuşulan konulardan biri olmuştur.

1999 yılında çıkarılan 4422 Sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu” ile birlikte ülkemizde kriminal anlamda çok yoğun bir mücadele süreci başlatılmıştır. Bir çok suç örgütü etkisiz hale getirilmiştir. Organize suçların kriminolojik yönü ile polisiye anlamda yapılan mücadele başarılı olarak sürdürülmesine rağmen hedeflenen sonuçlara ulaşamadığı düşünülmektedir. Çok yönlü olma özelliğine sahip organize suçlarla etkin mücadele için, Emniyet Teşkilatı haricinde üniversiteler, basın-yayın kuruluşları vb. gibi kurumlara da düşen görevlerin hassasiyetle yerine getirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde mafia tipi organize suç örgütlerine ilişkin yapılan değerlendirmelerde, bunların kriminolojik yönleri ile birlikte sosyolojik yönlerinin de bulunduğu sık sık vurgulanmaktadır. Daha çok gelenek ve göreneklerin yozlaştığı toplumlarda, mafia tipi oluşumların kendilerine daha rahat yer edindikleri bilinmektedir. Ülkemizde de benzer bir durum görülmektedir. Örneğin, böyle bir özelliğin farkında olan suç örgüt liderlerinin legalleşme sürecinde, bilinçli olarak toplumsal değerlere daha fazla sahip çıkar gibi görünmek suretiyle topluma olduğundan daha farklı görünmeye çalışmakta oldukları, mücadeleciler tarafından yapılan tespitler arasındadır. Ülkemizde mafia tipi suç örgütlerinin uzun vadede daha da etkin hale geleceği öngörüler arasındadır. Bu da etkin mücadele için çok yönlü olmayı gerektirmektedir.

Suç örgütlerinin alt kültürel özellikleri ve toplumsal yönlerinin ortaya konulabilmesi için sosyolojik bir takım çalışmalar yapılması zorunluluk haline gelmiştir.

Ancak, günümüz itibarıyla ‘organize suç’ olgusunu siyaset bilimi ya da sosyoloji temelli teori ve yaklaşımlar çerçevesinde açıklamaya teşebbüs eden çalışmalar, literatürümüzde oldukça azdır. Bu konudaki çalışmalar, genellikle hukuki temelli ya da fiili durumu ortaya koymaya yönelik genel anlatı şeklinde olmaktadır.

Bu ihtiyaçtan hareketle, tez konusu “Ülkemizdeki Mafia Tipi Organize Suçların Sosyolojik Profili” olarak belirlenmiş olup bu alandaki çok ciddi bir boşluğun doldurulması adına ilk adım atılmaya çalışılmıştır.

Çalışma çerçevesinde, ülkemizde ilk defa, 4422 SKM suçundan haklarında işlem yapılan suçlular üzerinde sosyolojik yapılarını ortaya koyma amaçlı olarak bir anket uygulanmıştır. Organize suçlarla mücadeleye farklı bir yaklaşım getireceği düşünülen bu çalışmanın halihazırda Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde devam etmekte olan suç analizi çalışmalarına da veri olarak katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, bu çalışmanın hazırlanmasında ve yürütülmesinde katkıları bulunan başta Daire Başkanımız Sn. Hanefi AVCI olmak üzere Organize Suçlar Şube Müdürü Sn. Özer ÖZBEN, Koruma Birimi Büro Amiri Sn. Mehmet Ali KESKİNKILIÇ, Polis Akademisi Öğretim Görevlisi Sn. Ertan BEŞE, Tez Danışmanı Sn. Dolunay ÇEVİK ve eşime çok teşekkür etmek istiyorum.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de son yıllarda artış gösteren mafya tipi suçların sosyolojik akaplarını ortaya koymaktır. Son yıllarda bu tip suç örgütleri sahip oldukları sınırsız kaynaklar ile hem dünya çapında şimdiye kadar sahip olmadıkları bir güce erişmişler hem de ülkelerin rejimleri üzerinde de bir tehdit unsuru haline gelmişlerdir.

Bu çalışmada, mafya tipi suç örgütlerinin genel bir değerlendirmesi yapıldıktan sonra Türkiye’de bu suç türüne kayan bireylerin genel sosyolojik özellikleri incelenmiştir. Anket yöntemi ile kişilerin ortak bir sosyo-kültürel akaplarına sahip olup olmadıkları araştırılarak sosyolojik bit tipolojeye varılmaya çalışılmıştır.

Vurgularımızın ışığında söz konusu kişilerin genellikle toplumun alt ve marjinal kesimlerinden geldikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, dünyadaki mafyalaşma olgusunun toplumsal nedenleri ile ülkemizdeki nedenlerinin büyük ölçüde benzerlik arz ettiği ortaya konmuştur.

Bundan dolayı, belli bir mafya tipolojisinden bahsetmenin sosyolojik olarak mümkün olabileceği ortaya konmuştur.

ABSTRACT

This study aims at analysing the sociological background of mafia-type crime organizations. It is well known that during the last decades this type of organizations began to direct huge financial resources. Moreover, they became a challenge for the existing regimes.

This thesis tries to find out the sociological background of the people who joined this type of organizations after an evaluation of phenomenon of the mafia throughout the world. It has been tried to reach, together with a survey, whether they have joint sociological tipology or not.

It has been found out that above-mentioned people are generally from the marginal and below rank level of the society. In this study, it has also been specified that the reasons of mafia structure, in our country, have generally resembled to the world criteria.

Therefore, it is possible to mention about a certain mafia tipology.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLolar	V
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

ORGANİZE SUÇLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

A- Mafia (Organize Suç) Olgusu	9
1- Terör Suçları ve Organize Suçlar	15
2- Mafia Tipi Organize Suçların Ülkemizdeki Tanımı	18
B- Mafia Tipi Organize Suçların Tarihsel Gelişimi	20
C- Mafia Tipi Organize Suçların Ortaya Çıkış Sebepleri	22
D- Mafia Tipi Organize Suçların Özellikleri	25
E- Mafia Tipi Organize Suç Örgütlerinin Yöntemleri	30
F- Mafia Tipi Organize Suç Örgütlerinin Yapısı ve Legalleşme Süreci	31
G- Mafia Tipi Organize Suç Örgütlerinin Finans Kaynakları	34
H- Mafia Tipi Organize Suç Örgütlerinin Uluslararası Boyutu	36

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇ

A- Ülkemizde Mafia Tipi Organize Suçların Oluşumu ve Gelişimi	41
B- Ülkemizde Mafia Tipi Organize Suçluluğun Doğmasına Neden Olan Etkenler	47
C- Ülkemizde Mafia Tipi Organize Suçların İstatiksel Değerlendirmesi	52
1- Organize Suç Olaylarının Yıllara Göre Dağılımı	52
2- Organize Suç Olaylarının Bölgesel Bazda Dağılımı	53
3- Organize Suç Olaylarında Yakalananların Nüfusa Kayıtlı Oldukları İllere Göre Dağılımı	53
4- Organize Suç Olaylarında Ele Geçirilen Silahların Yıllara Göre Dağılımı	54
D- Türk Orijinli Suç Örgütlerinin Avrupa'daki Durumu	55
E- Günümüzde Organize Suçluluğun Görünümü	56
F- Ülkemizde Mafialaşma Döngüsü	59
G- Ülkemizdeki Mafia Tipi Organize Suç Örgütlerinin Ortak Özellikleri	63
H- Ülkemizde Mafia Tipi Organize Suçların Hukuki Boyutu	66
I- Ülkemizde Organize Suçların Sosyolojik Analizi	68
1- Anomi Teorisi	70
2- Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi	74
3- Kültür Çatışması ve Alt-Kültür Teorileri	74
4- Aykırı Fırsatlar Teorisi	76
5- Gerilim Teorisi	77
6- Merkezi Otorite - Yerel Güç Çatışması Yaklaşımı	80

III.BÖLÜM

ÜLKEMİZDE ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTÜ MENSUPLARININ PROFİLİNE
İLİŞKİN BULGULARIN SOSYOLOJİK ANALİZİ

A- Araştırmanın Konusu	84
B- Araştırmanın Amacı	84
C- Araştırmanın Yöntemi	85
1- Araştırmanın Modeli	85
2- Araştırmanın Evren ve Örnekleme	85
3- Veri Toplama Aracı	85
4- Veri Toplama Süreci	85
5- Verilerin Çözümlemesi	85
D- Araştırmanın Sınırlılıkları	86
E- Ankete Konu Olan Şüpheli Şahısların Demografik Özellikleri	86
1-Şahısların Doğum Yerleri İtibariyle İllere Göre Dağılımı	87
2- Şahısların Yaş Grupları İtibariyle Dağılımı	88
3- Şahısların Medeni Durumları İtibariyle Dağılımı	89
4- Şahısların Mesleklere Göre Dağılımı	90
5- Şahısların Anne-Baba Evlilik Durumlarına Göre Dağılımı	93
6- Şahısların Ailelerindeki Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	93
7- Şahısların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	94
8- Şahısların Eğitim Fırsatını Yakalamaları Halinde Arzuladıkları Mesleklere Göre Dağılımı	96
F- Ekonomik Statüleri	98
1- Şahısların Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı	98
G- Suç Faillerinin Suç İşlemedeki Mükerrriyetleri	99
1- Şüphelilerin Daha Önce Herhangi Bir Suç İsnadıyla Gözaltına Alınmalarına Göre Dağılımı	99
2- Daha Önce Gözaltına Alınan Şahısların İsnad edilen Suçlara Göre Dağılımı	101
3- Şahısların Daha Önce Organize Suç Kapsamında Göz Altına Alınıp Alınmadıklarına Göre Dağılım	101
H- Diğer Değişkenler Açısından Durum	102
1- Şahısların Suçu İşledikleri İllerle Doğdukları Yerler Arasındaki İlişki Bakımından Dağılımı	102
2- Şahısların Suçu İşledikleri Yere Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı	104
3- Şahısların Göç Sonrası Beklentilerinin Ne Derece Karşılandığına Göre Dağılımı	105
4- Şahısların Göç Sonrası Yanlarında Kaldıkları Şahısların Hukuki Durumlarına Göre Dağılımı	106
5- Şahısların Göç Sonrası Karşılaştıkları Problemlere Göre Dağılımı	106

6- Şahısların Kendilerine İsnad Edilen Suçu İşleme Sebeplerine Göre Dağılımı	107
7- Şahısların Benzer Suçları İşleyen Kişilerle İlişkilerine Göre Dağılımı	109
8- Şahısların İsnad Edilen Suçu İşlenmesinde Çevresel Etkilerin Olup Olmadığına Göre Dağılımı	109
9- Şahısların Beğendikleri TV Dizileri ve Kahramanlarına Göre Dağılımı	110
10- Şahısların Hürriyeti Bağlayıcı Ceza Almaları Halinde Ailesine Kimlerin Bakacağı Beklentilerine Göre Dağılımı	112
11- Şahısların Yoğun Olarak Beraber Oldukları Kişilere Yakınlık Derecesine Göre Dağılımı	114
12- Şahısların Mevcut Çevreleriyle İlişkilerini Sürdürme Kararlılıklarına Göre Dağılımı	116
13- Şahısların Adalet Mekanizmasının İşlerliğine Güvenlerine Göre Dağılımı	117
14- Şahısların İsnad edilen Suçu Meşrulaştırma Anlayışına Göre Dağılımı	118
15- Şahısların Silahlara Düşkünlüğüne Göre Dağılımı	119
16- Şüphelilerin Şiddet Olgusunu Bir Problem Çözme Aracı Olarak Görme Anlayışlarına Göre Dağılımı	121
17- Şahısların İdealize Ettikleri Kişilik Özelliklerine Göre Dağılımı	123
18- Şahısların Hayattan beklentilerine Göre Dağılımı	124
19- Şahısların Problemlerinin Çözümünde Güvence Olarak Gördükleri Kişilerin Olup Olmadığına Göre Dağılımı	125
20- Şahıslara Problemlerinin Çözümünde Yardımcı Olan Kişilerle İlişkisine Göre Dağılımı	126
I- Farklı Değişkenler Açısından Durum	127
1- Görüşülenlerin Yaşı ile Daha Önce Göz Altına Alınıp Alınmadıklarını Gösterir Dağılım	127
2- Görüşülenlerin Yaşı İle İsnad Edilen Suçun İşlenmesinde İçinde Bulunulan Grubun veya Çevrenin Etkisinin Olup Olmadığını Gösterir Dağılım	128
3- Öğrenim Durumu ve İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım	129
4- Öğrenim Durumuna Göre Daha Önce Göz Altına Alınma Durumunu Gösterir Dağılım	130
5- Öğrenim Durumu ve İsnad Edilen Suçu İşlemede İçinde Bulunulan Grubun veya Çevrenin Etkisinin Olması Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım	131
6- Görüşülenlerin Yaşı İle Görüşülene İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım	132
SONUÇ	134
ANKET SORULARI	142
KAYNAKLAR	146

TABLULAR

Tablo 1: 1986-1998 karşılıksız çıkan çek-senet sayısı	50
Tablo 2: Organize suç olaylarının yıllara göre dağılımı	52
Tablo 3: Organize suç olaylarının bölgesel bazda dağılımı	53
Tablo 4: Şüphelilerin illere göre dağılımı	53
Tablo 5: 1999-2003 yılları arası ele geçirilen silahlar	54
Tablo 6: Anket uygulanan şüphelilerin illere göre dağılımı	86
Tablo 7: En fazla olayın meydana geldiği 6 il	87
Tablo 8: Organize suç şüphelilerinin doğum yerleri itibariyle illere göre dağılımı	87
Tablo 9: Şahısların yaş grupları itibariyle dağılımı	88
Tablo 10: Şahısların medeni durumları itibariyle dağılımı	89
Tablo 11: Şahısların mesleklere göre dağılımı	90
Tablo 12: Serbest meslek sahiplerinin alanlarına göre dağılımı	91
Tablo 13: Şüphelilerce daha önce yapılan işlere göre dağılım	92
Tablo 14: Şahısların baba mesleklerine göre dağılımı	92
Tablo 15: Şahısların anne-baba evlilik durumlarına göre dağılımı	93
Tablo 16: Şahısların ailelerindeki çocuk sayısına göre dağılımı	93
Tablo 17: Şahısların öğrenim durumlarına göre dağılımı	94
Tablo 18: Şüphelilerin eğitim düzeylerini yeterli görüp görmediklerini gösterir dağılım	96
Tablo 19: Şahısların eğitimlerine daha fazla devam etme şansları verilmesi halinde tercih edecekleri meslekleri gösterir dağılım	96
Tablo 20: Şüphelilerin aylık gelirlerine göre dağılım	98
Tablo 21: Şahısların daha önce göz altına alınmalarına göre dağılımı	99
Tablo 22: Şüphelilerin daha önce gözaltına alınmasına yol açan suçların dağılımı	101
Tablo 23: Şahıslara isnad edilen suçtan dolayı gözaltına alınıp alınmadıklarını gösterir dağılım	101
Tablo 24: Şahısların şu anda yaşadıkları yere kaç yıl önce geldiklerini gösterir dağılım	102

Tablo 25: Şüphelilerin göç etme sebeplerini gösterir dağılım	104
Tablo 26: Şüphelilerin göç ettikten sonraki memnuniyet durumlarını gösterir dağılım	105
Tablo 27: Şüphelilerin göç sonrası yanlarında kaldığı kişilerin hukuki durumlarını gösterir dağılım	106
Tablo 28: Şüphelilerin göç sonrası karşılaştıkları problemlere göre dağılım	106
Tablo 29: Şüphelilerin kendilerine isnad edilen suç işleme sebeplerine göre dağılımı	107
Tablo 30: Şüphelilerin benzer suçları işleyen kişilerle ilişkilerine göre dağılım	109
Tablo 31: Şüphelilerin suç işlerken çevresel etkilerden etkilenme durumunu gösterir dağılım	109
Tablo 32: Televizyon dizi ve kahramanlarının şüpheliler üzerindeki etkisini gösterir dağılım	110
Tablo 33: Şüphelilerin ceza evine girmeleri durumunda ailelerine kimin bakacağını gösterir dağılım	112
Tablo 34: Şüphelilerin oluşturduğu grubun yapısal özelliğini gösterir dağılım	114
Tablo 35: Şüphelilerin serbest bırakıldıktan veya cezaevinden çıktıktan sonra yaşadıkları yerde kalmaya devam edip etmeyeceklerini gösterir dağılım	116
Tablo 36: Şüphelilerin adalet sistemimizin işlerliğine olan güvenlerini gösterir dağılım	117
Tablo 37: Şüphelilere isnad edilen suç işlemlerinde toplum için faydalı olduğu düşüncesinde olup olmadıklarını gösterir dağılım	118
Tablo 38: Şüphelilerin silah taşımak ile ilgili düşüncelerini gösterir dağılım	119
Tablo 39: Şüphelilerin özellikle istedikleri silahları tercihlerini gösterir dağılım	121
Tablo 40: Şüphelilerin şiddet olgusunu bir problem çözme aracı görüp görmediklerini gösterir dağılım	121
Tablo 41: Şüphelilere göre bir insanda bulunması gereken 3 önemli özelliği gösterir dağılım	123
Tablo 42: Şüphelilere olma imkanı tanınsaydı olmak istediklerini gösterir dağılım	124
Tablo 43: Şüphelilerin problem çözümünde sürekli olarak güvendikleri kişiler	

bulunup bulunmadıklarını gösterir dağılım	125
Tablo 44: Şüphelilerin zor günlerinde kendilerine en çok kimin yardımcı olduklarını gösterir dağılım	126
Tablo 45: Şüphelilerin yaşı ile daha önce gözaltına alınma durum ilişkisini gösterir dağılım	127
Tablo 46: Şüphelilerin yaşı ile isnad edilen suçun işlenmesinde üzerlerinde grup veya çevre baskısı olup olmadığı ilişkisini gösterir dağılım	128
Tablo 47: Şüphelilerin öğrenim durumu ve isnad edilen suçu işlemedeki ilişkilerini gösterir dağılım	129
Tablo 48: Şüphelilerin öğrenim durumuna göre daha önce gözaltına alınma durum ilişkisini gösterir dağılım	130
Tablo 49: Öğrenim durumu ve isnad edilen suçu işlemede içinde bulunulan grubun veya çevrenin etkisinin olması arasındaki ilişkiyi gösterir dağılım	131
Tablo 50: Görüşülenlerin yaşı ile görüşülene isnad edilen suçu işleme sebebi arasındaki ilişkiyi gösterir dağılım	132

GİRİŞ

Suç kavramı evrensel ve genel bir olgudur. Suç tarihinin en eski çağlarından itibaren var olmuş ve ileride de var olmaya devam edecektir. Genel olarak bakıldığında suçsuz bir toplumdaki bahsetmek, bir hayal gibi gözükmemektedir. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde yaşamının ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar bulundukça suç da var olacaktır. Suç bir bakıma, bazı kişilerin davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları grupta yerleşmiş davranış örnekleri arasındaki bir çelişkidir. Bu çelişki her zaman ve her yerde zorunlu olarak var olacağından genel ve evrensel bir olay teşkil eder.

Günümüzde hemen hemen herkes tarafından genelde mafya olarak bilinen ve ifade edilen organize suçların ilk defa nerede ve ne şekilde ortaya çıktığı, örgütlenme ve çalışma usul ve esasları ile ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olan temel faktörler konusunda çok sayıda bilimsel ve güncel çalışmalar bulunmakla birlikte, bu olgu halen çok farklı görüşlerin ileri sürüldüğü, tartışmalı bir alan olarak dikkatleri çekmektedir.

Uluslararası organize suç literatürü büyük çoğunlukla İtalya ve Amerika kaynaklı eserler tarafından belirlenmiş ve şekillenmiştir. Yani, bu alandaki bilgi birikimine, İtalyan-Amerikan kaynaklı organize suç literatürü yön vermiştir.

Çok failli suçlar olarak da tarifî mümkün olan organize suçların en önemli tehlikesi; toplumun üzerinde toplum adına ülkeyi yönetme yetkisini, yani üstün otoriteyi temsil eden devletin elinde bulundurduğu otoriteyi doğrudan tehdit edebilmeleri ve toplumda bir kaos ve panik havası yaratmak suretiyle ülkedeki ekonomik, siyasal, hukuksal ve benzeri bütün sistemleri sarsabilme, dengeleri bozabilme ve hatta ülkeyi iç savaşa veya düzeltilmesi çok zor ekonomik krizlere götürebilmesinde yatmaktadır.

Özellikle iletişimde ve taşımacılıkta olmak üzere modern teknolojiye yaşanan devrim, globalleşme ve liberalleşme, totaliter rejimlerin yıkılarak yerine yeni demokrasilerin ortaya çıkışı, suç bilimindeki gelişmeler ile mafyanın siyaset, toplum ve ekonomi üzerindeki etkilerinin ve gücünün artışı gibi nedenlerle organize suçlar 1980 sonrasında hızlı bir artış trendine girmiştir.

Organize suç kavramı, kriminolojik açıdan, diğer suç çeşitlerinden çok daha girift ve çözülmesi güç bir oluşum ve nedensellik içermektedir. Hiçbir suç örgütü; organize suçlar kadar çok yönlülük, karmaşıklık ve zıtlık içermemektedir. Organize suçluluk, özellikle siyasi ve ekonomik şartlarla doğrudan ilişkili olması nedeniyle, öncelikli olarak, siyasal ve sosyo-psikolojik bir yapı niteliğine sahiptir.

Hukuk devletinin ve demokratik sistemlerin karşısındaki en güçlü ve tehlikeli örgütler bu gün organize suç örgütleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü organize suç örgütleri çok büyük miktarda sahip oldukları parasal kaynakları ile demokratik düzeni etkileyecekleri gibi, sivil ve resmi bürokrasideki karar vericileri de etkileyecek bir yapıya sahiptir. Kriminolojik terminolojide suç organizasyonu olarak anılan bu hiyerarşik yapı, halk arasında Mafya olarak bilinmektedir.

Tek kişi suç işlediğinde, fiilin tamamı bu tek kişi tarafından gerçekleştirildiğinden, bu tür suçları ispatlamak nispeten kolaydır. Buna karşılık bir suç, çok sayıda kişi arasında paylaştırılarak ve belli bir plan çerçevesinde işlendiğinde, ispatı çok zorlaşır. Zira İşbölümü yapanlar, suçun veya suç hazırlığının sadece bir parçasını yerine getirmektedir. Organize suçlulukta da bir fiil çok sayıda kişi arasında bölündüğünden bunlardan birinin veya ikisinin yakalanması suçun ispatına her zaman yetmemektedir. Bu yüzden, organize suçlulukla mücadele etmek, zannedildiğinden çok daha zor ve en küçük bir delilin dahi kaybedilmesine tahammülü olmayan, özel ihtisaslaşmayı gerektiren teknik bir iştir.

Organize suç, son zamanlarda ülkemiz gündeminde yer edinmeye başlayan bir kavramdır. Aslında bu tür suçları işleme belki çok eski dönemlerde var olsa bile, günümüz modern toplumlarında mücadele edilmesi gereken ciddi bir sorun haline gelmiştir. Organize suç olayları daha çok sıcak para akışının olduğu büyük şehirlerimizde meydana gelmektedir. Bundan dolayı, organize suçla mücadele eden güvenlik birimlerinin başında polis gelmektedir. Bu bağlamda, günümüzde organize suçlarla mücadele faaliyetleri polisin görev alanında daha fazla yer işgal etmeye başlamıştır. Dolayısıyla organize suç ve organize suçla mücadele hususu, polis merkezli ele alınmaktadır.

Daha somut bir gelişme ile, ülkemizde organize suç olgusu, ciddi anlamda devlet yetkilileri ve kamuoyunun gündemine “Susurluk Kazası” olarak bilinen olay ile

gelmiştir. İçinde bir milletvekili, bir polis müdürü ve bir de adli makamlarca aranan bir organize suç örgüt elemanının bulunduğu mercedes marka otomobilin Balıkesir'in Susurluk ilçesinde kaza yapması sonucunda polis müdürü ile aranan kişi ölmüş, milletvekili ise sağ olarak kurtulmuştur. O günden sonra çok uzun bir süre, Türkiye'nin en önemli gündem konularından biri haline gelen "Susurluk Kazası" başta organize suçlar olmak üzere pek çok konuda adeta bir referans kaynağı haline gelmiştir. Çok uzun yıllardır var olan, ancak pek üzerinde durulmayan ve sıradan kabadayılıklar olarak geçiştirilen mafya ya da organize suç ile ilgili konular, bu olaydan sonra ciddi anlamda konuşulmaya ve tartışılmaya başlamıştır.

Türkiye'de mafya tipi oluşumlarla ilgili yapılan değerlendirmelerde, bunların kriminolojik yönleri ile birlikte sosyolojik yönlerinin de bulunduğu sık sık belirtilmektedir. Gelenek ve göreneklere bağlı bir toplum yapısının kuvvetli olduğu ülkeler, bu tür suçlarla mücadele ederken sorunun asıl kaynağını bu alanlarda bulmaktadırlar.

Bir çok yazar yazdıkları makalelerde; mafya tipi suçları, bir toplum hastalığı şeklinde değerlendirirken bunların doktorlarının sosyologlar olduğu, ideolojik amaç taşıyan terör olaylarının bir şekilde biteceği, bölücülerin silahlarını bırakacakları, süreç içerisinde bunların unutulacakları, ancak mafya için aynı şeylerin söylenemeyeceği, çünkü mafyanın sosyolojik bir olgu olduğu için toplumsal yapı içerisinde var olacağı, mafyanın somut bir örgüt olarak kabul edilmeyip onun bir yaşam tarzı olarak kabul edilmesi gerektiği şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bir çok Avrupa ülkesinin organize suçlarla mücadele birimlerinde sosyolojik gelişmeleri takip etme ve değerlendirme amaçlı kriminologların da görev yaptığı bilinmektedir.

Mafya ile mücadelede önde gelen bazı ülkelerde sosyolojik yönü olduğu tespit edilen mafya tipi organize suçlarla ilgili üniversitelerde anti-mafya kürsüleri bulunurken ülkemizde maalesef üniversitelerde bu şekilde herhangi bir bölümün varlığından söz edilememektedir.

YÖK'teki doktora ve yüksek lisans tezlerine ilişkin yapılan arşiv çalışmalarında da mafya tipi organize suçların sosyolojik yapısı konulu herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu zamana kadar ülkemizdeki mafya tipi suçlarla mücadelede suç örgütleri sadece 'kriminal bir çete' olarak algılanmıştır. Mafyanın aynı zamanda sosyolojik bir olgu olarak algılanmadığı sürece, bu işin üstesinden kolay kolay gelinemeyeceği bilinen tespitler arasındadır. Çünkü, sosyolojik olarak yapılacak çalışmalar neticesinde, suçun gelişimi ve halkın suçu algılayış şekli ortaya konarak bu ihtiyaca istinaden mücadelede yeni tedbirler geliştirilebilecektir.

Birleşmiş Milletler Suç Önleme ve Kontrolü Merkezi'nce hazırlanan raporlarda organize suç olayları değerlendirilirken; suç sosyolojisinden, hukuktan ve kriminolojiden alınan kavramların yanında, ekonomi, antropoloji ve siyasal araştırma tekniklerinin de kullanılmasının zorunluluk olduğu belirtilmektedir.

Bundan hareketle, suçun değerlendirmesi yapılırken çok yönlü olunması mücadeleye olumlu anlamda katkıda bulunacaktır.

'Organize Suç' olgusu günümüzde sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir fenomen olarak ortaya çıkmakta ve artan bir şekilde global toplumun bütününe ilgilendiren bir niteliğe bürünmektedir. Bu nedenle 'organize suç' olgusunun çok boyutlu niteliği, konuyu son zamanlarda Kriminoloji biliminin ve daha genel anlamda güvenlik bilimlerinin en ilgi çekici alanlarından birisi haline getirmektedir.

Bununla birlikte, 'organize suç' olgusunu siyaset bilimi ya da sosyoloji temelli teori ve yaklaşımlar çerçevesinde açıklamaya teşebbüs eden çalışmalar, yukarıda da belirtildiği üzere literatürümüzde oldukça azdır. Bu konudaki çalışmalar genellikle hukuki temelli ya da fiili durumu ortaya koymaya yönelik genel anlatı şeklinde olmaktadır.

Organize suç kavramının, diğer dünya ülkeleri ile kıyaslandığında ülkemizde daha farklı ele alındığı görülecektir. Dünya ülkelerinde, her türlü kaçakçılık suçları, mali suçlar, narkotik suçlar vb. gibi toplumsal yönü olmayan ancak grup halinde ve ekonomik çıkar için işlenen suçlar organize suç kapsamında ele alınmaktadır. Ancak, ülkemizdeki durum daha çok İtalya ile benzerlik göstermektedir. Sicilya mafyası ile ilgili yapılan değerlendirmelerde, suçun daha çok toplumsal yönünün olduğu, toplum tarafından kabul gördüğü ortaya konmaktadır.

Türkiye’de de tarihi geçmiş olarak incelendiğinde, ülkede meydana gelen otorite boşluklarının toplumun ihtiyacını karşılama gibi amaçlarla ortaya çıkan bir takım unsurlarla doldurulmaya çalışıldığı görülecektir. Örneğin, ilk başta sadece görevli oldukları hamamı korumakla görevli külhan beyleri daha sonraları toplumda çok geniş kabul görmüşler ve bir nevi adaleti koruyucu unsur olarak hareket etmişler, insanlar arasındaki anlaşmazlıklarda araya girerek çözüm bulmaya başlamışlar ve sosyal bir rol üstlenmişlerdir. Külhanbeyliğin devamı olduğu değerlendirilen Kabadayılık için de aynı yorum yapılabilir. Yıllardır arkasına sığındıkları ‘delikanlılık’ özelliğiyle, toplumda kabul görmeye çalışmışlar ve bunda da nispeten başarılı olmuşlardır. Toplumumuzun bir takım özellikleriyle özdeşleşmelerinden dolayı bunlar toplumumuzca benimsenmişlerdir.

Mafya tip organize suç deyince; para ve gücü hedefleyen, faaliyetlerinde toplumu göz ardı etmeyen, toplumun değerlerini daha fazla sahiplenirmiş gibi görünerek topluma şirin görünmeye çalışan ve bunun için medyatik kişilerle ve sanatçılarla kameralar önünde birlikte görünmeyi hedefleyen, yine her türlü afette toplumun yardımına koşan bir imaj vermeye çalışan, hem yasadışı faaliyetlerini daha kolay yürütmek hem de legal görüntü çizmesine yardımcı olması maksadıyla siyasiler ve bürokratlarla ilişkilerinde son derece hassas olan bir suç gurubu akla gelmektedir. Dikkat edilirse, mafya tipi organize suçların öncelikli hedeflerden biri toplumu kazanmaktır.

Türkiye’deki bir çok suç örgütü liderlerinin de bu doğrultuda davrandıkları bilinmektedir. Bu da ülkemizdeki mafya tipi suçların kriminolojik yönlerinin olduğu gibi aynı zamanda sosyolojik yönlerinin bulunduğu şeklindeki değerlendirmeleri haklı çıkarmaktadır.

Etkin mücadele için suçun tüm boyutlarının ortaya konması gerekir. Ülkemizde sosyolojik yönü de olduğu ifade edilen mafya tipi organize suçlara karşı mücadelede sadece kriminal tedbirlere başvurulmaktadır. Öte yandan, topluma hitap etmeye çalışan bu kişi ve grupların gerçek yüzlerinin ortaya konarak toplumla bağlarının kesilmesi, ancak bunların sosyolojik olarak etütlerinin çok iyi yapılması sonucunda ortaya çıkacak bir takım tespitlerle olabilecektir.

Bu ihtiyaçtan hareketle, tez konusu “Ülkemizdeki Mafya Tipi Organize Suçların Sosyolojik Profili” olarak belirlenmiş olup bu alandaki çok ciddi bir boşluğun doldurulması adına ilk adım atılmaya çalışılmıştır.

Organize suçlarla mücadeleye farklı bir yaklaşım getireceği düşünülen bu çalışmanın, halihazırda Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde devam etmekte olan suç analizi çalışmalarına da veri olarak katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

“Türkiye’deki Mafya Tipi Organize Suç Şüphelilerinin Sosyal Profili” başlıklı tezde, kaynak taraması ile anket uygulama yönteminden faydalanılmıştır. Anket sonuçlarının yorumlanmasında “Tesadüfi Örneklem Metodu” kullanılmıştır. Yerli-yabancı çok sayıda kaynak kullanılmış olup, anket çalışması haklarında 4422 Sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu”na Muhalefet suçundan işlem yapılan şüpheliler üzerinde uygulanmıştır.

Tez üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, mafya tipi organize suçların tanımı ile birlikte diğer genel bilgilerinden oluşmaktadır. Özetle; sosyolojik yönü olduğu için bu tip suçlara mafya tipi suçlar dendiği, ‘mafya’ teriminin özünde ‘mafya olduğu’, mafya tipi suçların; çıkar amaçlı olma, ideolojik yönü bulunmama, kendi içinde hiyerarşik bir yapıya sahip olma, sınırlı ve özel bir üyelik sistemi bulunma, devamlılık olma, rüşvet verme ve şiddette bulunma istekliliği olma, iş bölümüne sahip olma, tekelliliğe önem verme ve kendi içinde bir takım kurallara ve düzenlemelere sahip olma gibi özelliklerinin var olduğu, ülkemiz mevzuatına göre mafya tipi suçların kıyaslamasının yapıldığı, mafyanın Sicilya tarihi baz alınarak oluşum sürecinin nasıl başladığı ve geliştiği, mafya tipi suçların ortaya çıkışına nelerin zemin oluşturduğu, uluslararası organize suç örgütlerine ilişkin bir değerlendirmenin yapıldığı ve son olarak yukarıda da kısaca açıklanmaya çalışılan organize suçlarla mücadelede işbirliği adı altında imzalanan en çok katılımlı ve geniş kapsamlı bir sözleşme olan “Palermo Sözleşmesi”nin içerik olarak analizinin yapıldığı gibi konulardan oluşmuştur.

İkinci bölümde; sosyal tarihçe açıklamaları çerçevesinde ülkemizdeki mafya tipi organize suçların oluşum süreci, ortaya çıkış sebepleri, özellikleri ve ülkemizde gündem haline geliş süreci gibi konular ele alınmıştır. ‘Anomi’, ‘Aykırılıkların

Birleşmesi', 'Alt-Kültür Teorileri ve Kültür Çatışması', 'Aykırı Fırsatlar ve Gerilim' gibi sosyoloji temelli suç teorileri ışığında ülkemizdeki mafya tipi organize suçların bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise yapılan anket çalışmasının sonuçlarına yer verilmiştir. İçerik olarak; şüphelilerin yaş grupları, meslekleri, aile durumları, öğrenim düzeyleri, gelecekle ilgili hedefleri, kendilerini suça iten motiflerin saptanması, göç olgusunun organize suç ve suçluluk üzerinde etkisinin olup olmadığı, televizyon ile son yıllarda artan ve toplumu olumsuz olarak etkilediği bilinen mafya konulu dizilerin bunlar üzerinde etkisi, grubun oluşmasında önemli etkenlerin neler olduğunun deşifre edilmesi ve grup elemanlarının mafya özentilerinin belirlenmesi gibi daha çok sosyolojik tespitlere olanak sağlayacak şekilde sorulardan oluşan anket, alanında uzman sekiz kişinin olumlu görüşleri alınarak hazırlanmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü makam onayı alınarak 4 aylık bir süre için uygulanmak üzere hazırlanan anket toplam 35 sorudan oluşmaktaydı. Anketin, daha önceki yılların istatistiklerine bakılarak en fazla organize suç olayının meydana geldiği İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Antalya, Samsun ve Diyarbakır olmak üzere toplam 8 ilin Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlükleri'nde yapılması planlanmıştır. Ancak, 4 ay olarak belirlenen daha sonra 6 aya çıkartılan sürede Samsun ve Diyarbakır illerinde herhangi bir olay meydana gelmediği için bu illerimizden beklenen sonuçlar alınamamıştır. Diğer 6 ilimizde toplam 148 kişi şüpheli üzerinde uygulanmıştır. 6 aylık süre sonunda; İstanbul'da 51, Adana'da 49, Antalya'da 18, Ankara'da 14, İzmir'de 12 ve Bursa'da da toplam 4 şüpheli üzerinde uygulanmıştır. Anket uygulanan kişi sayısı, son yıllarda bu illerimizde meydana gelen olay sayıları ile birbirlerini teyit eder niteliktedir.

Anketin yapılması ile ilgili ilk başta bir takım çekinceler mevcuttu. Şahısların şüpheli olarak göz altında bulunduğu sırada sorulara içtenlikle cevap veremeyebilecekleri, anketin sadece 4422 SKM suçundan haklarında işlem yapılmış kişilere uygulanma konusunda gerekli hassasiyetin gösterilip gösterilemeyeceği ve bu suçu meslek haline getirmiş kişilerin soruların cevaplanması safhasında işlediği suçla ilgili bir açık vermemek için daha profesyonel bir yaklaşım içerisinde olabilecekleri bunlar arasında sayılabilir.

Şüphelilerin bu şekildeki yaklaşımları da göz önüne alınarak, sorular büyük bir hassasiyetle hazırlanmıştır. Dolaylı olarak sorulan sorulara verilen cevapların değerlendirmesinde çok büyük ölçüde hedeflenen bilgilere ulaşılmıştır.

Üçüncü Bölümde ayrıntılı olarak verilen anketin genel sonuçlarına göre; suç örgütü elemanlarının genellikle 20-30 yaş arasında oldukları, bir çoğunun parçalanmış ailelerden geldikleri, ailelerinin maddi durumlarının iyi olmadığı, baba mesleklerinin işçi veya serbest meslek gibi çok fazla maddi getirisi olmayan işlerden ibaret olduğu, kendileri de yine az maaş ile çalışan kişiler oldukları, büyük bir çoğunluğunun göç ettikleri, göç sonrası umduklarını bulamadıkları, göç sonrası yanlarında kaldıkları kişiler arasında daha önceden sabıkası olan veya bir şekilde polisle tanışmışlığı olan kişilerin bulunduğu, hemen hemen yarısının önceden herhangi bir suçtan dolayı polis tarafından göz altına alındığı, işledikleri suçlarda grubun etkisinin olduğu, grup liderlerine karşı özentili duydukları, grup liderleri tarafından cezaevi safhasında da kendileri ve ailelerinin destek gördüğü, yine yarısına yakınının “Kurtlar Vadisi” ve “Deli Yürek” gibi mafya konulu dizileri seyrettikleri, söz konusu televizyon dizilerinin bunlar üzerinde olumsuz etki oluşturduğu, bazılarının silah taşımaktan hoşlandıkları, silahlar ile aşinalıklarının bulunduğu, yine bazılarının klasik mafya söylemi olan toplumun yararına iş yaptıkları iddiasında oldukları, adalet sistemimizin gereği gibi işlemediğine inandıkları, çıkar amaçlı suç örgütlerinin söylemlerine uygun olarak para ve gücü hedefledikleri, grubun yapı olarak özellikle hemşehrilerden oluştuğu ve işledikleri suçlarda içlerinde buldukları grubun etkisi olduğu gibi yargılara varılmıştır.

I. BÖLÜM

ORGANİZE SUÇLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

A- Mafya (Organize Suç) Olgusu

Mafyanın tanımını tek yönlü yapmak doğru olmaz. Mafyanın tanım olarak; salt organize suç, sosyolojik veya sadece hukuki açıdan incelenmesi bizleri yanıltır. Bu tür yaklaşımlar mafya kavramını tam anlamıyla ortaya koyamayacağı gibi bu konuda çalışanları da yanlış alanlara sevk ederek mücadele anlamında istenilen sonuçların alınamamasına sebep olabilir.

Tartışılabilir olmakla birlikte bu çalışmada, “mafya tipi organize suçlar” kavramının özel olarak seçilmesinin nedeni, organize suç/örgütlü suç gibi kavramlar daha ziyade hukuki bir olguyu tanımlamak için kullanılırken, mafya terimi ise sosyolojik nitelikleri de olan bir yapılanmayı ifade etmesidir.

Prof.Dr. Hess mafyayı, “merkezi otoriteye karşı yerel güç odaklarının direnişi” olarak tanımlamaktadır. Hess’in bu tanımlaması bilimsel bazda en geniş alanı kapsamaktadır. Her şeyden önce “yasadışı direniş” olgusu vurgulanarak hem hukuk, hem de kriminal boyutlar ortaya konmaktadır. “Merkezi otorite” çağdaş devlet otoritesinin siyasi, ahlaki ve hukuki erkini ifade etmektedir. “Yerel güç” ise geleneksel yaşam tarzı ile onun alt yapısını oluşturan örfi hukuk oluşumlarını ifade etmektedir. Bu durum, tanımın sosyolojik boyutunu ortaya koymaktadır. (Çulcu, 2001:28-29)

Mafyayı, devlet ve rejim karşıtı bir takım yapılanmalarla karıştırmamak gerekir. Devlet karşıtı örgütlerin dayanak noktasını genellikle dinsel veya ideolojik ilke ve esaslar meydana getirir. Yani bu tip organizasyonlar, devleti ve kurumlarını yok ederek, kendi ideoloji ve ilkeleri çerçevesindeki devlet anlayışı ve otoritesini kurmayı hedeflerler. Tesis edecekleri devletin kurumları ise, yine savundukları doktrin veya inanç sisteminin kurumları olacaktır. Bu tür örgütler, sadece kabul etmedikleri devlet otoritesine karşı mücadele etmekle kalmazlar. Aynı zamanda, kendi öğretileri ve düşünceleri ile uyuşmayan kural ve kurumlara karşı da mücadele başlatırlar ve onları yok etmeye çalışırlar. Halbuki Mafyanın; devletin kural veya kurumlarını yok etme gibi amaçlarının olduğu iddia edilemez. Zira Mafya, ‘çifte söylemi’ bir davranış biçimi sergileyerek önce mevcut kural ve kurumları herkesten fazla sahiplenir görünerek,

onları kontrollerine alır ve hatta, bu kural ve ilkeleri gerçekten sahiplenene karşı savunur görünür. Daha sonra da çıkarlarının gerektirdiği biçimde yönlendirerek, çarpıtarak ve hatta yok sayarak, bunları kendi çıkarlarının bir aracı durumuna getirir. (Çulcu, 2001:30-31)

İtalya'da mafya tipi organize suçlarla mücadelede bir çığır açan ancak kendisinden öncekilerin kaderi gibi 1992 yılında düzenlenen bir suikastla öldürülen Savcı Falcone konuya değişik yaklaşımlar getirmiştir. Falconeye göre; kendisinin en çok etkilendiği nokta, mafyanın kendi içinde bir devlet düzeni sağlayabilmiş olmasıdır. Mafya bir güç düzenidir. Mafya, devletin trajik bir şekilde yetersiz kaldığı topraklarda devletin yerine geçer. Onun işini görür. Mafya bir ekonomik düzendir. Öteden beri karanlık eylemlerle bağlantıdadır ve düzenli bir verim ve kazanç sağlar. Mafya bir suç örgütü olarak Sicilya değerlerini kullanır ve onları da aşar. Hemşhricilik anlayışının erimeye yüz tuttuğu bir topluluğa bağlı olma gereksiniminin güç kazandığı bir dünyada mafya gelecek umudu veren bir modeldir (Falcone&adovani, 1993: 12-13). Sonuçta, mafyanın eylemlerinin siyasal özü, en ufak bir belirsizliğe yer bırakmadan açıkça demokrasiye alternatif bir çözüm sunmasındadır.

Mafya, öznel olarak bir suç örgütünü tanımlamaktan çok belirli bir alt kültürü, kendine özgü gelenekleri ve davranış kodları olan bir olgu ve oluşumu ifade etmektedir (Beşe, 2002: 156). Bu oluşum içerisinde, yardıma ihtiyaç duyan veya herhangi bir konuda müşkil durumda olan bir kişi, kendisine yardımcı olacağını düşünmediği yasalara ve resmi kurumlara müracaat etmek yerine şiddeti ve acımasızlığı ile kısa sürede işi çözüme güç ve kabiliyetine sahip bulunan mafyaya başvurmayı tercih eder. Gelişmelerin bu yönde olması ve artan bir ilgiyle mafyanın tercih edilmesi, bu örgütleri gittikçe güçlendirmiş ve mafya, sosyal hayatın meşru bir unsuru haline gelmiştir.

Bu anlamda mafya, Sicilya'nın sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal ilişkilerinin yansıtıldığı bir anlayış ve uygulamanın adı olmuştur. Bu çerçevede mafya, kökeninin dayandığı Sicilya-Arap kültüründe aslında bir yaşam şeklidir, zihinsel bir durumdur ve asla gizli bir suç örgütü değildir. Mafya olarak bilinen bir suç örgütü tarihte hiç var olmamıştır (Hess, 1973: 11). Hess, "Mafyanın ne gizli bir dernek ne de örgüt olduğunu, onun sadece bir yöntem olduğunu" ifade etmektedir.

Barzini, zihinsel bir durum ve yaşam şekli olan mafyayı gizli ve yasadışı bir örgüt olan mafyadan ayırmaktadır. İlki, suçlu veya kanunlara saygılı ayırımı olmaksızın bütün Sicilyalılar tarafından benimsenmekte ve paylaşılmaktadır. Bu çerçevede kullanılan mafya teriminde şu temel hususlar bulunmaktadır:

Sicilyalılar birbirlerine yardımcı olmalı, arkadaşlarına destek vermeli ve arkadaşları hatalı, düşmanlar haklı dahi olsa ortak düşmanlara karşı savaştımalıdır. Her bir Sicilyalı, koşullar ve sonucu ne olursa olsun, mutlaka şeref ve haysiyetini korumalı ve savunmalı ve küçük bir hakaretin dahi karşılıksız kalmasına asla müsaade etmemelidir (Barzini, 1965:253). Onlar sır saklamasını bilmeli ve resmi yetkililer ile kanunların varlığını asla göz ardı etmemeli ve onlardan sakınmalıdır.

İkincisi ise suç anlamında kullanılan mafyadır. Çıkar sağlamaya yönelik veya suç işlemek için oluşturulan suç örgütleri olarak da tanımlanabilen bu yasadışı güç anlamındaki mafya, çok yönlü olduğu kadar çok isimlidir. (Yücel, 1997:37)

Ancak, son yıllarda “Mafya” Sicilya’daki kökenlerine özel bir gönderme içermeyen ve dünyanın neresinde olursa olsun, organize suçları nitelerek üzere kullanılan bir sözcüğe dönüşmüştür.

Farklı varsayımların ortaya atıldığı, ihtilafli bir alan olan organize suç; hem 'endişe verici ve ürkütücü suçlu örgütü' olarak tanımlanmakta hem de sosyolojik yönüne gönderme yapar tarzda 'sosyal modifikasyonun hasta basamakları' olarak da nitelendirilmektedir.

‘Çıkar amaçlı suç’, ‘mafya tipi suç’, ‘profesyonel suç’, ‘örgütlü suç’, ‘illegal girişim’, ‘yer altı dünyası imparatorluğu’, ‘gizli topluluk’, ‘çete’, ‘şebeke’, ‘teşekkül’, ‘örgüt’ ya da basitçe ve çok yaygın bir şekilde ‘mafya’ gibi terimler, farklı zaman ve ortamlarda organize suç ve suçluluk terimi anlamında kullanılmaktadır.

Her ne kadar uygulamada böyle bir durum söz konusu olsa da mafya kavramının organize suç ile aynı anlamda kullanılması, bütün organize suç organizasyonları için mafya tanımlaması yapılması yanlıştır. Mafya olgusu, Sicilya’ya ait anlayış ve faaliyet türünün günümüz dünyasında yansması olmakla birlikte, kökleri İtalya'nın tarihsel geçmişi, sosyolojik, kültürel, siyaset ve hukuki değer ve yargılarıyla entegre olmuştur.

Organize suç kısa ve öz olarak, "iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek işbirliği yapmak suretiyle teşekkül oluşturması ve sürekli bir şekilde kazanç sağlama amaçlı olarak suçlar işlemesidir," şeklinde tanımlanabilir. Organize suçlarda birden fazla suçlu söz konusudur; bunlar suç işleme amaçlı olarak birbirleriyle ilişki içerisinde oldukları ve bu ilişkiyi de sürdürme isteğini taşırlar.

Kamuoyu, yasama organı, kolluk kuvvetleri, sosyal bilimciler ve organize suçlular gibi farklı gruplar tarafından değişik şekillerde tanımlanması ve yorumlanması yapılan organize suç üzerinde farklı yaklaşımlar ve görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bir kesim konuyu hukuki açıdan ele alırken, diğer kesim ise sosyolojik veya farklı perspektiflerden değerlendirmektedir. Bazı durumlarda da, mevcut belirli genel özellikler ortaya konulmak suretiyle bu kavram ifade edilmeye çalışılmaktadır. Kavramsal tartışmalara sebep olan konular genelde organize suçun kökeni, örgütsel yapısı ve eylemleri hakkındadır.

Amerika'da organize suçlarla ilgili çalışmalarıyla bilinen Howard Abadinsky, organize suçları tarif ederken çok geniş bir çerçeveye çizmektedir. Organize suç örgütlerinin özelliklerinin tamamına yakınına yer verilen bu tanım bir özet gibidir. Abadinsky organize suçları, toplumsal değerler çerçevesinde tarif etmekte ve kısa bir şekilde açıklamaktadır.

Organize suçun dünya literatüründe birçok tanımı bulunmaktadır. Bu tez çalışmasında, bu farklı tanımlara yer vermek yerine bütün dünyada kabul görmüş ve üzerinde fikir birliğine varılmış Abadinsky'nin tanımlaması temel alınacaktır. Çünkü Abadinsky organize suçları; suçun niteliğinin yanında, organizasyonun yapılması, hareket kabiliyeti, amaçları, tehlike boyutları, teknik ve taktikleri açısından değerlendirilerek geniş bir şekilde tarif etmektedir.

Abadinsky'e göre organize suçları; yasal veya yasal olmayan metotlarla para ve güç elde etmek amacıyla, en az üç düzeyli hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplini içinde hareket eden ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir. (Abadinsky, 1990:4)

Ayrıca, Abadinsky organize suçların özelliklerini sekiz başlık altında toplamıştır.

a) İdeolojik değildir: Organize suç örgütlerini tek motive eden para ve güçtür. Şiddet içerikli eylemlerine uygun zemin oluşturmak ve kendilerini korumak için devlet görevlileri ile irtibata geçerler. Bu yönü itibariyle, organize suçlar birkaç kişinin suç işlemek amacıyla oluşturduğu örgüt tipinden ayrılmaktadır.

b) Kendi içinde hiyerarşik yapıya sahiptir: 3 veya 4 kademedan oluşan dikey bir yapılanmaya sahiptir. Askeri sistemdeki ast üst ilişkisine benzer bir sistemleri vardır.

c) Sınırlı ve özel bir üyelik sistemi vardır: Bir organize suç örgütü, elemanlarının sınırlı olması konusunda özel bir hassasiyet gösterir. Genellikle; etnik köken, akrabalık ve suç kaydı olması gibi unsurlara önem verilir. Kişilerde; suç işleme isteğinin olması, kurallara uyabilme, verilen emri yerine getirme ve gizliliğe dikkat etme özellikleri aranır.

d) Devamlılık vardır: Elemanlarının grupta kalmasına ve yapılan bir işte veya düzenlenen bir eylemde süreklilik olmasına dikkat edilir. Kalifiye bir elemanın en büyük özelliği budur.

e) Rüşvet verme ve şiddette bulunma istekliliği olmalıdır: Bir organize suç örgütünde şiddet, her zaman için kullanılmaya ve kabul edilmeye hazır bir iç güdü halinde olmalıdır. Gerektiğinde, yaptığı faaliyetleri gizleme amaçlı rüşvet verebilir. Bunlar için ahlaki bir sınırlama yoktur.

f) İş bölümü bulunur: Bir organize suç örgütünde nitelikli elemanlar tarafından yerine getirilen iş bölümü bulunmaktadır. Cinayet işlemekten her türlü şiddet kullanımına kadar görevler elemanlar arasında paylaşılır.

g) Tekelciliğe önem verilir: Organize suç örgütleri içinde de bölge ve faaliyet paylaşımı olur. Kesinlikle birbirleriyle rekabet halinde olmazlar. Sadece zaman zaman mücadeleciler birimlere karşı işbirliği içine girerler.

h) Kendi içinde kuralları ve düzenlemeleri vardır: Organize suç örgütlerinin, yasal organizasyonlar gibi grup içi özel kuralları bulunur. Verilen görevi yerine getirmeyen örgüt elemanına farklı müeyyideler uygulanır. (Abadinsky, 1990:6-7)

Dünyada “Birleşmiş Milletler Örgütü”nden sonra en çok üyeye sahip ikinci organizasyon olan İnterpol (Uluslararası Polis Birliği) tarafından yapılan organize suç tanımı konuyu biraz daha uluslararası boyutta ele almaktadır.

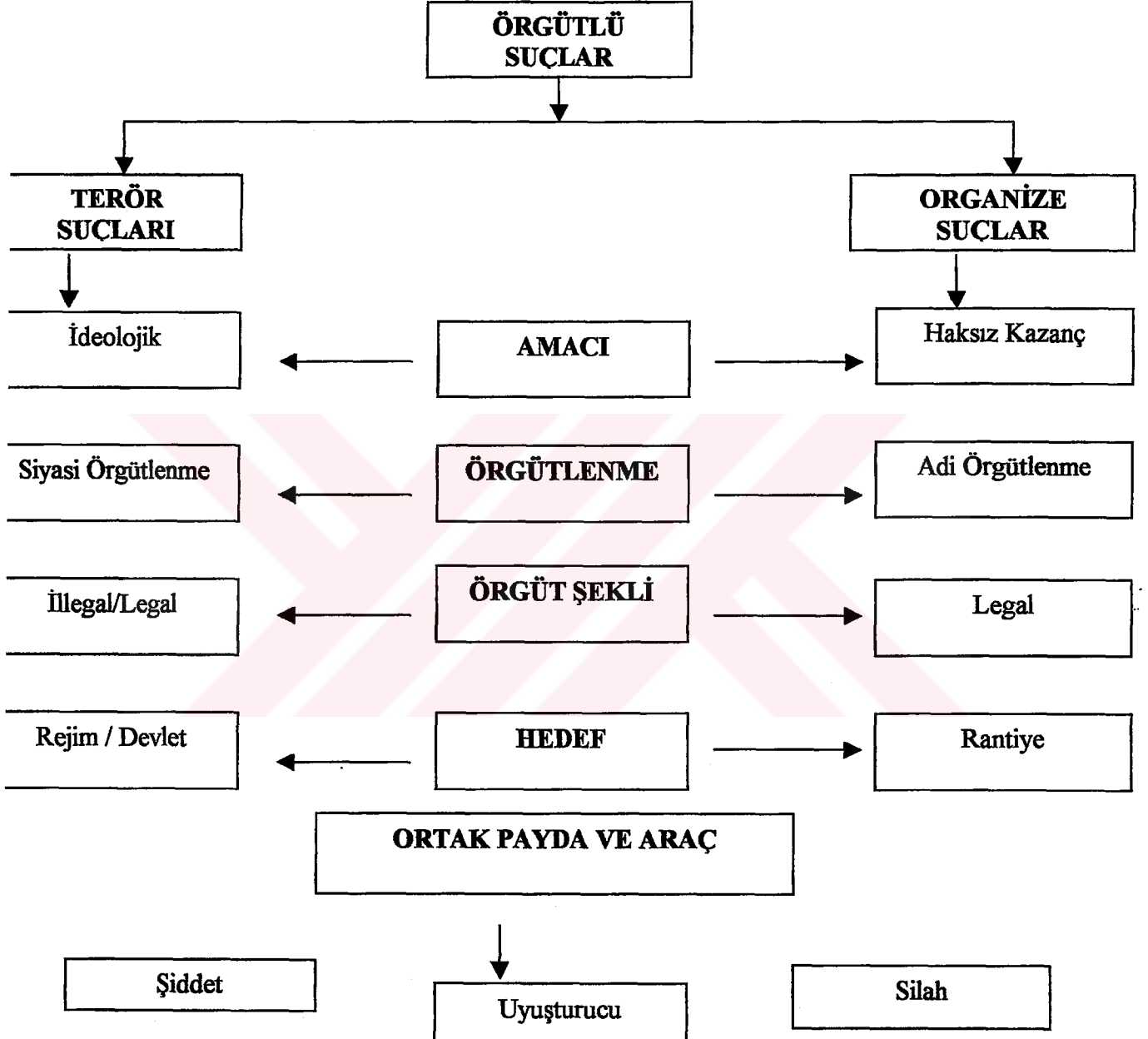
Buna göre organize suç, "esas amacı, süreklilik arz eden bir şekilde gelir elde etmek ve ulusal sınırlara bakılmaksızın teşebbüsü devam ettirmek olan ve bu nedenle yasadışı faaliyetlerle meşgul bulunan şahısların teşekkül ettirmiş olduğu herhangi bir teşebbüs ya da grup olarak tanımlanmaktadır". (Ryan, 1997: 137)

Schelling "yasadışı girişimlerin" "suçlu organizasyonlardan" farklı olduğunu iddia eder. O, örneğin hırsızlık suçunun organize suç olarak tanımlanabilmesi için şöyle bir çerçeve çizer:

Hırsızlar, amaçlarına uygun olarak küçük çetelerle iş yapıyorsa, ortaklığın bir gereği olarak elde edilen kazancı paylaşıyorsa, gruba yeni alınacak üyeler için belirli bir prosedürü uygulayıp gerektiğinde oylama yapıyorsa, kazalara ve tutuklanmalara karşı birbirlerine güvence verebiliyor ve ortak bir emeklilik yatırım fonu sağlıyorsa, mallarını pazarlayabilecek esnafla özel anlaşmalar yapıyorsa, polisle olan ilişkilerini düzenliyorsa, bir araştırma grubu, bir avukat ve bir teknik danışman görevlendiriyorsa, bir hırsızlık çetesi diğer hırsızlık çetelerinin istilasına karşı kendi bölgelerini korumaya başlıyorsa, ayrı olarak iş yapan hırsızlar elde ettikleri ganimeti kendi aralarında paylaşıyorsa, sadece kendi güvenlikleri için değil aynı zamanda rakip çeteleri saf dışı bırakmak için toplu olarak polisle görüşüp gizli anlaşmalar yapıyorsa, işte o zaman hırsızlar organize olmuş ve işledikleri hırsızlık da bir organize suç olmuştur. (Schelling, 1984: 180)

1- Terör Suçları ve Organize Suçlar

Organize suçlar, genel olarak örgütlü suçlar başlığı altında terör suçları ile birlikte anılmaktadır. Ancak aralarında ortak yönler olabileceği gibi çok farklı yönler de bulunmaktadır. Bunlar aşağıda şekil 1’de gösterilmiştir. (Özben, 2000:7)

Şekil 1-Örgütlü Suçların Yapılanması - Kaynak: Özben, 2000, Ders Notu Slaytı

Organize suç örgütleri ile terör örgütleri işlenen suçların tanımları bakımından önemli farklılıklara sahiptirler. En önemli fark, suçun işleniş amacı olmakla birlikte, terörün tarifinde karşılaşılan bir kısım zorluklar organize suçun tarifinde bulunmamaktadır. Örneğin, terör suçu siyasi içerikli olduğundan farklı tepkimeler doğurmaktadır. Bir kısım ülkeler yapılan eylemleri “Bağımsızlık Savaşı” olarak

görürken, diğer bir kısım ülkeler ise bunları terör eylemi olarak yorumlamaktadır. Dolayısıyla ortaya her zaman bir türlü giderilemeyen sorunlar çıkmaktadır. Bunu ülkemizde en iyi tecrübe eden ülkelerden olmuştur. Bizce terör örgütü olarak değerlendirilen PKK, Avrupa'da veya dünyanın değişik yerlerindeki ülkeler için daha farklı yorumlanmış ve ülkemiz aradığı desteği uzun süre bulamamıştır. Son yıllara kadar PKK terör örgütü, ülkelerin terör örgütleri listelerinde bile yer almamıştı. Ancak, PKK tarafından yapılan uyuşturucu kaçakçılığı ve silah ticaretinin Avrupa ülkelerini olumsuz etkilemeye başlamasıyla birlikte, ülkemizdeki bu sorun samimi olarak dinlenilmeye başlanmıştır. Yine, komşu ülkelerimizin bir çoğu siyasal amaçlarla bu örgüte maddi-manevi destek vermişlerdir.

Benzer sıkıntılar Çeçenistan ve Filistin sorunlarında da görülmektedir. Dünyada bir kısım ülkeler, bu milletlerin eylemlerini özgürlük savaşı olarak nitelerken diğer bir kısım ülkeler de bunları Rusya ve İsrail'in terör problemi olarak değerlendirmektedir.

Organize suçların faaliyetlerini sürdürüş şekilleri terör gruplarına göre farklılık arz etmektedir. Terör örgütü elemanları yaptığı eylemlerle kıvanç duyarlar ve bu etkinlikleri örgüt bazında üstlenirler. Örgüt propagandalarını ve reklamını en iyi bu şekilde yapabileceklerini düşünürler. Organize suç örgütleri ise; yapmış oldukları faaliyetleri çoğunlukla gizlilik içerisinde ifa ederler.

Bu yönden organize suç örgütlerinin yapmış oldukları etkinlikler profesyonel şekilde takip edilmedikçe, boyutlarının bilinmesi olanaksız hale gelmektedir. Organize suç grupları yaptıkları etkinlikleri gizlilik içerisinde yürüttükleri için; çoğu zaman günlük hayatta karşılaşılan bir restoran sahibi, bir galerici veya bir otel sahibi uluslararası bir organize suç örgütünün lideri veya o örgütün en etkin bir üyesi olabilir. (Bal, 2001: 55)

Terör örgütlerinin en önemli amacı, ülkede bir panik havası oluşturarak ülkede bulunan istikrar unsurlarını bozma amaçlı devletin ve kurumlarının zafiyet içerisinde olduğu düşüncesini hakim kılmaktır.

Mafya ile terör odakları arasındaki Çulcu tarafından belirtilen diğer bir fark da; mafya tipi suçların devlet düşmanı gibi değil, tıpkı devlet gibi, hatta devletin içinde örgütlendiği, buna karşılık terörizmin askeri bir konu olduğu, teröristin askeri düzeye, yani silahlı çatışma düzeyine ulaşması gerektiği, aksi takdirde eylemin suç teşkil

etmediğidir. Mafyanın, bir sıvının içinde dağılan diğer bir sıvı gibi devlet mekanizması ile bütünleştiği, devletin onu ittikçe ve yasadışı ilan ettikçe, onun devlete daha fazla yaklaşıp kendisini yasal görmeye çalıştığı, bundan dolayı da onun gerçek ağırlığının ve miktarının bir türlü öğrenilemediği, öğrenilmeye kalkıldığında ise devletin büyük sarsıntılar geçirdiğidir. (Çulcu, 1992: 3. Cilt, 817)

Terör ve organize suçların arasında teori bazında bu denli farklılıklar bulunurken suçların işlenmesinde zaman zaman bir işbirliğinden ve etkileşimden bahsetmek mümkündür.

Uluslararası terörizm ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, bütün insanlığı ve demokratik değerleri tehdit eden birbiriyle bağlantılı iki tehdit oluşturmaktadır. İki sorun iç içe geçmiş ve bu durumun yarattığı tehdit, “Soğuk Savaş” sonrasında daha da belirginlik kazanmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütlerinin silah satın almak için finansman sağlama ve kara para aklama operasyonlarında kullandığı yöntemler arasında yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Örgütü Uluslararası Narkotiklerin Kontrolü Kısımının (INCB) 1993'te terör örgütleri ve uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı bağlantılarının açıklandığı raporunun 5. maddesinde, uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütlerinin bağlantısı şu sözlerle ifade edilmektedir: ([www.elele.gen.tr/organize suçlar/savas.html](http://www.elele.gen.tr/organize-suclar/savas.html), 2000:3)

“Uyuşturucu kartelleri arasında kurulan bağlarla dünyada uyuşturucu kaçakçılığı ve terör faaliyetleri, etnik kutuplaşmanın ve ekonomik sıkıntıların olduğu bölgelerde daha yoğun görülmektedir.”

Aynı şekilde BM Genel Kurulunun 24 Kasım 1993 tarihinde aldığı “Terörizm ve İnsan Hakları” konulu kararda, “terörist gruplar ile silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı arasında güçlenen ilişkiye dikkat çekilmektedir.

Türkiye’de de benzer bir durum görülmektedir. Terör örgütü PKK, faaliyetlerini sürdürebilmek için uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı suçuna yönelmiş, bu şekilde örgütü finanse etmiştir. Yine, Cezayir’de faaliyetlerini sürdüren bir Radikal Örgütün aynı şekilde kendini finanse edebilmek için kaçakçılık olaylarına yöneldiği bilinmektedir.

2- Mafya Tipi Organize Suçların Ülkemizdeki Tanımı

Sosyolojik anlamda Sicilya ile benzerlik gösteren ülkemizdeki durumla ilgili tanım çalışmalarında İtalya örneği üzerinde durulmuştur.

İtalyan Ceza Kanunu 13 Eylül 1982 tarih ve 646 sayılı Kanununun 11.maddesiyle eklenen 416 bis maddesinde, mafya tipi suçlara ilişkin bir tanıma yer vermiştir. Tanıma göre; örgüt üyeleri, birden çok cürüm işlemek, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin, yetki, izin, ihale, kamu hizmetlerinin yönetim veya kontrolünü elde etmek veya kendileri veya başkaları için haksız kazanç veya yarar sağlamak veya serbest oy kullanımını engellemek veya seçimlerde kendilerine veya başkasına oy sağlamak için örgütün yıldırma gücünden, buyruğu altına alma ve gizli işbirliği (omerta) durumundan yararlanırsa örgüt mafya tipidir. Burada mafya tipi örgütten bahsedebilmek için en az üç ve daha fazla kişinin biraraya gelmesi gerekir. (Kazan, 2000)

Türkiye’de halk deyimiyile “Mafya”nın; Türk Ceza Kanunu’na göre “Çete”, 4422 sayılı yasaya göre de “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü” anlamlarında değişik tanımları bulunmaktadır. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu’nun 1. maddesinin 1. fıkrasına göre Çıkar amaçlı suç örgütü;

“Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün denetimini ele geçirmek, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde etkinlik ve denetim elde etmek; ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların artmasına sebep olmak, kendilerine veya başkalarına haksız menfaat sağlamak; seçimlerde oy temin etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suçlar işlemek için kurulan örgüt” şeklinde tanımlanmaktadır. (Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu 1. Madde)

Bu maddede örgüt kurulmasındaki amaç, iki bölüm halinde ortaya konmuştur. Buna göre;

Örgütü kuranlarda, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlama nedeninin mevcut olması, geniş ve kapsayıcı olan amaçtır.

Maddenin içerdiği diğer özel maksatlar ise;

- a. Doğrudan veya dolaylı olarak bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek,
- b. Kamu hizmetlerinde, basın-yayın kuruluşları üzerinde etkinlik ve denetim elde etmek,
- c. İhale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde etkinlik ve denetim elde etmek,
- d. Ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst oluşturmak,
- e. Madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını sağlamak,
- f. Seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek,

Çıkar amaçlı suç örgütü suçunun oluşmuş sayılması için, belirli kişilerin yukarıda açıklanan amaçlarla ve yine maddede belirtilen araçlarla birden çok suç işlemek üzere fiilen bir araya gelmiş durumda olmaları gerekmektedir. Maddede belirtilen suçların işlenmesi hususundaki kast, karar ve plan suçun temel niteliğini oluşturmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 313. maddesinde ise çete "her ne biçimde olursa olsun cürüm işlemek için örgüt kuranlar" şeklinde tanımlanmaktadır. (Türk Ceza Kanunu 313. madde)

Çete: Sözlüklerde, ordu birliklerinden olmayan silahlı küçük birlik olarak tanımlanmaktadır. Ansiklopedilerde, bir kişinin yönetiminde, her türlü hukuk kuralı ve sınırlamalarının dışında çalışan, esnek, kolay davranabilen başı bozuk örgüt diye tanımlanmaktadır. Çetelerin, önceden zorla para almak, mal ve insan kaçırmak gibi yasadışı eylemler yapmak amacıyla kurulduğu, çoğu kez kanun kaçaklarından oluştuğu, günümüzde amaç değiştirerek, resmi ve askeri birliklerin çeşitli taktik ve hukuki nedenlerle yapamayacakları işleri yapan, yarı resmi nitelik kazanmış örgütler olduğu açıklamasını getirmektedirler.

Tüm bu bilgiler ışığında; bu çalışma yukarıda belirtilen 4422 sayılı yasanın 1. maddesinde belirtilen mafya tipi organize suç örgütleri üzerine yapılmıştır. Bundan hareketle, çalışmada mafya olgusu ile kast edilen, mafya tipi organize suç örgütleridir.

B- Mafya Tipi Organize Suçların Tarihsel Gelişimi

Mafyanın ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı konusu halen tartışılmaktadır. Bununla birlikte, mafyanın doğduğu ve geliştiği çevrenin köklerinin Sicilya'nın çok eski tarihi geçmişine dayandığı sıkça ifade edilir. Bazı tarihçiler ve sosyologlar, mafyanın köklerinin dokuzuncu yüzyıla dayandığını ve o dönemlerde Sicilya'yı yöneten gruplara karşı mücadele etmek için kurulan gizli örgütlerden esinlendiğini ileri sürmektedir.

Alman sosyolog Henner Hess “mafya diye, somut bir örgüt yoktur. Bir davranış biçimi vardır. Bu ise Sicilyalıların davranış biçimidir ve mafyanın tarihini yazmaya teşebbüs eden araştırmacı ister istemez, Sicilya tarihini de kaleme almak zorundadır.” demektedir. (Çulcu, 1992: 1. Cilt, 5)

Bu yüzden mafyanın daha iyi anlaşılabilmesi için, önce onun serpildiği toprakların, yani Sicilya'nın tarihine bir göz atmak gerekir. Sicilya, tarih boyunca ardı arkası kesilmeyen pek çok saldırı ve işgallere maruz kalmıştır.

Sicilya, 1860 yılına kadar Yunanlılar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Normanlar, Almanlar ve İspanyollar tarafından işgal edilmiştir. Bu kolonistlerin her biri, adanın zengin kültürel geçmişine katkılarda bulunmuştur. Bu yabancı güçler, Sicilyalıların sırtına ağır vergiler yüklerken, insanların geçim kaynaklarını oluşturan buğday, ipek pamuk, şeker kamışı ve sülfür gibi doğal kaynaklarını da sömürmüşlerdir. (Schneider&Zarate : 9)

Sicilya, bu süreç içerisindeki binlerce yıllık ekonomik, politik ve sosyal sorunlar, işgaller, sömürgeler ve haksızlıklardan sonra 1860 yılında yapılan ihtilal ile İtalya ile birleşmiştir. Ancak, bu birleşme sonrasında Sicilya halkı ve Güney İtalya için ciddi bir değişiklik olmamıştır. Yabancılar tarafından ezilmek yerine bu sefer de İtalyanlar tarafından benzer uygulamalara maruz kalmıştır.

1860 birleşmesinden sonra ulusal birleşmenin getirdiği düzenlemeler karşısında eski ekonomik yapı çökmüş ve suç örgütlerinin sayısı artmıştır. Yeni hükümetin, açık ve gözle görülür bir şekilde kuzeyi her zaman Güney üzerinde daha avantajlı bir konumda görmesi, ekonomik yatırımları Kuzey'e yapması, Güney'in sosyo-kültürel değerlerini önemsememesi ve hafife alması sonucunda Sicilyalılar yavaş yavaş

Kuzey'deki yeni hükümete karşı tavır almaya ve duydukları nefreti dışa vurmaya başlamışlardır.

Sicilyalılar tüm zamanlarda, sürekli işgal ve kendisine yabancı yönetimler altında yaşamış olmanın etkisiyle, “içe dönük” bir yaşam sürmüşlerdir. Bu içe dönüklük de, dıştan gelen “ahlaksal ve hukuksal” baskıları reddederek “yerel ahlak ve hukuk” anlayışının hakim olmasına daha da güçlenmesine yol açmıştır. (Çulcu, 1992: 2. Cilt, 315)

Bu gelişmelerden sonra ortaya çıkan örfi ahlak ve hukuk kuralları çerçevesinde oluşan Sicilya geleneksel yaşam biçimi, 19. yüzyılda çağdaş ahlak ve hukuk çerçevesinde tesis edilen İtalyan Birliğinin merkezi yönetimini temsil eden Roma yönetimi tarafından dayatılan çağdaş yaşam biçiminin temel ilkeleriyle çelişmeye başlamıştır. Bu durum Sicilya'da yeni bir yaşam tarzının “çifte ahlak ve çifte hukuka” dayanan mafya tipi toplum yapısının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Çulcu, 2001: 37-38). Bu eğilim ile birlikte yoğunlaşan tepkiler çeteleşmeye ve örgütsel bazda suçlu gruplarının oluşmasına yol açmıştır. (Gambino, 1974: 289)

Mafyayı yok etmek veya en azından gücünü zayıflatmak amacıyla İtalyan hükümeti tarafından değişik zamanlarda çok şiddetli ve kapsamlı operasyonlar gerçekleştirilmiş, ancak bunların hemen hemen hepsi başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Bunlardan biri, mafya ile mücadelede dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. 1930'lu yıllarda işbaşına gelen Mussolini, mafya ile mücadelede Cesare MORİ'yi görevlendirmiştir. Ancak, MORİ binlerce insanı sebepsiz yere tutuklamış ve devletin halk desteğini kaybetmesine sebep olmuştur. Bu şekilde mafyayı yer altına itmiş ve mafyanın faaliyetlerinde daha gizli olmasına ve profesyonelleşmesine sebep olmuştur. (The Observer 07.05.2000)

Zaman zaman yapılan yoğun mücadele karşısında bazı mafya liderleri gizli örgütlenme yolunu tercih ederken, bazıları da Amerika'ya göç etmek zorunda bırakılmıştır.

Diğer taraftan bir kısım güçlü mafya liderleri, devlet yetkilileri ile olan yakın ilişkilerini kullanmak suretiyle polis ve yargı karşısında dokunulmazlık zırhını kazanmışlar ve Sicilya'daki varlıklarını devam ettirmişlerdir. İtalyan hükümetindeki istikrarsızlık ve I. Dünya Savaşı'na dahil olma ile birlikte mafyayı yok etme veya

gücünü azaltma yönündeki çabalar zayıflamış ve sonuçsuz kalmıştır. Mafya, İtalya'daki Faşist rejimin mağlup edilmesinden sonra tekrar sahneye çıkmıştır. (Arıboğan, 1996:235)

İtalya'da sadece bir yıl içerisinde kırktan fazla adam kaçırma suçunu gerçekleştirdiği ve kurbanların ailelerinden yaklaşık olarak 15 milyon \$ fidye aldığı ifade edilen Sicilya Mafyası, diğer gizli suç örgütlerinden çok daha fazla bir şekilde, yaklaşık yüzyıldan fazla bir zamandır araştırmacıların, medyanın, halkın, devlet yetkililerinin ve uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmektedir. (Fried, 1975: 6)

C- Mafya Tipi Organize Suçların Ortaya Çıkış Sebepleri

Mafya tipi suçların ortaya çıkış nedenleri incelendiğinde; bunları yine yereldeki geleneksel/örfi yaşam tarzının esaslarında aramak gerekmektedir. Zira, çağdaş yaşam tarzı karşısında zıtlık ve direniş gösteren hususlar 'geleneksel/örfi yaşam tarzının' bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Yerelde yaşamın esaslarını belirleyen bu kural ve kurumlar tarihsel süreç içinde oluşarak toplumsal dokunun hücrelerine nüfuz etmiş bulunmaktadır. Bu şekilde kendisine uygun zemin oluşturan mafya tipi suçlar toplumda kıtlığı yaşanan malların temini için birer alternatif olmuşlardır. Bu boşluğu doldurmaya çalışmışlardır.

Mafya tipi organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ve onların kendilerine toplum yapısı içerisinde yer bulmasında aşağıda belirtilen durumlar etkili olabilmektedirler; (Aşık, 2000: 149)

- a. Ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, sürekli yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar,
- b. Ülke yönetiminde kısa süreli de olsa siyasi otorite boşluğunun bulunması,
- c. Çıkartılan yasaların yeterince uygulanamaması, gereksinim duyulan yasaların çıkartılamaması gibi durumlar.

Mafya tipi suçlar oluşum şartları açısından diğer suçlardan farklılık göstermektedir. Elemanlarının genellikle bir suç geçmişlerinin olması gerekmektedir. Bazı suçlar için bir eğitim kurumu niteliğinde olan cezaevleri de mafya tipi örgüt

elemanlarının cezaevlerinde bulunanlarla etkileşime girerek yetişmesi için uygun birer ortam olabilmektedir.

Rusya'da kendisine karşı mücadele başlatan polislerin hemen hemen hepsini öldürten, bir çok ülkede faaliyet gösteren ve yine kendisine karşı bir çok ülkede ön tedbir alınan tanınmış bir mafya lideri ile yapılan röportajda, kendisinin adi bir suçtan dolayı girdiği cezaevinde mafya tipi suçları tanıdığı ve bu çevreden kendisine arkadaşlar bularak cezaevi sonrasında bu suçlara yöneldiğini ifade etmektedir.

İtalya'daki en güçlü suç örgütlerinden birinin lideri olan Dan Raffaele Cutola, cinayet ve gasp suçlarından dolayı yirmi dört yıl hapis cezası almış, ama buna rağmen cezaevindeyken suç ailesini yönetmeye devam etmiştir. Cutola'nın suç örgütü, tarihsel geçmişinde olduğu gibi, yeni üyelerinin büyük bir kısmını cezaevlerinde kazanmıştır.

İtalya'da tüm cezaevlerinden sorumlu savcı Gian Carlo Caselli ile yapılan görüşmede; kendisi İtalya'da mafya ile mücadeleye cezaevlerindeki mafya liderlerinin dış dünya ile bağlantılarını keserek başladıklarını, "Yüksek Güvenlik Hapishaneleri" adı ile özel hapishaneler kurduklarını ve bu sayede örgüt üyelerini son teknolojik gelişmelerden faydalanarak gözlem altına aldıklarını belirtmiştir. Sonuçta etkin mücadele yapılabilmektedir. (Sabah Gazetesi 11.11.2000)

Diğer bir neden ise ülkelerdeki rejim değişikliğidir. 1990'lı yılların başında Doğu Bloku ülkelerindeki kapalı ekonomilerin, serbest piyasa ekonomisine geçerek dünya ekonomik sistemine açılmaları, yasadışı organize suçlar için uygun faaliyet alanı oluşturmuş ve globalleşmesi sürecini de hızlandırmıştır.

Soğuk savaş sonrasında ülkeler arasındaki ekonomik sınırlar giderek kalkmış, karşılıklı ekonomik bağımlılık ilişkileri gelişmiştir. Özellikle Orta ve Doğu Avrupa'nın eski sosyalist ülkelerinin ekonomik anlamda yeniden yapılanma sürecinde kaynak bulma zorluklarıyla karşılaşmaları, bu ülkeleri yabancı sermaye girişlerine mümkün olduğunca az zorluk çıkarma yoluna itmiştir. Doğu Avrupa ülkelerinin serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşadıkları zorluklar, organize suçlar konusundaki mevzuatlarının yetersizliği ve ekonomik sistemlerinin yeniden yapılanma sürecinde bulunması, organize suç örgütlerinin istismar edebilecekleri bir ortam yaratmıştır. (Ziegler, 1998:28)

Örneğin Prag, 60'lerden beri baskıcı komünist rejime karşı, muhalif yazarları ve aydınları ile ün kazanmış bir entelektüel direniş merkeziydi. Ardından 1989 yılının kadife devrimi gerçekleştirildi ve Çek insanları serbest rekabet düzenini büyük bir coşku ile kucakladılar. Ve Prag kendini ansızın başı bozuk bir kovboy kapitalizminin ve Doğu Avrupa suç örgütlerinin cirit attığı bir sınır kasabası olarak buluverdi.

Ekonomik getiri olarak çok büyük miktarda paralara hükmetmesi mafyanın ortaya çıkmasını tetiklemektedir. Dünya genelinde organize suç örgütlerinin gücünün ellerinde bulundurdukları büyük maddi imkanlar göz önüne alındığında, son derece tehlikeli boyutlarda olduğunu söylemek yeni veya sürpriz bir saptama olmayacaktır. Bu bağlamda mafyalaşmanın yükselen trendinin gerek demokratik ve gerekse baskıcı ülkelerde ayrımsız olarak yaşandığı da açık bir şekilde ifade edilebilir.

Özellikle iletişimin artması ve yeni tüketim ürünlerinin bir zorunluluk olarak piyasalara sunulması, ancak bu ürünlere normal yollardan ulaşamayacağına inanan insanlar arasında, paraya, maddi güce kestirme ve kolay yoldan ulaşan ve toplumda sınıf atlama, önemsenme ve otoritesini kurma gibi cazip bir alternatif yaşamı mafya üyeliğinde bulanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Kısa yoldan zengin olma hayalleri kuran insanların bu hayallerini süsleyen rakamlar da oldukça iştah kabartıcı olabilmektedir.

Örneğin, Kolombiya'da 14 sterlin olan kokainin Avrupa şehirlerine ulaşması durumunda fiyatı 35.000 sterline ve hatta toptancıdan sokak satıcısına ulaştığında ise 70.000 sterline çıkması gerçekten ürkütücüdür (Clutterbuck, 1990:9). Bu işi baştan sona yapabilen bir mafya örgütü, bire beş yüz kazanabilme gibi olağanüstü bir kazanç sağlama karlılığını yakalayabilmektedir.

İşte ülkeleri tehdit eden en önemli boyut da, her şeyin ekonomiye bağlandığı yeni dünyada, paranın çok hızlı oranda kazanılabilmesi durumu, suç örgütlerini çeşitli riskleri alma pahasına bu alana hızla sevk etmektedir. Sorunun toplumsal düzene ve ülke rejimlerine yönelen tehdidinin boyutunu biraz açmakta fayda görülmektedir.

Organize suçların sadece bir alanı olan uyuşturucu ticaretinin 1990'ların başındaki yıllık cirosu 500 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir (Clutterbuck, 1990:8). Bu rakamın organize suçlar içerisinde sadece bir sektörden elde edildiği

değerlendirildiğinde, diğer çıkar amaçlı organize suç örgütlerinin faaliyetlerine ilişkin sayısal değerlerin hesaba katılmasıyla rakamların çok daha büyük olacağı kesindir.

Böylesine yüksek rakamları elinde bulunduran organize suç örgüt liderlerinin eleman bulma endişesi taşımayacakları açık bir gerçektir. Bunun da ötesinde, finans durumu bu rakamlarla ifade edilen organize suç örgütlerinin, toplumu sevk ve idare eden siyasilere veya bürokratlara ulaşmada çok zorluk çekmeyeceği görülmektedir.

Clutterbuck bunu şöyle özetlemekte: İtalya mafyası İtalyan toplumunda çeşitli seviyedeki politikacılara, iş adamlarına, polise, hakim, savcı ve gizli servis elemanlarına kadar ulaşmış onlara etki etmektedir. Bu durum sadece İtalya'ya özgü kalmayıp diğer organize suç örgütlerinin özellikle uyuşturucu alanında faaliyetlerini yoğunlaştırdığı Peru, Kolombiya, Rusya Federasyonu, Polonya ve benzeri ülkelerde de söz konusudur. (Clutterbuck, 1990:8-9)

D- Mafya Tipi Organize Suçların Özellikleri

Mafya tipi organize suçların özellikleri genel olarak incelendiğinde, bunların sistemin bir gereği olarak doğup zamanla geliştikleri, çok yönlü ve değişken özellikler taşıdıkları bilinmektedir.

Organize suçu şekillendiren unsurlar farklılık arz etmektedir. Ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasi ve hukuki durumları bu unsurlar arasında sayılabilir. Bu nedenle, legal oluşum içerisine kendisine yer edinen organize suçu deşifre etmek oldukça zordur.

Soğuk savaşın sona ermesi ve dünyanın giderek global bir köy haline dönüşmeye başlaması ülkelerin düşman kavramlarını ve anlayışlarını da değiştirmiştir. Bu yeni anlayışa göre, vatandaşlık bir ülke vatandaşı olmak olarak değerlendirilmektedir. Elbette, serbest dolaşım, sadece iyi niyetli insanlar tarafından kullanılmaz (Kaplan, 2003: 145). İyi niyetli olmayan gruplardan biri de organize suç örgütleridir. Diğer ülkelerle irtibatlı ya da ülkeler arasında kolaylıkla geçiş yapabilen global bir yapıya sahiptirler.

Her türlü ekonomik gelişmeyi takip eden suç örgütleri suçtan kazandıkları paraları ticari usul ve yöntemlerden faydalanarak aklama işlemlerini yerine

getirmektedirler. Ayrıca, organize suç grupları, iletişim ve teknolojik alanda olabilecek tüm gelişmeleri en iyi şekilde takip edecek durumdadırlar.

Ekonomik ve ticari ilişki içerisinde bulunan alacaklı ve verecekli konumundaki kişileri bir araya getirip, kendilerini onlar arasında hakem tayin edip iki taraftan da para almaktadırlar. Ayrıca alacaklı şahıs tarafından yer almak suretiyle tahsil edilmiş olan paradan yüksek miktarda pay almaktadırlar. Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak olan ihalelerde gerek araçları vasıtasıyla kendi lehlerine döndürerek, gerekse taraf oldukları kişilerin ihaleleri kazanmaları için gayret göstermektedirler. İhalenin kendi istedikleri şekilde sonuçlanması için öldürme, yaralama dahil olmak üzere her türlü tehdit ve şantaj yöntemine başvurumaktadırlar. (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2001:116)

Sözler, organize suçluluğun yedi karakteristik özelliği olduğunu belirtmekte ve bunları aşağıdaki şekilde sıralamaktadır.

1- Organize suç örgütleri, genellikle kanunen yasaklanmış olan ve toplumun bazı kesimlerince talep edilen mal ve hizmet ihtiyacını karşılamaktadırlar.

2- Kazanç ve güç sağlamak için fonksiyonel işbölümü ve hiyerarşik bir düzen içinde faaliyet göstermekte, stratejik ve taktik planlar çerçevesinde, rasyonel bir hareket tarzına göre suç işleyen ve çeşitli suçlar bakımından uzmanlaşan faillerden oluşmaktadırlar. Ancak her suç örgütü aynı biçimde katı bir hiyerarşik yapılanma içinde olmayabilir.

3- Kısa zamanda ve hızlı bir biçimde kazanç sağlayabilecek maliyeti düşük, riski az kriminal faaliyetleri tercih etmekte ve yakalamıp cezalandırılma ihtimalini azaltmak için görünüşte mağdurları olmayan suçluluk alanlarında uzmanlaşmaktadırlar. Zira uyuşturucu madde ve illegal şans oyunları gibi suçlarda, mağdurlar suçun işlenmesinde kendi katkılarından dolayı suçu ihbar etmekten kaçınmaktadırlar.

4- İlegal ve legal faaliyetlerini sıkı bir biçimde irtibatlandırarak, hukuka aykırı fiillerin gizlenmesi ve kazançlarının legal hale getirilmesi amacıyla kara para aklamaktadırlar.

5- Amaçlarına ulaşmak için şiddet kullanmaktadırlar. Her zaman açıkça cebre başvururlar. Şiddete veya şiddet kullanma tehdidinde, örgütün normlarını ayakta

tutmak, örgütün denetimini sağlayan ve kuralları ihlal eden üyelerini cezalandırmak, örgütün korunmasını veya amaçlarına ulaşmasını sağlamak için başvururlar.

6- Etkili bir suç kovuşturmasından korunmak, organize suçlulukla mücadele edecek kişi ya da kuruluşları nötralize ederek hareketsizleştirmek, hukuki yardım almak, hukuka aykırı yollarla elde edilen kazançlarının aklanması veya toplumda kendi haklarında olumlu bir imaj yaratılmasını sağlamak için siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomi çevrelerine nüfuz etmeye çalışırlar. Böylelikle kamu makamları veya toplumda önemli konuma sahip çevrelerde bulunan kişilerin güç ve prestijinden yararlanmak isterler. Zira bu çevrelerden destek görmeden organize suç örgütlerinin varolması mümkün değildir.

7-İllegal mal ve hizmetlerin elde edilmesi ve dağıtımı için ulusal ve uluslararası planda işbirliği yapmak suretiyle dayanışma ve karşılıklı bağımlılık içinde ortak bir çıkar topluluğu oluştururlar. Ayrıca üyeler arasında suç örgütüne aidiyet duygusu ve bu üyeler için gerekli olan örgüt kuralları yaratılır. (Sözür, 1995:56-59)

Yenisey, organize suçluluğun teşhis edilmesinde kullanılan kriterleri;

a-Ayrıntılı hazırlık,

b-Profesyonellik,

c-Tüccar gibi davranma,

d-Karşı tedbirler alma,

e-Bölgesel veya uluslararası ilişki,

f-Hiyerarşi,

g-Yardım alma,

h-Yüksek hayat standardı,

i-Şirketleşme,

j-Medya ile bağlantı olarak belirlemekte, ayrıca failerin devlet idaresinde önemli rol oynayan kişilerle herhangi bir şekilde ilişki ve bağlantı kurmaya çalışmasını da endikatör olarak kabul etmektedir. (Yenisey, 1999: 35)

Mafya tipi organize suçlara ilişkin olarak ortaya konan uluslararası kriterler de birbirleriyle örtüşmektedir. İster mafya, ister örgüt, ister çete, ister teşekkül, ister cemiyet, isterse de şirket olsun, hangi isimle anılırsa anılsın ABD dahil batı

ülkelerinde suç organizasyonundan söz edebilmek için genellikle sekiz kriter aranmaktadır.

Avrupa Organize Suçlarla Mücadele Çalışma Grubu'nun 28-31 Mart 1996 yılında Almanya'nın Leipzig kentinde yaptığı toplantılarda; organize suç örgütünün kriterleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. (Avrupa Konseyi 1999 Raporu)

- Aralarında haksız kazanç elde etmek için fonksiyonel iş bölümü ve hiyerarşik bir yapı bulunması,

- Kazancın kural olarak suç ile sağlanması,
- Suç işleminin süreklilik göstermesi,
- Suç organizasyonu içerisinde yaptırım sisteminin bulunması,
- Şiddet ve tehdit gibi yöntemlerin kullanılması,
- Kamu ve/ veya özel sektöre nüfuz edilmesi,
- Kara para aklanması yöntemlerine başvurulması,
- Paranın şirketlerin kurulması şeklinde tespit edilmiştir.

Ülkemizin de üyesi olması için çaba sarf ettiği Avrupa Birliği, organize suçlulukla ilgili kriterleri belirleyerek, bunları zorunlu ve opsiyonel kriterler olmak üzere ikiye ayırmıştır.

1- Zorunlu Kriterler

- Üç veya daha fazla kişinin işbirliği yapması,
- Uzun veya belirsiz bir süre için bir araya gelme,
- Ağır suçlardan mahkum veya şüpheli olma,
- Kazanç ve/veya güç elde etme amacı taşıma

2- Opsiyonel Kriterler

- Örgüte her katılanın belirli bir görevi veya rolünün bulunması,
- Belirli bir iç disiplin veya denetimin varlığı,
- Şiddet veya tehdide müsait diğer araçların kullanılması,
- Siyaseti, medyayı, kamu idarelerini, güvenlik güçlerini, yargıyı veya ekonomiyi yolsuzluk veya diğer yöntemleri kullanarak etkileme çabası,
- Ticari yapılanma görüntüsü,
- Kara para aklama faaliyeti gösterme,

- Uluslararası düzeyde faaliyette bulunma,

Mafya üyeleri, topluluğun öteki üyelerinin yitirdikleri bir özelliği hala korumaktadır. Bu özellik; temel değerlere ve ait olunan topluluğa bağlılık duygusudur. Köklerini, dayanak noktalarını kaybetmekte olan bir toplumda, mafya üyeleri kimliklerini korumaya özen göstermektedirler.

Eskimolar ya da başka ilkel topluluklarda görülen davranış biçimine, onlar da bağlıdır. Bu toplumlar; yaşlılar, ağır hastalar, yaralıları kendilerinin düşman topraklarda ilerlenmelerini önlemeye yani geride kalanların yaşamlarını tehlikeye atmaya başladıkları zaman, onları terk ederlerdi. Kendini devlete karşı korumak zorunda olan mafya gibi bir insan topluluğunda ise, zayıf ya da hasta olan kişi ortadan kaldırılmalıdır. Bu tür düşünceler, mafya üyesinin neden konuşmadığını, herhangi bir heyecan ya da duygusunu neden asla dışa vurmadığını anlamaya yardımcı olmaktadır. (Falcone&Padovani, 1993: 58)

Mafya tipi organize suçların diğer önemli bir özelliği, içe dönük olması ve grubun deşifre olmaması için konuşulmamasına dikkat edilmesidir. Bu bağlamda; "Susma Yasası" anlamında da kullanılan ünlü Omerta kuralı literatüre geçmiştir.

1970'lerde, büyük bir polis baskınından sağ kurtulduğu için adı efsaneleşen 76 yaşındaki bir baba, ABD'de "Mafya şarkıları" adı ile bir CD hazırlandığını duyunca "Ben öyle bir şey duymadım" diyor. Muhabir çevredekilere nedenini sorduğunda, "Omerta (sessizlik kanunu)" yanıtını alıyor. Yani 70'lik baba, şarkılar konusunda bile, ünlü suskunluk yasasına riayet ediyor. 'Omerta'nın sloganı tam da, Mimmo'nun çıkardığı CD'de yer alan şarkılardan birinin sözlerine denk düşüyor: "Duymayan ve konuşmayan adam, yaşayan adamdır. (New York Times 22.07.2002)

E- Mafya Tipi Organize Suç Örgütlerinin Yöntemleri

Organize suçların işlenmesinde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Hedefledikleri ekonomik çıkar doğrultusunda en üst ranta ulaşabilmek için şiddete ve tehdide başvurduğu, ekonomi ve siyasi hayatı etkilemeye çalıştıkları bilinmektedir. Genellikle hiyerarşik bir düzene sahip olan örgütün, elinde iç disiplini korumaya yarayan gerekli mekanizma da mevcuttur. Mafya pazarlarının korunması için basit tehditlerden bombalı saldırılara hatta rakiplerin öldürülmesine kadar pek çok biçimde işe karışabilir.

Mafya tipi organize suçların tanımından da anlaşılacağı üzere bunlar faaliyetlerini tamamen şiddet üzerine bina etmişlerdir. Kariyerini “şiddet kullanarak” geliştiren mafya tipi suçlar varlığını ve etkinliğini devam ettirmek amacıyla, sürekli şiddet kullanmak durumunda kalır. Bu durum ise onların kesintisiz olarak, devletin kolluk kuvvetleri ve yasalarıyla karşı karşıya gelmesine ve böylece devletle aralarındaki mücadelenin devamlılık kazanmasına yol açar.

Şiddeti hünerle kullanan, gücünü bu yoldan çevresine hissettiren ve yerel anlayışın koruyuculuğunu yapıp, egemen kılarak devletin yargı organlarının kendisini cezalandırmalarına olanak bırakmayan mafya tipi suçlar doğrudan bir ‘yaptırım gücü’ durumuna gelir. O artık gücünü doğrudan değil, dolaylı yollardan, yani Türkçe’de “tetikçi” dediğimiz unsurları kullanarak da istediğini yaptırabilir. (Çulcu, 1998: 62)

Bu duruma gelen bir suç örgütü, yereldeki mafya tipi bir örgütlenmenin merkezi konumuna da gelmiş sayılır. Zira artık o, yerel mafya tipi toplum düzeni çerçevesinde, sosyal işlevler yüklenmeye başlamış sayılır.

Suç örgütünün arabuluculuğunu isteyen taraflar, peşin olarak onun vereceği cezaları, yani kullanacağı şiddeti de kabullenmiş sayılırlar. Bir başka sosyal işlevi de düzenin koruyuculuğunu ve savunuculuğunu yapmasıdır.

Suç örgütlerinin üstlenip uyguladığı tüm bu sosyal işlevler, doğrudan doğruya kaba kuvvet, yani şiddet kullanma yeteneğinin sonuçları sayılabilir.

Organize suçluluğun tespit ve deşifre edilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Bunun sebepleri arasında; örgüt elemanlarının devamlı olarak suç işleme yöntemlerini değiştirmesi ve organize suç örgütlerinin iç bünyelerine müdahale veya sızmayı önleyen ve çok iyi işleyen savunma, engelleme ve sızdırmazlık mekanizmalarına sahip

olmaları sayılabilir. Savunma mekanizmaları, yasadışı eylemlerin iyi bir şekilde düşünülüp planlanmasına ve icrasına, hiyerarşik grupsal bir yapılanmaya, uluslararası irtibat kurmaya, profesyonel biçimde işleyen bir lojistiğe, yasadışı kazançların değerlendirilmesi ve meşrulaştırılmasına hizmet etmekte, dışarıdan gelecek müdahaleleri engellemektedir. Ayrıca bu mekanizmalar sayesinde ceza kovuşturmalarına karşı özel önlemler alınmakta, komplocu taktikler uygulanmakta, tutuklu şüpheliler örgüt taktikleri doğrultusunda bilgilendirilmekte, onlara avukatlar tutulmakta ve yakınlarının ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Mafya tarafından öldürülen Falcone, öldürülmeden 15 gün önce çok önemli sözler sarf etmiştir. Diyor ki: “ Mafya artık o hale geldi ki ve o kadar zeki, güçlü ve zengin ki, korkarım bizden her zaman bir adım önce olacaklar.” Bütün mafya örgütleri artık Avrupa'nın göbeğinde veya bir takım yeni oluşumlar biçiminde çok saygın birer işadamı konumunda şirketleşmiş ve suçtan elde ettikleri bu suç gelirlerini ekonomiye aktarmış durumdadır. (Kocasakal, 2001: 79)

F- Mafya Tipi Organize Suç Örgütlerinin Yapısı ve Legalleşme Süreci

Uluslararası irtibatlara da sahip olabilen organize suç örgütlerinin yazılı da olabilen kendi yasaları, inanışları, stratejileri ve yaşam felsefeleri bulunmaktadır. Bu yasalara örnek olarak; omerta kuralı (bilip susmak), partito (üst düzey ilişkilerle sorunu çözmek), cosca (sorunu şiddetle çözmek) ve solidarity (dayanışma) verilebilir.”

Mafya örgütlenmesi üç grupta ortaya çıkar:

Birinci grubu; capo yani şef durumuna gelmiş bulunan mafyanın yakın akrabaları oluşturur. Yakın akrabaları; kardeşleri, kardeş çocukları, babalar ve oğullar, amcalar, dayılar gibi kan bağı bulunan kişiler oluşturur.

İkinci grubu; işbirliği yapılan aynı derecedeki mafyanın ailelerinin meydana getirdiği örgütlenme oluşturur. İki capo mafya birbirleriyle bir çeşit 'ortaklık' tesis ederek güçlerini birleştirebilirler. Bu aynı zamanda coscaların da ortak hareket etmesi anlamına gelir.

Üçüncü grup örgütlenme ise “partito ilişkiler” çerçevesinde belirginleşir. Mafya şefinin üst düzey ilişkilerini yürüttüğü ve meselelerini o boyutta çözümlendiği örgütlenmedir. Bu ilişkiler ağı içinde; güvenlik görevlileri, politikacılar, bürokratlar,

çeşitli mesleklerden seçkinler, endüstriyeller, yüksek finansörler, borsa spekülörleri, adalet mekanizmasındakiler ve tanınmış devlet adamları bulunabilir. Mafyanın bu boyuttaki örgütlenmesine de “partito” denir. (Çulcu, 1998: 41-42)

İtalya’da mafya tipi organize suçlarla gerektiği gibi mücadele edilememesinin en önemli sebeplerinden biri, bunların devlet bağlantılarının olmasıdır. Bu ülkede mafya genellikle “La Piovra” (Ahtapot) olarak adlandırılır. Bilindiği gibi ahtapot kendini kolaylıkla gizleyebilen ve kesilen bir kolunu yenileyebilen bir hayvandır. (Çulcu, 1992: 3. Cilt, 817)

Mafyanın varlığı nedeniyle İtalya, AB üyeleri arasında en yüksek cinayet oranına sahip ülkedir. Mafyanın uyuşturucu ticareti, gasp, hırsızlık, yasadışı bahis, hile kaçakçılık, şişirilmiş inşaatlar gibi yollardan elde ettiği kazanç çok yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bazı değerlendirmelere göre yüzlerce seçilmiş görevli ve siyasetçi mafyanın kontrolü altındadır ve bu kişilerin mesleki kariyerleri mafya tarafından belirlenir.

Sicilyalı bir savcı olan Gicomo Conte durumu şöyle değerlendirmektedir: “Sorun, belirsizlik içinde yaşayan yüzbinlerce siyasetçinin mafya aracılığıyla oy toplaması ve bunun karşılığında mafyaya bazı ayrıcalıklar tanınmasıdır.” (Çulcu, 1992: 3. Cilt, 817)

Falcone bu durumu; “çifte ahlak anlayışından yola çıkarak, devletle karşılaşmamak mümkün mü? Mafya’nın devletten beslendiği ve onun davranış biçimini kendine uyarladığı kanısına vardım.” şeklinde dile getirmiştir. (Falcone&Padovani, 1993: 61)

Örneğin bazı politikacıların ve bunlar tarafından korunan bazı devlet memurlarının destek ve teşvikleri olmasaydı, İtalya’nın başına halen bela olan mafya hiçbir zaman bugünkü gücüne ulaşamazdı. Ancak burada yine de bir komplodan ya da bu politikacıların mafya üyesi olmasından söz edilemez. Çünkü politikacıların mafyaya arka çıkmasının genellikle tek bir sebebi vardır, o da oy kaygısıdır. (Raith, 1995: 27)

“Baskı ve çıkar grupları bir kere devlet bürokrasisine egemen olunca, ekonomik yapıyı kendi istekleri doğrultusunda yönlendirebilirler ve bu yönde kararlar alınmasını sağlayabilirler.” (Aktan, 1992: 62)

Bu anlamda en iyi örneği Rusya teşkil etmektedir. Dünya ülkelerinin %44'ünde faaliyet gösteren Rus mafyası kendi ülkelerinde de ekonomik yapı üzerinde çok ciddi bir tehlike haline gelmiştir.

Rusya İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre, organize suçlar 550 bankayı, diğer bir deyişle, Rusya'nın kredi ve finans kurumlarının neredeyse yarısını kontrol edebilir duruma gelmiştir. Aynı kaynaklara göre organize suçlar, 40.000'den fazla iş alanını da kontrolü altında bulundurmaktadır. Rusya Federasyonu'ndaki 5700 çetenin ülkedeki siyasal ve ekonomik hayata tümüyle nüfuz ettiği belirtilmektedir. (Ziegler, 1999:30)

Rusya'da büyük bir güç haline gelen mafyanın dağıttığı rüşvetin tutarı, devletin yıllık bütçesini aşar duruma gelmiştir. Rus TV 3 kanalı, ülkedeki gölge ekonomisini değerlendirdiği programında, mafyayla ilgili ilginç rakamlara yer vermiştir. Buna göre, şu anda Rusya'da devlet kuruluşlarının %60'ı, özel kuruluşların da %40'ı mafyanın elinde bulunuyor. Aynı şekilde, Rusya'da faaliyet gösteren bankaların %80'i de yasadışı gruplar tarafından kontrol edilmektedir. Bu gölge ekonomisinde çalışan sayısı ise, yaklaşık 9 milyon kişi civarındadır. Rusya'da gölge ekonomisinin ürettiği miktar bütçeyi %60 oranında aşarak yılda 64 milyar dolara kadar ulaşmaktadır (Başlamış, 2002: 106). Bunlardan hareketle, Rusya'da yönetim şekli anlamında mafyokrasi kelimesi kullanılır hale gelmeye başlamıştır.

Mafya tipi suçlar, devlet bağlantılarının olmasının yanı sıra kurumsallaşma çabaları içinde bulunması itibariyle de diğer suçlardan ayrılmaktadır. Faaliyetlerini daha kolay yürütebilmek amacıyla legale kaymaya başlar. Kendisini topluma bir alternatif adalet mekanizması olarak göstermeye çalışır. Bunu da 'Partito ilişkileri' ve medya sayesinde yerine getirir. Örneğin; ülkemizde tanınmış sanatçıların ve devlet adamlarının suç örgütü liderlerinin düğünlerine katıldıkları, davetlerine zaman zaman icabet ettikleri ve yine tanınmış köşe yazarlarından bazılarının bunların adeta reklamlarını yapar tarzda bunlara görsel medyada yer verdikleri görülmektedir.

Devlet ve organize suçlar arasındaki işbirliğine bilinen tarihi bir örnek olarak, 1962 de Başkan F. Kennedy'nin CIA'ya verdiği görev sonucunda ünlü mafya şeflerinden Roselli ve Giancana'nın, Küba lideri Fidel Castro'yu öldürmek için kiralanması olayı gösterilebilir. Tanınmış Amerikalı mafya uzmanlarından Peter Lupsha, çeşitli politikacıların kendi karşıtlarını devre dışı bırakmak için organize suç

örgütlerini kullandıklarına dair uzun bir liste sunuyor. Fransa hükümeti Korsika mafyasını komünistlere karşı kullanmıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin işgal ordusu ve askeri gizli servisi G-2, II. Dünya Savaşı'ndan sonra gizlice Japon yeraltı dünyasının yakuzası ile anlaşarak egemenliklerinin teyidi konusunda güvenceler almıştı. (Bovenkerk&Yeşilgöz, 1998: 33)

Burada dikkat edilmesi gereken husus; alışlageldiği üzere suç örgütleri birtakım işlerini yürütmek için devlet aygıtları içinde kendileri ile menfaat ilişkisi içerisinde olabilecek görevlileri ve politikacıları aramamaktadırlar. Mekanizma tersine çalışmaktadır. Girişim ve bunu takip eden karanlık işler yerüstü dünyasının inisiyatifi dahilinde yürütülmektedir.

G- Mafya Tipi Organize Suç Örgütlerinin Finans Kaynakları

Sosyal bir doktrin, politik veya ideolojik bir amacı bulunmayan mafya tipi organize suç örgütlerinin en büyük hedefi, para ve güce sahip olmaktır.

Dünyada mafya tipi organize suç örgütleri ile yapılan mücadele örnekleri değerlendirildiğinde, bu tip suçların finans kaynaklarına yönelik olarak başlatılan operasyonlar neticesinde daha olumlu sonuçlar alındığı görülmektedir.

Ekonomik suçlar içerisine, karşılığında gelir elde etmeye yönelik tüm faaliyetler girer. Bu nedenle, hırsızlık, kaçakçılık, dolandırıcılık, yağmacılık, nüfus ticareti, sahtecilik, rüşvet, kadın ticareti vs. gibi suçların yanı sıra, çıkar karşılığı adam öldürme veya kaçırma gibi mafya tipi suçlar da ekonomik suçlar kapsamında incelenmektedir. Suçu işleyenler belli bir birikim ve eğitime sahip olabilecekleri gibi, sıradan insanlar da olabilirler.

Ekonomik suçlar, suçu işleyen açısından incelendiğinde, iki yöntem kullanılabilir.

Bireysel Suçlar: Dolandırıcılık, mülki hakların ihlali, vergi kaçakçılığı gibi faaliyetleri içermektedir.

Organize Suçlar: Kaçakçılık, kumar vs. gibi faaliyetleri kapsamaktadır. (Özsoylu, 1998 (a): 12)

Ekonomik suçlar, günümüzde en önemli yasa dışı faaliyet alanı haline gelmiştir. Öte yandan, dengesiz ya da yetersiz kalkınma ile aşırı gelişmişlik ortamlarının her

ikisinin yaşandığı ülkelerde suç oranları çok yüksektir. Suç işleyenler ekonomik gücü kendi tekellerine almaya çalışmakta, bu güç ise özellikle az gelişmiş ve geçiş aşamasındaki bazı ülkelerde politik gücü de etki ve kullanım alanına dahil etmektedir.

Organize suçların işlenmesinin yanı sıra bu suçlardan elde edilen haksız kazançların gizlenip yasal kazanç olarak gösterilmesi suretiyle, ekonomik sisteme sokulması zorunludur. Zira, organize suç örgütlerinin büyük bir bölümü kara para ile beslenmekte, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı veya diğer suçlar sonucu elde ettikleri gelirleri örgütün devamı ve büyümesi için kullanmaktadırlar.

Kara para aklama, başta uyuşturucu madde kaçakçılığı ve organize suçluluk faaliyetleri olmak üzere ağır suçların bir sonucudur ve organize suçluluğun itici gücünü oluşturmaktadır. Ayrıca, organize suçluluğun yasal ekonomiye girme yolu olup, yasal ekonomiye yasallık kılıfı altında sokulan kara para, suç örgütlerinin gücünü daha da artırmaktadır. Kara paranın aklanması suç örgütlerinin yaşamsal bir faaliyeti haline gelmiştir.

Organize suç gruplarının sınırsız kaynakları, yasa dışı faaliyetlerin ve aklamanın yürütülmesi aşamalarında yoğun bir şekilde rüşvet vermede kullanılmaktadır. Rüşvet alan kurumların başında banka ve banka dışı finansal kuruluşlar yer almaktadır. Bu kurumların yöneticileri ve çalışanları aklamaya yardım etmeleri karşılığında rüşvet almaktadır. (Yetim, 2000: 176)

Organize suç örgütleri, kara paralarını yasal işlere yatırarak meşrulaştırma çabalarının sonucunda, yasal firmaları rekabette zor duruma düşürerek dışlanmaya zorlayacaktır. Hiçbir yasal şirket rüşvetin, yolsuzluğun ve tehdidin olduğu bir ortamda kaynakları sınırsız olan yasadışı firmayla rekabet edemeyecektir. Dolayısıyla hem ulusal hem de yabancı yatırımcı yatırım yapmamayı tercih edecektir. Kara para girişi kısa vadede ekonomiye yarar sağlayabilir. Ancak uzun vadede istikrar bozucu tehlikeli bir unsur haline gelecektir.

Bireyler tarafından işlenen suçlar, sadece mağdura ve yakın çevresine değil, aynı zamanda topluma ve devlete de zarar vermektedir. İşlenen suç neticesinde elde edilen yasa dışı gelir ve bu gelirden aklanan tutar ise, ekonomik, sosyal, ahlaki, stratejik ve siyasal açılardan olumsuz etki ve sonuçlara yol açmaktadır. Bu etki ve sonuçlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kara

para ve aklama konusunda bilimsel çalışma yapılması zaruret halini almıştır. Öte yandan aklamanın önlenmesi, organize suç örgütlerinin ortadan kaldırılması için gerekli şartlardan birisidir.

Mafya tipi organize suç örgütlerinin yoğun olarak faaliyette bulunduğu yerlerde standart üstü sıcak para akışı olur. Ancak bir ülkede kazanç doğal olarak illegal ise, dolayısıyla vergilendirilmiyorsa, bu durum ekonomiyi kontrol dışına çıkartır ve bankacılık sistemini de önemli ölçüde zayıflatır.

Sicilya Adasına, özellikle 1970'li yılların başından itibaren büyük çapta uyuşturucu parası (Narko liret-Narko dolar) akmaya başlamıştır. Bu paraları koymak için çok bankaya ihtiyaç duyulmaktaydı. Böylece ada 10 yıl içinde bir "bankalar cenneti" oldu. 1971 yılında Sicilya'da 86 banka ve 951 şube vardı. Bundan sonraki 10 yıl içinde İtalya'da 96 banka kepenklerini kapayıp iflasını ilan ederken, adadaki banka sayısı 103 e, şube sayısı ise 1129'a fırlamıştır. Üstelik son 6 yıl içinde (1982 ye göre) 9 bankaya daha kredi yetkisi verilmiştir. (Çulcu, 1992: 3. Cilt, 817)

Dünyanın korkulu rüyası haline gelen Rus mafyasının hem yurt içindeki hem de yurt dışındaki yasa dışı faaliyetlerinin 1998 yılında bu ülkede yaşanan ekonomik krizin nedeni olduğu resmi makamlarca ifade edilmiştir. (Yetim, 2000: 12)

Japonya'da 1998 yılında ortaya çıkan ekonomik krizin en önemli nedenlerinden birisi mafya bağlantılı 800 milyar dolarlık batık kredilerdir. Bu tutar Japonya'nın 1996 yılı GSMH'sinin % 17,4'üne eşittir. (Yetim, 2000: 13)

H- Mafya Tipi Organize Suç Örgütlerinin Uluslararası Boyutu

Bir ülkeye yerleşen ve iyi pazar imkanlarının bulunduğu diğer ülkelerde faaliyet gösteren organize suç örgütleri 'uluslararası suç örgütleri' olarak da adlandırılır.

Organize bir suç grubunun uluslararası bir nitelik taşıması için;

- Liderler tarafından yayımlanan amaçların birden çok ülkeyi etkilemesi,
- İşlenen suçların bir ülkede başlayıp, diğer bir ülkede sona ermesi,
- Faal bir grubun lojistiğinin ve/veya kaynaklarının yurt dışından gelmesi,
- Mağdurlarının değişik ülkenin vatandaşları ya da uluslararası bir topluluğa ait

olması,

- Verilen hasarların ve kayıpların değişik ülkeleri veya milletlerarası teşkilatları etkilemesi gerekmektedir.

Bu temel nitelikler üzerinde genel olarak mutabakata varılmıştır. Ancak, suç örgütlerinin boyutu ve yapılanmasına yönelik diğer birçok husus üzerinde halen tartışmalar sürmektedir. Bir görüş, bu tip örgütlerin hiyerarşik ve geleneksel bir yapı arz ettiğini savunurken, çoğunluğun savunduğu diğer bir görüş ise, bu örgütlerin örnek olduğu, katı bir yapılanma biçimi olmadığı hususunda birleşmektedir.

Suç endüstrisinin, yasal iş imkanlarından yasadışı çıkarlar sağlamak üzerine kurulduğu ve bu endüstrinin de suç örgütleri tarafından yönetildiği göz önüne alınırsa, bu örgütlerin faaliyetlerini uluslararası alana taşınması ve sonucunda da gelişmesi son derecede normaldir. Günümüz dünyasında ticaret ve tüketici taleplerinin küreselleşmesi, suç örgütlerinin faaliyet alanlarını ulusal düzeyden uluslararası düzeye taşınmasına sebebiyet vermiştir. Suç örgütleri, adli ve polis yapılarının yetersiz ve zayıf olduğu ülkelerden birini merkez olarak seçerek, buralardan illegal faaliyetlerle elde edilecek kazançların yüksek olduğu piyasalara ulaşma gayretindedirler. Sonra, yasadışı kazançlarını bankacılık ve diğer finansal sistemler vasıtasıyla yasal düzenlemeleri bulunmayan merkezlerde işleme sokmaktadırlar.

Uluslararası suç örgütleri, global ekonomik faaliyetler üzerinde belirgin ve etken bir rol oynamakta olup, tüm dünyayı ilgilendiren, hatta bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gayri safi milli hasıllarından daha yüksek kazanç sağlayan uyuşturucu kaçakçılığı ve üretimi gibi endüstrilerde anahtar rol oynamaya başlamıştır. Bu örgütlerin ortak özelliği, yasadışı ürünler, yasal ürünlerin hırsızlığı veya bu üç tür faaliyeti de içerecek şekilde hukuki alt yapısı ve düzenlemesi olmayan kapitalist şirketlerle ilgilenmeleridir. Bu örgütlerin iyi bir şekilde etüt edilmesinde dikkat edilmesi gereken ilk en önemli nokta, bu örgütlerin kendi şirketleri bünyesinde suçluları toplaması ve bu şirketlerin sınır ötesine yayılmasıdır.

Çağımızda terörizm ve ekonomik suçluluk yanında Batı ve özellikle İtalyan hukukunda (Mafya tipi örgütlenme) olarak da adlandırılan çıkar amaçlı örgüt suçluluğunun, kamunun barış ve sükununu esaslı biçimde ihlal eden, kamu otoritesini çok yakından meşgul eden, devletleri gerek maddi ceza hukuku gerekse usul hukuku

bakımlarından yeni ve istisnai kurumları meydana getirip uygulamaya zorlayan hukuk ihlalleri ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Dünyada ülkeler arasındaki global yapılanmaların artması, bunun neticesi olarak ulusal sınırların ve gümrük engellerinin ortadan kalkmasının serbest dolaşım ve ülkelerarası seyahati kolaylaştırması, organize suç ve organize suçluluk için uygun bir ortam meydana getirmiştir. Bu ve benzeri nedenlerin neticesinde; organize suç örgütlerinin de faaliyetlerini sürdürme anlamında birbirleriyle organik bağ kurmaları ve ortak hareket etmeleri, ülkeleri de mücadele anlamında işbirliği yapmaya zorlamıştır. Bu alanda bir çok çalışma yapılmakla birlikte, bunların en önemlisini ve en geniş katılımını aşağıda bilgileri de verilen SASMUS sözleşmesi teşkil etmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 3 Aralık 1998 tarihli ve 53/111 sayılı kararı ile bir Ad Hoc Komite (Geçici Komite) oluşturulmuştur. İlk toplantısını 19-29 Ocak 1999 tarihinde Viyana'da yapan Ad Hoc Komite 1999 ve 2000 yılında toplam 120 gün süren ve hükümetler arası örgütlerden heyetlerin katıldığı 11 toplantı gerçekleştirmiştir. (Ceylan, 2003: 42)

Çalışmalar sonucunda "Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" ve bu sözleşmenin yanında "Özellikle Kadın ve Çocuklar Olmak Üzere Ticaretin Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılması Protokolü" (4804 sayılı Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi) ve Göçmenlerin Kara, Deniz ve Hava Yolu ile Kaçakçılığı ile Mücadele Protokolü" (4803 sayılı Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi) isimli iki adet ek protokol hazırlanmıştır.

Uluslararası organize suç probleminin çözümünü amaçlayan sözleşme ve bu sözleşmenin ekindeki protokoller 120'den fazla ülkenin katılımıyla Kasım 2000'de gerçekleştirilen "Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Milenyum Zirvesi"nde kabul edilmiş ve İtalya'nın Palermo şehrinde 12-15 Aralık 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen üst düzey bir toplantıda imzaya açılmıştır. Toplantının Palermo'da yapılmasından dolayı sözleşmeye "Palermo Sözleşmesi" de denilmektedir.

Sözleşme imzaya açılır açılmaz 124 ülke sözleşmeye taraf olmuş ve sözleşme 2002 Aralık ayına kadar Birleşmiş Milletler New York binasında imzaya açık

kalmıştır. Sözleşme ve protokol en az 40 üye ülke tarafından imzaya uygun bulunduktan sonra yürürlüğe girecektir.

Organize suçlarla mücadelede, uluslararası alanda atılmış en önemli adım olarak değerlendirilen ve suçla mücadelede Birleşmiş Milletlerin ilk bağlayıcı yasal belgesi olan bu sözleşmenin amacı, geçmiş yıllarda organize suçlarla mücadeleyi engelleyen ulusal sistemler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak ve organize suçlarla mücadeleyi mümkün kılacak şekilde ulusal yasalarda standardizasyonu sağlamaktır. Nitekim bu durum sözleşmenin birinci maddesinde amacın sınır aşan organize suçların önlenmesi ve bunlarla daha etkili bir şekilde mücadele edilebilmesi için, işbirliğinin teşviki olarak belirtilmiştir.

Sözleşmenin 2.maddesinde ise, kullanılmakta olan kavramlara, tanımlar getirmek suretiyle, organize suçlarla ilgili kavramlar için, uluslararası alanda geçerli tanımlar ön görülmüştür.

Konumuz açısından önemli olan 'organize suç grubu' da bu maddede tanımlanmış olup, tanıma göre organize suç grubu; doğrudan veya dolaylı olarak mali ve diğer bir maddi çıkar elde etmek üzere, belli bir süredir var olan ve sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan bir grup anlamına gelecektir.

Buradaki ağır suçlar ifadesinden kastedilen, üst sınırı 4 yıla kadar veya daha fazla süre hürriyetten mahrumiyet veya daha ağır bir cezayı gerektiren suçlardır. Yapılanmış grup kavramı ise, belirli bir suçu derhal işlemek için tesadüfen oluşturulmamış ve üyelerin rollerinin şeklen belirlenmesi şartı olmayan, üyeliğinin devamlılığı veya gelişmiş bir yapısı olması gerekmeyen grup anlamındadır.

Sözleşmenin 2.maddesinde ayrıca malvarlığı, suç geliri dondurma, el koyma, müsadere, öncül suç, kontrollü teslimat ve bölgesel ekonomik bütünleşme teşkilatı kavramlarının tanımlarına yer verilme suretiyle bu kavramlara açıklık getirilmiştir.

Sözleşmenin uygulama alanı ise 3.maddede belirtilmiş olup bu sözleşme, sınır aşan nitelikte olmak kaydıyla, organize suç grubuna dahil olunması, suç gelirlerinin aklanması, yolsuzluk (rüşvet) ve adaletin engellenmesi suçları ile 2.maddede tanımlanan ağır suçlara uygulanacaktır. Ayrıca 3.maddeye göre, bir suçun sınır aşan nitelik taşıması için birden fazla devletteki organize suç gruplarından katılımın olması

veyahut bir devlette işlenen bu suçun diğer devletlere önemli etkilerinin olması gerekmektedir.

Sözleşmeye göre taraf devletlerin herhangi bir örgütlü suç grubuna katılım, kara paranın aklanması, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi fiillerini suç saymaları ve buna ilişkin iç hukuk normlarını düzenlemeleri gerekmektedir.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇ

A- Ülkemizde Mafya Tipi Organize Suçların Oluşumu ve Gelişimi

Türkiye'de mafya tipi organize suçların ortaya çıkması ve özellikle son dönemlerde gündem haline gelmesi, diğer ülkelerdeki mafya tipi organize suçların ortaya çıkış süreciyle genel anlamda benzerlik göstermektedir.

Osmanlı döneminden itibaren ülkemizdeki mafya tipi organize suçların gelişimine sosyal tarihçe açıklamaları çerçevesinde bakıldığında; kökeninde bu dönemde zaman zaman ülkede çeşitli nedenlerle devlet otoritesinin yok olması sonucu meydana gelen boşluğu doldurmak üzere ortaya yeni güç odaklarının çıkması görülecektir. Yeni güç odaklarından kast edilen, bir nevi birbirlerinin devamı olan külhanbeyliği, kabadayılık ve son yılların en çok kullanılan ifadesi baba gibi toplumda koruyucu bir rol üstlenmiş olan olgulardır.

Büyük şehirlerin şövalyesi olarak adlandırılan külhanbeyleri, kabadayılar ve onların dağa çıkmış hali olan eşkıyalar Türkiye'de öncelikli olarak sosyal protestoların simgesi olarak tanınmışlardır. Yazılı ve sözlü edebiyata konu olmuşlardır. Bu, işin mitolojik boyutudur. Oysa bu boyutun arkasında gerçek kişilerle girift organizasyonlar yer almıştır (Bovenkerk&Yeşilgöz, 1998: 28). Eskinin ve günümüzün babalarını tanımak, anlamak için Türkiye'deki bu tarihi geçmişi bilmek önemlidir.

Türkiye'de suçluların tarihi söz konusu olduğu zaman Osmanlı dönemine geri dönerek isyancıları, başkaldıranları tanımak gerekir. Geçmişten gelen ve Oralardan başlayarak geliştirilen kültürel kodlar, günümüz mafyasının pratiğinde görülebilir.

Eldeki vesikalara göre bu şekildeki sosyal protestoların simgesi olarak bilinen ilk tanınmış levent, bölük başı yahut daha uygun bir deyişle Celali Reisi, Bolu ile Gerede arasında 1581'den itibaren, iki yüz kişilik bir grupta soygunculuğa başlayan ve Köroğlu efsanesinin kahramanı olan Köroğlu Ruşen'dir. Eşkıya olarak tanımlanan Köroğlu, genellikle servet sahiplerine, yasadışı işler yapan ehli örf ile ehli şer'e (Resmi Kurumlar), tefecilere karşı eylem yapmış, hatta yoksul halkı haydutlara karşı koruyup kollamış, gözetlemiştir. Köroğlu örneği bir bakıma eşkıyalığın sosyal boyutunu ortaya koymuş ve kanıtlamıştır. (Çulcu, 2001: 407)

Ülkede zaman zaman meydana gelen isyanlar, otorite boşluklarının en önemli sebeplerindendir. 15. yüzyılda İstanbul'da meydana gelen öğrenci hareketi buna örnek olarak verilebilir.

15. yüzyıldan itibaren isyanların ağırlık noktası kırsal alanlardan kentlere kaymıştır. 15. yüzyılda o zamanki Avrupa şehirleriyle karşılaştırıldığında çok büyük bir şehir olan İstanbul'da çeteler boy vermişti. Burada ilk kentsel suç örgütü olarak suhteyan hareketi görülmektedir. Suhte, medreselerde okuyan öğrencilere verilen isimdir. Bu okullardan ihtiyaçtan çok daha fazla öğrenci mezun olmuş ve bu durum 20. yüzyılda gelişmekte olan ülkelerde de görüldüğü gibi öğrenci protestolarına yol açmıştı. Kendilerini devrimci olarak tanımlayan bu öğrenciler sınıfları terk etmiş, gruplar oluşturmuş, dükkan ve evleri yağmalamışlardır. Bu faaliyetlerinin hedefleri zenginler, devlet memurları ve devletin diğer uzantıları olmuştur. Çalmakla yetinmemiş, aynı zamanda kurbanlarını öldürmüşlerdir. (Bovenkerk&Yeşilgöz, 1998: 107)

Oluşan otorite boşluğunu fırsat bilen ya da bir yanıyla mevcut bir otoriteye dayanan bileği güçlü mahalle delikanlıları da kabadayılık serüvenlerine adım atmışlardır. Bu delikanlıların günlük uğraşlarında, semt sakinlerinin haklarını savunmak gibi sosyal motifler görülebilirdi. Bu laçkalaşma 1794 yılında III. Selim'in gerçekleştirdiği askeri reformların nedenleri arasında yer aldı. (Bovenkerk&Yeşilgöz, 1998: 110)

Toplumsal tarihimizin her alanda en önemli olaylarından biri de kuşkusuz Osmanlı İmparatorluğu'nun 16. yüzyılını şekillendiren Celali İsyancıları olarak kabul edilir. İsyancıların ve isyan sonrası profilin incelenmesi bizlere Türkiye'deki mafya tipi organize suçların gelişimini göstermesi açısından önemlidir.

Celali isyanları doğru ifade etmek gerekirse, derinliğinde yerel güç odaklarının, sosyal nedenlerle yasadışı konumda bulunan unsurlarla bütünleşip organize olarak merkezi otoriteye başkaldırması ve onu yok sayması eylemlerindendir. Bu nedenle, tam anlamıyla mafya tipi bir karakter taşımış, sonuç olarak da Anadolu genelinde, yaygın bir biçimde mafyavari oluşum ve örgütlenmelere yol açmıştır.

Celali isyanları; mafya, eşkıya, haydut, asi, bürokrat ve askeri aynı safta, aynı amaçlar etrafında birleştirmiş görünmüştür. Bu bakımdan birbirini izleyen olaylar

silsilesi, Anadolu'yu etkin bir şekilde mafya tipi örgütlenmenin kontrolüne geçirmiştir. Bu durum, sadece dönemiyle sınırlı da kalmamış, çok uzun yüzyıllar boyunca toplumsal yapının şekillenmesine ve toplumsal psikolojinin etkilenmesine yol açarak derin izler bırakmıştır. (Çulcu, 2001: 444)

Bu isyanların en önemli olgularından biri de toplumun tamamen şiddete maruz kalması, terör faaliyetlerine itilmesidir. Çekinmeden kaba kuvvete başvuru bu dönemde, bir yandan eşkıya takımı diğer yandan devlet şiddet uygulamıştır. Halk ise iki taraflı şiddete maruz kalmış ve sindirilmiştir. Şiddete başvuran grupların başında yer alan asiler ve eşkıyanın halkı terörize etmesi; mafyavari toplum yapısının önemli bir unsurunu teşkil etmiştir.

Bütün bu oluşumlar, 16. ve 17. yüzyıla sınırlı kalmamıştır. Devletin, yönetimin, toplumun ve sistemin temel unsurlarının mafyalaşması, bu yüzyıllarda toplumun temel hücrelerine nüfuz etmiş sonraki yüzyıllarda koşullar elverdikçe, aynı etkinlik ve şiddetle su yüzüne çıkmıştır.

Külhanbeyliği ve kabadayılık olgularını ele aldığımızda bunların bir nevi birbirlerinin devamı olduğu görülecektir.

İstanbul'un alınmasından sonra inşa edilen ilk hamam, Gedik Paşa Hamamı'dır. Bu hamamın külhanı, çok sayıda insanın ısınabileceği şekilde yapılmıştı. Ayrıca külhan, insanların barınabileceği biçimde hazırlanıyordu. Dolayısıyla, özellikle kış mevsiminde yersiz yurtsuzlar ilk kez bu hamamın külhanına toplanıyor, burada yaşıyorlardı. Böylece Külhanbeyliği de ilk kez, Gedik Paşa Hamamı'nda örgütleniyordu. (Çulcu, 2001: 379)

Osmanlı Döneminde ortaya çıkan Külhanbeyliği, kimsesiz ve suça eğilimli insanları bünyesinde toplayıp barındırması ve iase etmesi bakımından son derece sosyal bir nitelik yansıtıyordu. Üstelik, Külhanbeylerinin şu veya bu, yasal veya yasadışı yollarla temin ettikleri yiyecek, giyecek ve paraları kendi aralarında adil biçimde paylaşarak tüketmeleri de, bu 'suç kurumunu' aynı zamanda 'sosyal karakterli bir kurum' niteliğine büründürüyordu. Bu nedenlerle Külhanbeyliği ritüelleri, ilkeleri ve uygulamaları ile mafya kavramına en yakın görüntüyü ifade ediyordu. (Çulcu, 2001: 403)

Bu şekilde Külhanbeyliği kurumu zamanla toplumda alternatif bir adalet mekanizması haline geliyor, görevleri sadece hamamdaki düzeni sağlamakla kalmıyordu. Ancak, kendisine sosyal bir rol üstlenen Külhanbeyliği kurumu zamanla dejenere oluyordu.

K lhaniler esnaftan aldıkları yiyeceklerin parasını ödemekten kaçınıyor, parasını istemekte ısrar eden esnafın başına toplanarak hem esnafı hırpalıyor, hem de tüm malını yağmalıyorlardı. Üstelik dükkanını da tahrip ediyorlardı.

K lhaniler aynı zamanda haraç da topluyorlardı. İstedikleri haracı ödemeyen esnafa önce ihtar veriyorlardı. Örneğin; kendilerine bir bakkalın güçlük çıkarması halinde dükkanına doğranmış ekmek atıyor ve ikaz ediyorlardı. İkinci aşamada, o esnafa azgın köpekleri musallat ederek rahatsızlık veriyorlardı. Son aşamada ise kaba kuvvet kullanıyor, darp etmekten yağmalamaya kadar her türlü zorbalığı sergiliyorlardı. (ulcu, 2001: 379)

İşin ilginç tarafını ise, Külhanbeylik yapılanmasının sadece kriminal bir yapılanma olmaması, tıpkı günümüzdeki mafya tipi örgütlenmelerde gözlendiği gibi örgütün sosyal bir nitelik taşması teşkil etmiştir. Nitekim, günümüzdeki mafya tipi organize suç örgüt elemanlarının büyük bir çoğunluğu gibi, o devrin Külhanbeyleri de bazen görünürde legal işlerde çalışıyor, toplumun legal bir unsuru gibi yaşamlarını sürdürüyorlardı.

Külhanbeyleri bir yandan bu tür sosyal işlevler görürken ve hatta hastalara yardımcı olup, kimi zaman hamallarla birlikte çalışırken, diğer taraftan da yasadışı faaliyetlerini sürdürüyorlardı. Külhanbeyleri yaptıkları kötü işler nedeniyle “şemet erbabı” olarak tanınıyor ve fakat bu kötülükleri bile yine kural ve kaideler çerçevesinde ilkelere uyarak gerçekleştiriyorlardı. . (ulcu, 2001: 379)

Tüm bunlara karşın Külhanbeyleri kent yaşamında toplumun güvenliğini tehdit ederek çevresindekileri baskı altına alıyor, merkezi otoritenin tesis ettiği yasalara uymak yerine onları yok sayarak geleneksel ahlak ve hukuk anlayışı doğrultusunda bir yaşamın ilkelerini tesis etmeye uğraşıyor, geniş çevrede gayri ahlaki eylemlerde bulunmaktan kaçınmıyor ve son çözümlemede de mevcut sistemi tehdit ediyordu.

Nitekim bu tehdidi ortadan kaldırmak amacıyla “Cihan Ser-Askeri” diye anılan Rıza Paşa (1809-1877) İstanbul’da sayıları 600-700 kişiye bulan K lhanbeylerini

askere alıyor, böylece Külhanbeylik yapılanması tarihe karışıyor. (Çulcu, 2001: 382)

Gerçi, Külhanbeylik devletin aldığı bu tür önlemlerle ortadan kalkıyordu ama gelenek şekil değiştirerek yaşamını sürdürüyordu. Bunun en önemli örneğini ise, Külhanbeyliğin ‘sosyal etkinlikten ve dayanaktan yoksun bir benzeri’ olan Kabadayılık oluşturuyordu. Ülkemizin hemen hemen her şehir ve kasabasında, yaşadıkları dönemlerde, namları çevreye yayılmış kabadayılara rastlanmıştır. Bu kabadayılar da ister istemez sürüklendikleri olaylar ve ortamlar karşısında toplumun merakla, hatta korkuyla izledikleri insanlar olmuşlardır.

Cumhuriyet öncesinde çoğu kez ağalık olarak bilinen ve uzun yıllar görüntüsünü aynı isim altında sürdüren bu yaşantı, özellikle büyük şehirlerimizde daha sonraki zamanlarda kabadayılık olarak adlandırılmıştı. Kabadayı insan her zaman özü sözü bir, iki yüzlü davranmayan, haksıza arka çıkmayan, halkın ve haklının yanında olan insandı. Böyle insanların hasımlarının arkasından değil kurşun atmak, laf bile attıkları görülmezdi. Bu özelliklerinden dolayı kabadayı olan bir insan çevresine ve yakınlarına güven sağlardı (Dayıoğlu : 5). Zaman zaman toplumdaki anlaşmazlıklarda aracı durumunda olarak sosyal bir rol üstlenirlerdi.

Kabadayılar, Külhanbeyleri gibi belli bir mekanda topluca yatıp kalkmıyor, Külhanbeylerinin uydukları ritüel ve kaidelere tam anlamıyla bağlı kalmıyorlardı. Külhanbeyleri gibi kendi semtlerinde suç işlemekten kaçınarak yakın çevrenin sosyal desteğini kazanmaya ve bu bağlamda “saygıdeğer” bir konum elde etmeğe çalışıyorlardı. Fakat bu kuralları da çoğunlukla yine kendileri yok sayarak geleneği yıkıyorlardı. (Çulcu, 2001: 383)

Türkiye’de varlığını uzun bir zaman sürdüren ağalık ve kabadayılığın nedenleri üzerinde, hiç kimse durmamış ve incelememiştir. Bir başka yönüyle bunların yaşantıları, bir değer olarak ele alınmak istenmemiş, hiçbir sosyolog, pedagoğ veya psikolog bu çok önemli konuya nedensel el atmak istememiştir. (Dayıoğlu : 6)

Türkçe literatürde kabadayılar şimdinin suç örgütlerinin yani yer altı dünyasının ‘baba’ olarak adlandırılan patronlarının öncüleri sayılabilir. Onlar aynı zamanda cesur olmak, yasa tanımamak, namuslu ve mert olmak, zayıfın hakkını korumak gibi meziyetleri de beraberlerinde taşımak zorundaydılar.

Mafya tipi suçların oluşum sürecine Cumhuriyet dönemi itibariyle bakıldığında; daha çok ekonomik gelişmelerin toplum üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin ülkeyi mafya tipi suçlara nasıl uygun bir ortam hale getirdiği görülecektir.

Türk mafyası 1950-1980 arasında ekonomik tercih ve sınırlardan kaynaklanan yasakları fırsat bilerek büyümüştür (Güner, 2003: 68). Ekonomideki her türlü olumsuz gelişmeyi yakından takip eden ve bunu kendine faaliyet alanı edinen mafya tipi organize suçlar, ülkemizde de 1950 sonrası yaşanan olumsuzluklar ile birlikte çehre değiştirmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nin başından beri iktisadi hayata, özel kesimle devlet arasındaki özgül ilişkiler yumağı damgasını vurmuştur. Öyle ki ilk işadamlarının devlet tarafından adeta yaratılması söz konusudur. Dolayısıyla 1950'lerden sonra değişmeye başlayan aslında devlet ve iş dünyası arasındaki ilişkinin niteliği değil, tarafların amaçları olmuştur. Toplum olarak çağdaşlaşma kaygılarının azalmasıyla birlikte gerek siyasetçilerin, gerek bürokratların kişisel/grup çıkarları ön plana geçmiştir (Adaman&Çarkoğlu, 2001:21). Bu anlayış topluma da yansımıştır. Toplumun fertleri de bu çıkar anlayışı doğrultusunda bir araya gelmişler ve suç grupları oluşturmaya başlamışlardır.

Türkiye'de son yıllarda özellikle 1965 sonrasında günümüze kadar en çok konuşulan, tartışılan ve sosyal yaşamda etkili olan sorunlardan birini ve hatta başta gelenini mafya tipi suçlar teşkil etmektedir. Aynı süreçte ekonomik ve siyasi istikrarsızlık ülke yönetimini giderek zorlarken, mafya tipi suçların oranında da büyük bir artış gözlenmiştir. Ekonomik ve siyasi istikrarsızlıkla at başı giden 'mafya tipi tırmanış' yasadışı eylem ve etkinlik alanını sürekli genişletirken; ulusal ve küresel zeminde meydana gelen değişim ve oluşumlar, Türkiye'deki mafyalaşmanın da yolunu açmıştır. (Çulcu, 2001: 19)

Mafyalaşma ve suç örgütleri, Osmanlı'nın son dönemleri ile Cumhuriyetin ilk dönemlerinde adından sıkça söz ettiren kabadayılardan 1960'lı yıllardan sonra anlayış değiştirerek mafya ve çeteleşmeleri, 1970'li yıllarda ise hem ülke içerisinde ideolojik çatışmaların artması sonucu ihtiyaç duyulan silah ve benzeri gereksinimlerin karşılanması ve hem de o yıllardaki ekonomimizin doğurduğu karaborsanın rantını paylaşarak büyümesi ile ülkemizde yavaş yavaş palazlanmaya başlamıştır.

B- Ülkemizde Mafya Tipi Organize Suçluluğun Doğmasına Neden Olan Etkenler

Organize suçların, terör örgütlerinin ve eylemlerinin arttığı ve ülke ekonomisinin darboğazlar yaşadığı 1970'li yıllara rastlaması ve rüşlerini bu dönemde ispatlamaları bir tesadüf olarak değerlendirilmemelidir. Bu dönemin belirgin özellikleri arasında; devlet otoritesinin sarsılması, zayıf koalisyon hükümetlerinin iş başına gelmesi, ekonomik reformların gerçekleştirilmesi ve gelir affının sağlanması yerine hantal ve işleme yavaş, devlet ağırlıklı bürokrasinin artması, gelir dağılımının giderek adaletsizleşmesi ve köylerden kentlere doğru hızlı bir demografik gelişimin yaşandığı nüfus hareketlerinin varlığı sayılabilir. (Semiz, Cerrah, 2001: 39).

Ülkemizdeki mafya tipi organize suçların patlamasına yol açacak olan olay hiç kuşkusuz Kıbrıs'ta yaşanan siyasi gelişmelerdir. Türkiye'nin Kıbrıs'a asker çıkarmasından bir süre sonra ABD'nin Birleşmiş Milletler'e ambargo kararı aldırması, yer altı dünyası için çok büyük bir fırsat oluşturmuştur. Öyle ki 1930'lu yıllarda ABD'deki içki yasağı karşısında, toplum tarafından duyulan gereksinimin mafya tipi örgütlerce karşılanması, ülkede suç örgütlerinin ağırlıklarının artmasına sebep olmuştur.

Ambargo başlangıçta yeterince hissedilmemiş, ancak kısa bir süre sonra devletin döviz depolarının boşalması ile birlikte ülke giderek 70 cente muhtaç hale gelmiştir. (Çulcu, 1998: 114)

İreland, büyük bir organize suç örgütünün, kontrolü ve yönetimi altında bulunan kişilere belirli hizmet ve malları sağlamak üzere yer altı dünyasında tasarlanmış ve yapılmış ikincil bir hükümet olduğunu söyler. Bu hükümet, suçlular için, suçlular tarafından seçilen ve suçlulardan oluşan bir hükümettir. Bu çerçevede, organize suçlular, kanunen yasaklanmış mal ve hizmetleri istekli müşterilere sunmak amacıyla illegal faaliyetlerin yerine getirilmesine doğrudan katılan girişimcilerdir. (İreland, 1973: 172)

İşte bu dönemde toplumda böyle bir rol üstlenen suç örgütleri, ampulden pirince, trikotaj iğnelerinden fotoğraf malzemelerine kadar ülkenin bütün gereksinimini illegal yollardan karşılamaya başlamışlardır. Mafya sadece sanayiinin

ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamış, ülke savunması bakımından gereksinim duyulan stratejik maddelere de el atmıştır. (ulcu, 1998: 115)

Döviz sorununu ise uyulurucu ve silah kaçakçılığı yaparak ozmlerdir. Böylece mafya, bir bakıma kendini legalleştirmiş, sanayi dünyasında güvenilir bir partner durumuna gelmiştir. (ulcu, 1998: 116)

Türkiye’de yakalanan tabancalar çoğunlukla bu kanaldan temin edilerek sevk edilmiş ve bu silahlarla aynı eller bir gün soldan, diğer gün ise sağdan insanları öldürerek, 12 Eylül müdahalesinin bilinen gerekçelerini hazırlamışlardır.

Resmi açıklamalar; Türkiye’de 1978 yılı Aralık ayı ile 1982 Eylül ayı arasında geçen 4 yıl içinde 822 bin 724 çeşitli marka tabanca, makineli tabanca ve otomatik tüfeğin ve çeşitli marka ve çapta 5 milyon 458 bin merminin ele geçirildiğini bildirmektedir. 1965 yılından 1980 yılına kadar ele geçen mermi sayısı 32 milyon, tabanca sayısı ise 150 bin dolayındadır. (Mumcu, 1994: 118)

12 Eylül dönemindeki çatışmalardan dolayı silah konusundaki arz ve talep Türk mafyasının büyümesinde katalizör rolü oynamıştır.

1980’li yılların başından itibaren ihracata verilen teşvikler sayesinde yurtdışındaki kara para kaynaklı dövizler ihracat kazancı gibi gösterilerek ülkeye getirilmiştir. Bu arada silah kaçakçılığı 12 Eylül 1980 müdahalesinden sonra yerini altın kaçakçılığına bırakmıştır.

1980’li yıllar Türk mafyasının gelişimi için gerekli i ve dış koşulları hazırlamıştır. Çünkü ekonomi politikası kamu rantlarının özel kesime aktarılması yönünde çizilmiş ancak gerekli hukuki altyapı ihmal edilmiştir.

Türk ekonomisi dışa açılmanın da yardımıyla serpilirken, en hızlı büyüme hizmetler sektöründe yaşanmıştır. Bu sektördeki hızlı alışveriş temposu ve yüksek enflasyon, ek-senet tahsilatında tıkanıklık meydana getirmiştir. Kamuya kaynak ayırmama politikasında adalet sistemi de nasibini aldığı için mahkemeler acil taleplere karşılık verememiştir. Yerel çetelerin arabuluculuğu çok daha verimli hale gelmiştir. Topuğa sıkılan kurşun en etkili ceza infaz yöntemi olmuştur.

İyice palazlanan mafya kendisine sığınak olarak kayıt dışı ekonomiyi seçmiştir. Yurtdışına sermaye kaçışına sebep olur ve ekonomik krize yol açar kaygısıyla ekonomiyi kayda almaktan hep korkulmuştur.

Bu, tüm dünya ülkeleri için geçerli bir anlayıştır. İngiltere'nin köklü kulüplerinden Chelsea'nin 32 yaşındaki Rus orijinli kulüp başkanının 1 yıllık futbolcu transferine ayırdığı 110 milyon \$ paranın bir çeşit kara para aklama tekniği olarak kullanılmasının İngiltere basınında devamlı yer bulmasına rağmen polis birimleri tarafından şahsa ve ekonomik kaynaklarına yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. (The Guardian 15 September 2003)

Yine ülkelerin kara para aklama ile mücadele yasaları incelendiğinde, İtalya gibi yüzyıllardır mafya ile mücadele etmeye çalışan bir ülkede bile 1986 yılında bir kanun çıkarılabildiği görülmüştür. Ülkemizde ise söz konusu kanun ancak 1996 yılında yürürlüğe girebilmiştir.

Kayıt dışı ekonomi ile suç ekonomisi arasındaki sınır çok açıktır. Kayıt dışı ekonomide üretim yasaldır, gelir vergi korkusuyla saklanır. Suç ekonomisinde üretim yasadışıdır, gelir o yüzden saklanır.

Türk ekonomisinde dış kaynak her zaman çok önemli olmuştur. Çünkü iç tasarruflar yetersizdir. 24 Ocak 1980 Ekonomik İstikrar Programı ile "İthal İkamesine Dayalı Sanayileşme Stratejisi" yerine ihracatı artırmayı, ithalatı ise serbestleştirmeyi hedef alan bir dış ticaret politikası benimsenmiştir. Mafya tipi örgütler, 1980 yılında ilan edilen ihracat seferberliğini paravan olarak kullanmıştır. Hayali ihracat yoluyla hazine kaynakları mafya çetelerine aktarılmıştır. 1980 yılında 3-4 bin civarında olan ihracatçı sayısı 1999 yılında 24 bini aşmıştır. (Güner, 2003: 70)

1990'lı yılların sonlarına doğru Fransa gibi nüfus olarak bize yakın olan bir ülkede toplam 30.000 hakim görev yaparken ülkemizde sadece 5500 hakim görev yapmaktaydı. Bu da adalet sistemimizin geç tecelli etmesinin sebeplerinden biri olarak kabul edilmiş ve bir çok kişi mağdur olmuştur.

1999 yılında İstanbul'da çek senet yasasına muhalefet nedeniyle 500 kişi hakkında gıyabi tutuklama kararı verildi. Avrupa Organize Suçlarla Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Bahri ÖZTÜRK'ün yürüttüğü bir çalışmada deneklerin %23'ünün mafyayı yeğlediği ortaya çıktı. Deneklerin %32'si sorunu kendilerinin çözeceğini belirtti, yargıya giderim diyenler ise %30 da kaldı. (Tuşalp, 2002: 37)

Ülkemizdeki 1986 ve 1998 tarihleri arasında karşılıksız çıkan çek ve senetler incelendiğinde, karşılıksız çıkan çek sayısı arttıkça alacaklıların tahsili için mafyaya

müracaat ettikleri ve buna paralel olarak mafya tipi organize suçların da bu tarihlerde faaliyet alanı olarak çek-senet tahsilatı alanını belirledikleri aşağıda verilen tablodan anlaşılmaktadır.

1985-1998 döneminde karşılıksız çıkan çek sayısı aşağıda verilmiştir. (Yetim, 2000: 70)

YILLAR	ADET
1986	95.000
1987	157.000
1988	350.000
1999	417.000
1990	589.000
1991	732.000
1992	484.000
1993	467.000
1994	648.000
1995	471.000
1996	598.000
1997	778.000
1998	1.088.560

Tablo 1: 1986-1998 karşılıksız çıkan çek-senet sayısı

Ayrıca, ülkedeki ekonomik ve siyasi hayattaki her türlü gelişmeyi takip etme özelliğine sahip suç örgütleri ülkemizde de 1980'li yıllarda strateji ve metot değiştirmeye başlamıştır.

Özellikle ekonomide alınan birtakım radikal dönüşüm kararlarının, gümrük mevzuatındaki düzenlemeler ile ithalatın serbest hale getirilmesi ve benzeri düzenlemelerin, ülkemizdeki karaborsa düzenine ve buna bağlı mafyalaşma hareketlerine önemli bir darbe vurduğu ifade edilebilir. Ancak organize suç, Özal döneminde hareketlilik yaşayan piyasalar ve liberal ekonomiye geçiş ile birlikte eş zamanlı olarak mafyalaşma alanında ülkemiz ölçeğinde, üçüncü dönemi başlatmakta ve mafyanın alanını, vizyonunu ve ülke sistemine etkisini yeni bir boyuta taşımakta

gecikmemiştir. Yeni düzenlemeler karşısında bocalayan mafyanın, 1987 yılında bu düzenlemelerin baş kahramanı gördüğü Özal'a suikast girişiminde bulunma noktasına kadar işi götürdüğü yaygın bir kanıdır. (Aytaç, 1997: 54)

Özal'ı öldürmeyi başaramayan organize suç çetelerinin imdadına terör yetişmiş ve terörün ülke gündemine bir kabus gibi yerleşmesi mafyalaşma için önemli bir fırsat oluşturmuştur. Zira devletin dikkati artık terör örgütüyle mücadeleye yönelmiş ve ekonomik kaynaklardan elde edilen gelirlerin de önemli bir kısmı yine bu alandaki mücadeleye sevk edilmek zorunda kalmıştır ki, bu da her şey rayına girecek, gelirler yükselecek ekonomik sorunlar çözülecek beklentisi içinde olan ülkemizi son on yıl içerisinde iki önemli mali krizle baş başa bırakmıştır. Terörün gölgesinde yeniden yapılanmasını tamamlayan organize suç örgütleri, aynı zamanda dünyaya açılmayı yeni teknolojinin kendilerine sunduğu olanaklarla sağlamayı başarmıştır. (Bal, Özcan, 2001: 40)

Diğer taraftan, ülkemizde özellikle 1980 sonrası büyük illere yönelik büyük bir göç furyası yaşanmıştır. Bu göç başta İstanbul olmak üzere, Ankara, Mersin, Bursa vb. büyük illere olmuştur. Bu göç sonrası bireyler farklı iş alanlarında çalışmaya başlamışlar ve süreç içerisinde, yapılan işin cinsine göre bir kısım gruplaşmalar meydana gelmiştir. Doğal olarak aynı iş grubunda çalışanlar daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olanlar kendi yandaşları ile gruplaşmalar oluşturmuşlardır.

Büyük illere yapılan bu hızlı göç, beraberinde o illerin çağdaş bir görünüme kavuşmalarını ve kentleşme alt yapılarını zorunlu hale getirmiştir. Böylece illerin sağlıklı kentleşmelerine yönelik projelerin hayata geçirilmesi, özellikle o dönemde rüşvet ve şiddet kullanılarak ihalelerde tekelleşmeye yol açmıştır. Bu tekelleşme içerisinde yer alanlar da yine aynı etnik kökene sahip gruplar olmuş ve günümüzde mafya olarak bilinen örgütlü yapıları oluşturmuşlardır. O dönemde organize bir şekilde oluşan gruplar, hukuki boşluklardan yararlanarak kamuya ait arazilerin işgal edilerek satılması, farklı içerikteki ihalelere katılan kişi veya kuruluşlardan tehdit ve şiddet kullanarak haksız menfaat temin edilmesi ve gelir düzeyi iyi olan bireyleri baskı altına alarak onlardan kazanç sağlanması gibi olaylar meydana gelmiştir.

Ülkemizde yıllar geçtikçe her türlü sistemin güncelleştirilememesi veya zamana ayak uyduramaması neticesinde, halkımızın devlete ve kurumlarına olan

memnuniyetsizliği her geçen gün artmaktadır. Bir çok insanımız, ülkede ekonomik olarak iyi bir noktaya gelme, hak edileni alma ve adalet sistemimizin düzeleceği konusunda mitsizliklerini korumaktadırlar. Bu gibi düşünceler organize suç örgütlerinin eleman ve taraftar kazanmalarında uygun bir ortam hazırlamaktadır. Bir başka anlatımla, bireyin alın terine dayalı çalışmaları sonucu minimum yaşam standardına dahi ulaşmaktaki umutsuzluğu, organize suç çeteleri tarafından kullanılmaya hazır bir kitlenin yaratılmasını kaçınılmaz kılmıştır. (Mutlu, 1998:253)

Bu gibi nedenler terör örgütleri için de uygun bir zemin oluşturur. Ayrıca, lkemizde özellikle 1960 ve 1980’li yıllar arası yaygın olan yasaklamalar da suç örgütleri için uygun bir ortam hazırlamıştır.

Türkiye’de örgütlü suçluluk tahmin ve tasavvurun üstünde yaygındır. Kimse farkında değildir. O hale gelmiştir ki orta çaptaki işadamı bu örgütlü suçluluğun etkisine girmeden iş yapamaz hale gelmiştir. (Dönmezer, 1996: 390)

Bu durum, organize suç örgütlerinin ülkemiz bilançosunu istatikselsel olarak incelediğimizde de karşımıza çıkmaktadır. Profesyonel anlamda mücadelenin başladığı yıl olan 1998 yılından sonraki yıllarda olay sayısının 2001 yılına kadar artış ancak, 2002 ve 2003 yıllarında düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu, mücadelede gittikçe profesyonelleşen polis birimlerinin başarısı olarak yorumlanabilir.

C- lkemizde Mafya Tipi Organize Suçların İstatikselsel Değerlendirmesi

1- Organize Suç Olaylarının Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	1999	2000	2001	2002	2003
OLAY	393	466	514	323	230
şüPHELİ	2420	2676	3770	2358	1755

Tablo 2: Organize suç olaylarının yıllara göre dağılımı

Ülkemiz genelinde organize suç olayları; genellikle sanayi, turizm ve inşaat sektörlerini diğer bölgelerimize göre bünyesinde daha fazla barındıran sıcak para akışının olduğu bölgelerimizde yoğunluk göstermektedir. 1999 yılından itibaren son 5 yıllık toplamlar incelendiğinde, özellikle İstanbul ili olmak üzere Marmara Bölgesi ve İçel ve Antalya illeri olmak üzere Akdeniz Bölgesi’nin ön plana çıktığı görülmektedir.

2- Organize Suç Olaylarının Bölgesel Bazda Dağılımı

	1999-2003
Marmara Bölgesi	689
Akdeniz Bölgesi	417
İç Anadolu Bölgesi	257
Ege Bölgesi	234
Karadeniz Bölgesi	141
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	125
Doğu Anadolu Bölgesi	53

Tablo 3: Organize suç olaylarının bölgesel bazda dağılımı

3- Organize Suç Olaylarında Yakalananların Nüfusa Kayıtlı Oldukları İllere Göre Dağılımı

İllere Göre	2000 Yılı
İstanbul	277
Adana	238
Ankara	168
Şanlıurfa	135
Trabzon	134
Rize	125
Gaziantep	120
Diyarbakır	117
Bursa	114
Erzurum	100

Tablo 4: Şüphelilerin illere göre dağılımı

Organize suç olaylarında yakalanan kişilerin nüfusa kayıtlı oldukları iller incelendiğinde; İstanbul, Adana, Ankara ve Bursa gibi göç alan illerimiz çıkarıldığında şüphelilerin ağırlıklı olarak, daha önce de ülkemizde de bilindiği üzere bunların özellikle Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi kökenli oldukları görülmektedir.

Türk yeraltı dünyasında “Karadeniz grubu” ile “Güneydoğu grubu” egemendir. Eğlence dünyasını, gazinoları ve büyük restoranları ve otelleri denetim altına alan bu gruplar, daha önce örneklerini gördüğümüz gibi siyaset dünyasında da önemli köşe başları tutarlar. Bürokraside işlerine yarayacak makamları etkileri altına alırlar. (Mumcu, 1994: 131)

Üç bölgemizde yoğunlaşma sebepleri çeşitlilik arz etmektedir. Bu bölgelerimizde yaşayan insanlar, anket sonuçlarımızda da görüldüğü üzere, ekonomik sebepler, işsizlik, çocukların eğitimi, daha iyi bir yaşam ümidi ve sağlık hizmetleri gibi nedenlerle göç olayını yaşamışlardır. Göç sonrası karşılaşılan sorunlar nedeniyle kendilerine alternatif bir çözüm olarak da suç gruplarına girmeyi ve suç işlemeyi tercih etmişlerdir.

Diğer bir etken olarak da bu bölgelerimizde yaşayan insanlarımızın silaha olan aşinalıklarıdır. El yapımı silahlar bağlamında özellikle tablomuzda çıkan sonuçları doğrularcasına Doğu Karadeniz Bölgesi ön plana çıkmaktadır. Yine terör olayları nedeniyle korunma iç güdüsüyle Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan insanların da silahlandıkları ve küçük yaştan itibaren silah kullanmayı öğrendikleri bilinmektedir.

Ayrıca, Güney Doğu Anadolu Bölgesinin yıllardır otorite boşluğu bulunan ve bundan dolayı da silah kaçakçılığı olaylarıyla bilinen Kuzey Irak'a sınır olması da bölge insanının silahlanmasında olumsuz bir rol oynamıştır.

Anket sonuçlarında da teyit edildiği gibi, ülkemizdeki mafya tipi suç örgütlerinin oluşumunda özellikle hemşehricilik olgusu ön plana çıkmaktadır. Üç bölgemiz de bu anlamda kapalılıklarını halen koruyan bölgelerimizdendir. Göç ettikten sonra bile göç ettikleri yerlerde akrabaları ile birlikte bir arada olmaya çalışmışlardır. Bu anlayış suç gruplarının oluşumuna yansımıştır.

4- Organize Suç Olaylarında Ele Geçirilen Silahların Yıllara Göre Dağılımı

	1999	2000	2001	2002	2003
Tabanca	464	486	526	367	268
Uzun Namlulu Silah	17	23	9	8	6

Tablo 5: 1999-2003 yılları arası ele geçirilen silahlar

Ayrıca son beş yıl içerisinde, mafya tipi organize suç örgütlerinden çok sayıda tabanca, uzun namlulu silah, kalem tabanca, gaz tabancası, dinamit, el bombası ve mühimmat ele geçirilmiştir.

Bu rakamlardan hareketle organize suç örgütleriyle terör örgütleri arasında çok yakın bir paralellik olduğunu ileri sürmek mümkündür. Zira, yakalanan kişilerden ele geçirilen uzun ve kısa namlulu silahlar ile patlayıcı maddelerin ürkütücü boyutlarda olması bu örgütlerin ne denli şiddete yönelik olduğunun da açık bir göstergesidir. Her ikisinin de ülke istikrarı, kamu düzenine ve ülkedeki sosyal, hukuksal, ekonomik ve politik düzene karşı oluşturduğu tehdidin boyutu aynı ölçütlerdedir denilebilir.

D- Türk Orijinli Suç Örgütlerinin Avrupa'daki Durumu

Bütün Avrupa ülkelerinde yapılan çalışmalar, buralarda yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sosyo-ekonomik durumlarının standartların altında olduğunu göstermektedir. Bu topluluktan az sayıda başarılı işadami ve giderek artan miktarda üniversite öğrencisi çıkmaktadır. Fakat Türk azınlık grubu genel olarak hala eğitim ve gelir düzeyinde ve üst seviyedeki işlere yerleşmede yeterli düzeye gelememiştir. Bu gibi etkenlerin vatandaşlarımız üzerine olumsuz yansımalarının olduğu ve onları suça iten birer motif haline geldiği görülmektedir.

Europol 2003 Avrupa Birliği Organize Suç Raporunda; Türk kökenli organize suç gruplarına ilişkin yapılan değerlendirmeler ayrı bir başlık altında sunulmakta olup, Avrupa'da faaliyet gösteren Türk kökenli suç gruplarının özellikle uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı ile kara para aklama ve haraç kesme faaliyetlerinde buldukları belirtilmektedir. (Europol 2003 Raporu)

Avrupa'da faaliyet gösteren Türk organize suç gruplarının genellikle aile ve kan bağı ile birbirine tutunmuş olan sıkı ve dışa kapalı bir yapıya sahip olmalarıyla bilindikleri ifade edilerek, bu grupların çoğu zaman yurt dışındaki diğer Türk vatandaşlarına yönelik olan şiddet ve göz dağı verme eylemlerinde buldukları ifade edilmektedir.

Son olarak anılan raporda, Avrupa'daki Türk kökenli organize suç gruplarının farklı etnik ve milletlerden olan gruplarla giderek daha fazla oranlarda işbirliğine gittiğinin altı çizilmekte, bunun nedenleri, artık ikinci bir nesil olarak AB ülkelerinde yaşamakta olan çok sayıdaki Türk'ün varlığı ile bunların yaşamış oldukları ülkeyle kurmuş oldukları daha yakın bağlar olarak sıralanmaktadır. Bu durumun ise yalnız Türk kökenli organize suç gruplarının kendi gelişmesine katkı sağlamadığı, Avrupa'daki farklı ve yerel diğer organize suç grupları ile de artan oranda işbirliğine bulunmaya imkan tanıdığı ifade edilmektedir.

Avrupa ülkelerinde son dönemlerde yapılan suç istatistiklerinde de, Türk orijinli mafyanın ön plana çıktığı görülmektedir. İngiltere'de yabancı suç örgütlerinin olay sayıları bakımından, Türk mafyası 2. sırada yer almaktadır. Hollanda'da Türk suç örgütlerine karşı özel bir polis birimi kurulmuştur.

E- Günümüzde Organize Suçluluğun Görünümü

Yukarıda da belirtildiği üzere; ülke gündemi olarak PKK terörüne verilen ağırlık nedeniyle genellikle ihmal edilen mafya tipi organize suçlar, içinde bir milletvekili, bir emniyet müdürü, polisin aramakta olduğu bir kişi ve onun sevgilisi olarak bilinen bir bayanın bulunduğu, bagajında uzun namlulu silahlar olan mercedes marka aracın 1996 yılında bir trafik kazasına karışması sonucu meydana gelen ve Susurluk kazası adı ile hafızalara kazınan olay ile gündemin ilk sırasına yerleşmiştir. Henüz toplumu tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyen esrarengiz kaza ile devletin dikkatleri mafya tipi suçlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Susurluk olayından sonra, medya ve kamuoyu baskısının da artmasıyla organize suç gruplarına karşı önemli bir mücadele başlatılmıştır. Ancak, konu ile ilgili toplumu tatmin edici sonuçlar ortaya konamamıştır.

Bu arada, konu ile ilgili İzmir 9 Eylül Üniversitesi tarafından sosyolojik bir araştırma yaptırılmıştır. Türkiye’de 61 şehirde 34.000 den fazla insana Susurluk’la ilgili sorular yöneltilmiştir. Yanıt verenlerin %89’u Türkiye’de mafyaya karşı ciddi önlemler alınmadığı görüşünü savunmuştur. Yüzde %55’i devlet, politikacı ve mafya arasında ilişkiler olduğunu ve %84’ü de Susurluk olaylarında sorumlu olanların sonuçta ceza görmeyecekleri kanaatindeydiler. (Hürriyet 11 Haziran 1997)

ETA’ya karşı mücadele amacıyla hükümetçe 1980 yılında kurulan GAL örgütünün öldürdüğü 27 kişinin hesabının sorulması için 18 yıl, Şili’li General Augusto Pinochet’nin katliam ve cinayet suçlarından tutuklanması için 25 yıl geçmiştir. (Tuşalp, 2002:296)

Bu örneklerden hareketle, Susurluk kazasında gizlenen bir takım gerçeklerin de çok uzun sürmekle birlikte bir gün aydınlatılacağı halkın beklentileri arasındadır.

TBMM Susurluk Kazası Araştırma Komisyonu’nun hazırladığı rapor, ülkemizin organize suçlar gerçeği ile ne kadar yüzleştiğinin gösterilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

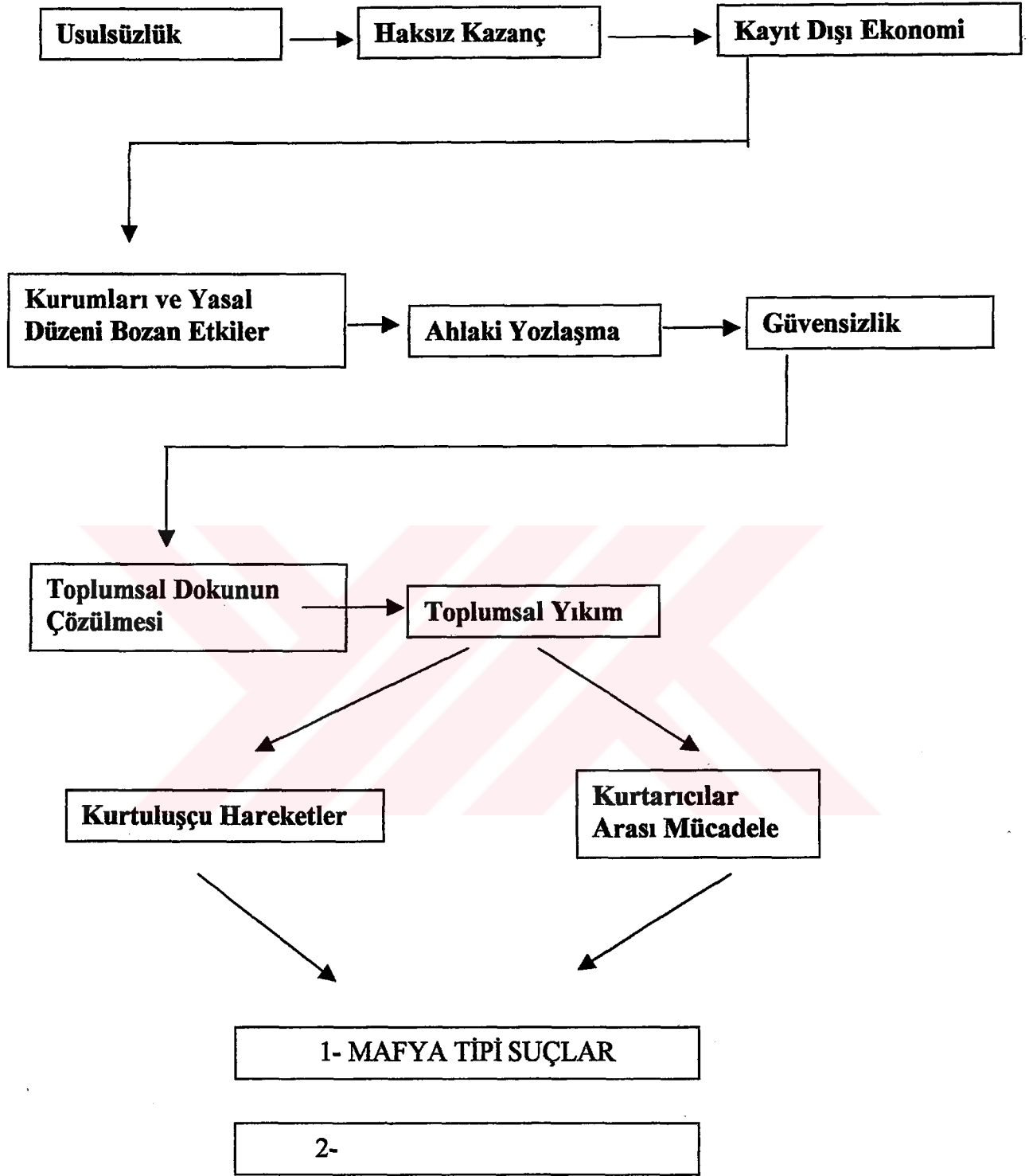
TBMM Genel Kurulu’nda 12.11.1996 tarihinde alınan 472 sayılı karar ile “Yasadışı örgütlerin devletle olan bağlantıları ile Susurluk’ta meydana gelen kaza olayının ve arkasındaki ilişkilerin açığa çıkarılması” amacıyla kurulan Araştırma Komisyonu’nun hazırladığı raporun değerlendirme bölümünde; “..... konunun

hukuksal, ekonomik, siyasal, sosyal ve uluslararası boyutları bulunmaktadır. Çıkar amaçlı yasadışı örgütlerin devletle olan ilişkileri vardır ve devletin içinde yasadışı örgütlendirme oluşturulmaya çalışılmıştır. Organize suç örgütlerinin devlete sızmalarının başka bir nedeni de, ekonomiktir. Bu örgütler ekonomik güç elde etmek için siyasal gücüde kullanmaktadırlar. Kamu sektöründe bazı resmi olmayan grupların devlet işlerini bazı yönleriyle istismar eder hale geldiği ve devlet idaresinin yozlaştırıldığı anlaşılmaktadır. Hatta bu tip kişi ve grupların Türkiye'deki bilinen bazı siyasal partilerin kongrelerini etkiler hale geldikleri de yaşanmış bir vakadır.

Bu olumsuz gelişmeler anılan kişilere daha da cesaret verirken, çıkar amaçlı organize suç örgütlerinin faaliyet sahaları genişlemiş, etkinliği daha da artmıştır. Geniş aile, çikara dayalı yasadışı örgütlenme biçiminin organize ettiği suç ve suçluyu yasalara karşı koruma güvencesini yasadışı odakların koruması altında gören geniş bir kitle yaratmak ve bu kitlede yer alan bireylere yasadışı işler yaptırmak ki bunlar; silah, uyuşturucu madde kaçakçılığı, gecekonduculuk, uyuşturucudan kazanılan paraların banka, bankerlik, müteahhitlik ve kumarhanelerde aklanması işlemi, toprak gaspı, işgal, adalet mekanizmasının felce uğratılması, dolaylı iflaslar, irtikap, tekelleşme, tekelleri kırmaya teşebbüs edenlere karşı güç kullanımı, silahlı soygun, gasp, girişimcilik maskesi altında yasal boşluklardan yararlanarak ekonomik çıkar sağlamak, avukatlık mesleğini mafya toplum düzeninin devamının sağlamak amacıyla istismar ederek, adalet mekanizmasına paraziter unsurlar sokmak ve adalet dağıtımında aracılık yapmak, (hemşehrilik, akrabalık, dostluk) ilişkileri tesis ederek veya bu ilişkileri tesis ederek veya bu ilişkileri kötüye kullanarak kolluk kuvvetlerini devletin değil, mafya grubunun çıkarları doğrultusunda kazanıp yönlendirmek, haraç almak, korsan endüstri kurmak (marka, kaset, plak, ilaç, gıda maddesi ve her türlü sanayi ürününün sahtekarlığı), kalpazanlık, eksik gramajlı ambalajlar, kaçak et kesimi, kaçak gıda maddesi üretimi, pazar yerlerinde yer belirlenmesi, her türlü ihale yolsuzlukları, ihalelerde kaba kuvvet kullanılması, minibüs ve dolmuş hatlarının paylaşımı, çay bahçeleri işletmeciliği, yerel yönetimler üzerinde rüşvet ve kaba kuvvet kullanarak baskı tesis edilmesi, imar ve iskan işlerinde yapılan yolsuzluklara arabuluculuk edilmesi (vergi daireleri, su ve elektrik işleri, tapu dairelerinde) yapılan yolsuzluklarda arabuluculuk yapılması, kamu görevi yapan dairelere para karşılığı adam

yerleştirilmesi, sendikalarda faaliyette bulunarak kişi ve gruba çıkar sağlanması, her türlü bilet sahtekarlığı, fuhuşun organize edilmesi, randevu evlerinin korunmasının üstlenilmesi, yolsuzluğa eğilimli bazı bürokratlarla fuhuş ve kumar sektörü yönetimi arasında aracılık yapmak, bürokratik tayinlerde aracılık yapmak, her türlü ideolojik çatışmanın tırmandırılması ve böylece silah ve cephane tüketime uygun pazarlık yaratılması, uyururucu pazarları yaratılması, terörün bir yönetim ve iktidar aracı olarak sürekli kullanılması, merkezi devlet otoritesine karşı güç kullanarak zaafa uğratılması, meydana gelen otorite boşluğunun yasa dışı örgütlü gler tarafından doldurulması vs.... Diğer bir ifade ile, yasadışı örgütlerin yasadışı faaliyetlerinin devlet içerisinde bulunan bazı şahışlarla irtibatlı oldukları anlaşılmıştır. Bu irtibat, yapılan yasadışı faaliyetlere göz yumma, bilfiil işbirliği içerisinde olma şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu yasadışı örgütlerin, genelde uyururucu, silah kaçakçılığı, kumarhanelerden gelir elde ederek varlıklarını idame ettirdikleri anlaşılmıştır.....”
(TBMM Susurluk Kazası Meclis Araştırma Komisyonu Raporu)

- Ülkemizde Mafyalasma Döngüsü

Şekil 2- Ülkemizde mafyalasma döngüsü

Prof. Dr. Doğu ERGİL Konferans Notları TADOC 06.11.2003

Yukarıdaki şekilde de görüleceği üzere; daha geniş anlamda ele alınırsa ülkemizdeki organize suçların oluşum ve artış sürecinin, toplumsal değerlerimizin

dejenere olması ile doğru orantılı olduğu görülecektir. Hantal devlet yapısı içerisinde giderilemeyen bir takım sorunlar mafya tipi suçlara uygun zemin hazırlamıştır.

Kökenindeki düşük insan kalitesi, yapılan bütün işlere usulsüzlüğü koymayı, kurallara uymamayı sıradan bir eylem haline getirir. Usulsüzlük alışkanlığı toplumsal erozyonu tetikleyici bir rol oynar. Çünkü, insanlar yaptıkları iş karşılığında elde ettikleri gelirin haksız kazanç olarak görülmesinden hiçbir şekilde rahatsızlık duymazlar ve zamanla bu onların karakterine yerleşir. Aşağıda verilenler sadece belirli alanlarda ülkenin geldiği durumu göstermektedir.

Ankara Ticaret Odası tarafından yapılan “Kaçak Türkiye” çalışmasında;

- Ülkemizde her beş kişiden biri gecekonuda oturmaktadır. Yani, gasp edilmiş devlet arazisi üzerine ikametini bina etmiştir.

- 150 bin aile kaçak elektrik kullanırken Türkiye genelinde kaçak elektrik kullanım oranı %23,5dir.

- Yatırıma ayrılan her 3 liranın 1 lirası rüşvet ve yolsuzluğa gitmektedir.

- Bu güne kadar yarım kalmış yatırımlara 130 milyar dolar para harcanmıştır.

Bunların bitmesi için 335 milyar dolar gerekmektedir. Yani, bunların çoğu hiç bitirilemeyecektir.

- Son beş yıldaki 22 batık bankadaki yolsuzluk oranı 45 milyar dolardır.

Rüşvet ve yolsuzluk arttıkça; yatırımlar, büyüme ve kamu gelirleri azalır, kamu kesiminin ekonomi içindeki payı, bütçe açığı, kamu harcamaları, gelir dağılımındaki adaletsizlik, işlem maliyetleri ve belirsizlik artar, kayıt dışı ekonomi ve kara para sektörü büyür. Kaynak dağılımı ile banka ve diğer işletmelerin mali yapıları bozulur, piyasalardaki güven ve istikrar ortadan kalkar, sosyal ve ekonomik istikrarsızlıklar ortaya çıkar, özelleştirme ihalelerinin amacı ortadan kalkar, yabancı yatırım caydırılır, yargıya, yasamaya, yürütmeye ve demokratik kurumlara olan inanç ve güven sarsılır, kişi, toplum ve devlet üzerinde oldukça yüksek maliyet unsurları ortaya çıkar ve gerçek ve tüzel kişi vergi mükellefleri kayıt dışına itilir. “Uluslararası Şeffaflık Örgütü”nün 99 ülkeyi kapsayan endeksinde ülkemiz yolsuzluk konusunda 1. Sırada yer almıştır.

Ahlaki normlar, değerler ve devlete bağlılık ile hukuki yapı, özellikle de ceza hukuku yapısı birbiri ile bağlantılıdır. Konu ile ilgili ilk sorun, özellikle yasalara aykırı

olan faaliyetlerin ortaya çıkarılıp bağımsız yargı organlarına teslim edilmesi ile ilgilidir. Bir başka sorun ise ortaya çıkarılıp, yargı organlarına teslim edilen vakalarda ceza miktarı ile ilişkilidir. Yasalara aykırı faaliyetlerin ne kadarı ortaya çıkarılıp hukuki süreç başlatılmaktadır? Hukuki süreç başlatılan olaylarda gizli sektörde faaliyette bulunanların ne kadarı suçlu bulunmaktadır? Suçlu bulunanlara verilen cezalar nelerdir?. Bu sorulara verilen olumsuz cevaplar arttıkça, gizli ekonomik faaliyetlerin de artması kaçınılmazdır. (Özsoylu, 1998 (b): 21)

Bugün dünyada kayıt dışı sektörün büyüklüğü 3 trilyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde kayıt dışı ekonomi GSMH'nin %10-15'i civarındadır.

Türkiye GSMH'nin yaklaşık %50'si oranındaki boyutları ile dünyada Rusya ve Polonya'nın ardından kayıt dışının en yaygın olduğu üçüncü ülke konumundadır (Semiz, Cerrah 2001: 39). Örneğin; kayıt dışı ekonomi İsviçre'de %7,5, ABD'de %8,5, İngiltere'de %13,1, Almanya'da %14,5 ve ülkemizde ise %66'dır.

Ayrıca, devlet büyüdükçe, görev ve fonksiyonları genişledikçe, politik yozlaşmalar gerek nitelik gerekse nicelik yönünden artmaktadır. (Aktan, 1992: 120) Bu da kurumları ve yasal düzeni olumsuz yönde etkilemektedir.

Demokrasinin vazgeçilmezi olan değerler bütününi yani, hukuk devleti anlayışını, siyasetin, yargı bağımsızlığının, ahlaki ve pozitif değer yargılarının bir ülkenin vatandaşları tarafından olumlu bulunmaması ve hatta sistemde iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın karışır hale gelmesi, ülkenin bireylerinde kaçınılmaz olarak sisteme karşı ciddi güvensizlikler oluşturacaktır.

Diğer taraftan; toplumumuzda çok yaygın bir güvensizlikten söz edilebilir. Bu zamana kadar basına yansıyan mafya-devlet ilişkisi iddiaları ve bireysel olaylar olmasına rağmen, siyasi kimliğe sahip kişilerden hiçbiri, bu olaylar hakkında ikna edici bilgi vermemiştir. Hatta bazılarının, bu tip bilgileri kendilerine saklayarak, günü geldiğinde şahsi çıkar sağlamak amacıyla kullanmaları, devlet ile işbirliği yaparak, ilgili kurumları harekete geçirerek 'kirli odakların söndürülmesine ön ayak olmak' yerine bildiklerini 'çıkarları öyle gerektirdiği için' saklamaları ve günü geldiğinde de siyasi çıkar sağlamak amacıyla adeta 'baskı vesilesi' yaparak ortaya atmaları toplumumuzdaki güvensizlik olgusunu artırmaktadır.

Gücü büyük ölçüde terör yaratmaya ve rakipleri ile düşmanlarına karşı acımasızca fiziksel şiddet kullanmaya dayanan organize suçların ön koşulu, belli ölçülerde bir toplumsal parçalanmadır.

Bunun yanında şiddet kullanımı, özel niteliklere sahip bir personelin varlığına bağlıdır. Tehlikeli görevleri yerine getirirken kendilerinin ve başkalarının hayatlarını ortaya atabilecek kararlılıktaki insanlar bu tip eylemleri yerine getirirler. Bu tür insan malzemesinin varlığı, bizzat sosyo-kültürel değişimin genel patalojisiyle bağlantılı olan, suç emeği arzının boyutuyla yakından ilişkilidir. Suç grupları güçlerini, kültürel parçalanma sürecinin yarattığı suç işleme ve saldırganlık eğilimlerini kullanarak elde etmektedirler. (Arlachi, 1999: 253-254)

Bu karamsar tablodan hareketle bugün Türkiye, 1923 Büyük Dönüşümü'nün ardından belki de tarihinde hiç duymadığı ölçüde acil ve kapsamlı bir toplumsal dönüşüme ihtiyaç duymaktadır. (Aktan, 1999: 75)

Sosyo-ekonomik parçalanma ile organize suçun ortaya çıkışı arasındaki ilişkileri değerlendirirken, geçen yüzyılda varolan yerel ekonomik geri kalmışlığın, toplumsal ve kurumsal parçalanmanın Güney İtalya mafyasının gelişiminde oynadığı rol hafife alınamaz.

Yine de bütün bu değerlendirmeler, son birkaç yıla damgasını vuran en önemli yeni özelliklerden birinin, suç olgusu ile sosyo-ekonomik parçalanma arasındaki şu klasik ilişkinin öne çıkması olduğu gerçeğini gizlememelidir.

En güçlü suç gruplarının ekonomik ve toplumsal süreçleri, bu süreçler tarafından belirlendiklerinden daha büyük ölçüde etkileyebilecekleri görülmüştür. Suç grupları, şimdiye dek bunlardan uzak kalabilmiş yerlerde bile, giderek daha çok bölgeyi marjinalleştirmekte ve harabeye çevirmektedir. Bu da toplumsal yıkımı hızlandırmaktadır.

Usulsüzlük ile başlayıp toplumsal yıkıma kadar giden zincirin son halkasını kurtuluşçu hareketler oluşturmaktadır. İnsanlar, işlerini daha hızlı halletmek veya alacaklarına daha kısa sürede ulaşmak için kendi sorunlarını kendileri çözmek istemekte ve bir yönü ile itibarıyla mafya tipi örgütleri tercih etmektedir. Toplum adına kurtuluşçu hareketler çoğaltılabilir. Ancak bunun sadece bir tanesi mafya tipi

suçlar olarak kabul edilebilir. Çünkü, onlar da adalet sistemimize bir alternatif olma ve yaptıkları faaliyetlerin toplumun faydasına olduğu iddiasındadırlar.

G- Ülkemizdeki Mafya Tipi Organize Suç Örgütlerinin Ortak Özellikleri

Organize suçluluk ve organize suç örgütleri evrensel benzerlikler taşımalarına rağmen, oluşum, faaliyet ve kullanılan yöntemler açısından buldukları ülkelerin kültürel, sosyolojik ve ekonomik yapısından etkilenmekte ve kendilerine has karakteristik özellikler kazanmaktadırlar. Bu yüzden ülkemizdeki organize suç örgütleri de ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısından kaynaklanan farklılıklar göstermekte, kendilerine özgü bazı belirleyici özellikler taşımaktadırlar.

Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz.

1- Organize suç örgütlerinin çekirdek kadrosunu genellikle aralarında kan bağı bulunan kişiler oluşturmaktadır ve asıl çekirdeği oluşturan kurmay yapı “bölgesel yapıya” (hemşehricilik) önem verdiği için, organize suç örgütleri içerisinde bu yapı çok kuvvetli olarak devam etmektedir(1999 Raporu, S. 75). Bu yüzden ülkemizde bu tür suç yoğunluğu bazen bölgesel bir yapı da göstermektedir.

2- Kamuoyuna sempatik görünmek ve toplumda kabul görmek amacıyla, mevcut sosyo-kültürel yapımızın gereği, dini ve ahlaki değer olarak kabul edilen bir çok kavram organize suç örgütleri tarafından vasıta olarak kullanılmakta, bir çok organize suç örgütü lideri, iş adamı görüntüsü gibi çeşitli sıfatlar altında toplumun duyarlı olduğu eğitim, kültür, spor aktiviteleri, ulusal bayramlar, milli günler ve doğal afetler gibi konuları değerlendirerek, bu günlerde usulsüz olarak elde ettikleri kazançlardan bir bölümünü yardım adı altında veya çeşitli yöntemlerle dağıtarak, kamu oyundaki mevcut psikolojik ve sosyal yapının gereklerine uygun mesajlar ve tavırlar sergilemeye çalışmaktadırlar. (2000 Raporu, S.116)

3- Sivil toplum kuruluşları ve finans sektöründe faaliyet göstermek suretiyle toplum içerisinde kabul görmek ve işledikleri suçları yasalardan ve güvenlik güçlerinden gizlemek amacıyla legal görüntü sergilemeye çalışırlar (2000 Raporu, S.116). İlegal faaliyetlerini bu şekilde kamufle etmek ve bunu da gerçekleştirebilmek için devlet mekanizması içerisindeki etkin görevlileri yanlarına almaya çalışırlar. Böylece sistemin içerisinde ve sistemin bir parçası olmaları mümkün olabilecektir.

4- Devlet birimleri ile olan ilişkilerinde görünüşte ölçülü ve saygılı davranırlar ve güvenlik kuvvetlerine yönelik herhangi bir eylemleri yoktur(1999 Raporu, S. 74). Bu psikolojik tesire müsait bir taktiktir. Zira gerektiğinde bu tür eylemlerde bulunmaktan çekinmezler.

5- Organize suç örgütlerinin yapısı bir şirket, holding yapısına çok benzemektedir. (1999 Raporu, S.74)

6- Lüks bir yaşantı sergilemek ve yaşantılarını cazip göstermek suretiyle, örgüt yapısını tanımayan veya örgüte yeni girmek isteyen kişileri örgütün içine çekmeye çalışırlar. (1999 Raporu, S.75)

7- Suç işlemleri herhangi bir standarda bağlı değildir ve suç işlerken sonucunda ne olacağına çok iyi bilir ve gerekli tedbirleri alırlar. (2000 Raporu, S.118)

8- Yargıya ulaşan ve neticesinde beraatla sonuçlanan kararları, kendilerinin haklılıkları ve masumiyetleri yönünde propaganda aracı olarak kullanırlar. (2000 Raporu, S.118)

9- Örgüt üyelerinden, lidere karşı mutlak itaat beklenir. Suçu üstlenmek, örgütte kalmanın en önemli unsurlarından olup polise suçluyu teslim etmek, organize suç örgütlerinin en çok tercih ettikleri yoldur (1999 Raporu, S.74-75). Bazen suçsuz olan örgüt üyeleri, suçu kabul edip teslim olabilirler ve örgüt, asıl suçluya başka bir görev yerine sevk eder.

10- Sabıkalı olmak ve cezaevi görmek gibi vasıflar hiyerarşik yapının gereğidir. (1999 Raporu, S.74-75)

11- Faaliyetlerinin yasal veya yasadışı oluşu ancak çok özel bir çalışma ile tespit edilebilir. Çünkü legal ve illegal unsurlar iç içe geçmiş durumdadır. (2000 Raporu, S.118)

12- Organize suç liderlerinin yurt içinde ve yurt dışında paravan şirketleri mevcuttur ve mal varlıkları genelde başkalarını üzerine kayıtlıdır. (2000 Raporu, S.87118)

13- Aralarında anlaşmazlık bulunan kişileri bir araya getirerek anlaştırmak ve sorunlarını çözmek suretiyle bunlardan menfaat sağlarlar ve kendilerini adaleti tesis eden, herkesin babası, arkadaşı, koruyucusu ve danışmanı olarak göstermeye çalışırlar. (1999 Raporu, S.74)

4- Devlet birimleri ile olan ilişkilerinde görünüşte ölçülü ve saygılı davranırlar ve güvenlik kuvvetlerine yönelik herhangi bir eylemleri yoktur(1999 Raporu, S. 74). Bu psikolojik tesire müsait bir taktiktir. Zira gerektiğinde bu tür eylemlerde bulunmaktan çekinmezler.

5- Organize suç örgütlerinin yapısı bir şirket, holding yapısına çok benzemektedir. (1999 Raporu, S.74)

6- Lüks bir yaşantı sergilemek ve yaşantılarını cazip göstermek suretiyle, örgüt yapısını tanımayan veya örgüte yeni girmek isteyen kişileri örgütün içine çekmeye çalışırlar. (1999 Raporu, S.75)

7- Suç işlemleri herhangi bir standarda bağlı değildir ve suç işlerken sonucunda ne olacağına çok iyi bilir ve gerekli tedbirleri alırlar. (2000 Raporu, S.118)

8- Yargıya ulaşan ve neticesinde beraatla sonuçlanan kararları, kendilerinin haklılıkları ve masumiyetleri yönünde propaganda aracı olarak kullanırlar. (2000 Raporu, S.118)

9- Örgüt üyelerinden, lidere karşı mutlak itaat beklenir. Suçu üstlenmek, örgütte kalmanın en önemli unsurlarından olup polise suçluyu teslim etmek, organize suç örgütlerinin en çok tercih ettikleri yoldur (1999 Raporu, S.74-75). Bazen suçsuz olan örgüt üyeleri, suçu kabul edip teslim olabilirler ve örgüt, asıl suçluya başka bir görev yerine sevk eder.

10- Sabıkalı olmak ve cezaevi görmek gibi vasıflar hiyerarşik yapının gereğidir. (1999 Raporu, S.74-75)

11- Faaliyetlerinin yasal veya yasadışı oluşu ancak çok özel bir çalışma ile tespit edilebilir. Çünkü legal ve illegal unsurlar iç içe geçmiş durumdadır. (2000 Raporu, S.118)

12- Organize suç liderlerinin yurt içinde ve yurt dışında paravan şirketleri mevcuttur ve mal varlıkları genelde başkalarını üzerine kayıtlıdır. (2000 Raporu, S.87118)

13- Aralarında anlaşmazlık bulunan kişileri bir araya getirerek anlaştırmak ve sorunlarını çözmek suretiyle bunlardan menfaat sağlarlar ve kendilerini adaleti tesis eden, herkesin babası, arkadaşı, koruyucusu ve danışmanı olarak göstermeye çalışırlar. (1999 Raporu, S.74)

14- Her örgütün kendi içerisinde yazılı olmayan kuralları vardır ve örgüt üyelerinin bu kurallara kesin olarak uymaları sağlanmaya çalışılır. Örgüte girenlerin veya örgüt hakkında fazla bilgisi olan örgüt üyelerinin örgütü bırakmaları zorlaştırılmış olup, örgüt yapısı içinde bu tür tehdit unsurlarını gündemde tutarlar. (1999 Raporu, S.75)

15- Sayıları sürekli olarak artan organize suç örgütleri arasında irtibat söz konusudur. (1999 Raporu, S.74)

16- Kanunlardaki boşluklardan ortaya çıkan rant alanlarını şiddet kullanarak kendi zeminlerine çekerler, bu tür rant alanlarını ve yerel iş gruplarını kontrolleri altında tutmaya çalışırlar. (1999 Raporu, S.75)

17- Organize suç örgütleri, ilk yapılanma safhalarında güvenlik teşkilatlarından ayrılma veya emekli kişilerin silahlı gücünü ve nüfuzunu kullanmak suretiyle, güçlerini arttırmaya çalışırlar. (1999 Raporu, S.75)

18- Organize suç örgütü liderleri, çeşitli sebeplerden dolayı parasız kaldıklarında en kısa yoldan paraya, o bölge içerisinde kadın alım satımı yapan kişilerden haraç alarak ulaşırlar. (1999 Raporu, S.75)

19- İhaleler organize suç örgütlerinin sürekli takip ettikleri faaliyetlerdendir ve bu yöntemle ticari hayatın her aşamasında yer alırlar. (1999 Raporu, S.75)

20- Organize suç örgütleri, kar etmeyi ve mümkün olduğu kadar gizli kalmayı amaç edinirler. Kendilerini emin ve hakim hissederseniz açıkça faaliyet gösterebilirler. Ayrıca kamunun onlardan korkması gerekir. (1999 Raporu, S.75)

21- Yasadışı yöntemlerle yapılan ticareti yönlendirerek, menfaat temin ederler. (1999 Raporu, S.75)

22- Genel görüntü uyuşturucuya karşı olduklarıdır ve bunu sürekli olarak vurgulamak suretiyle sözde kendilerini uyuşturucu kaçakçılığı yapan örgütlerden ayırmaktadırlar. Ancak bu faaliyetlerden elde edilen haksız kazançtan pay alırlar. (2000 Raporu, S.117)

23- Örgüt üyeleri tutuklu veya mahkum olduğu sürece ailelerine bakılır, aylık ödenir. Bu liderin en büyük görevidir ve örgütünü bu şekilde motive eder. Ayrıca yakın çevre, akraba ve dostlara sürekli aylık, hediye verilmesi liderliğin gereklerindedir. (1999 Raporu, S.74-75)

24- Cezaevleri, aynı terör suçlarında olduğu gibi, organize suçlar içinde bir “eğitim ve yönetim” yeri haline gelebilmektedir (2000 Raporu, S.118). Özellikle lider konumundaki şahıslar cezaevinden verdikleri talimatlarla elamanlarını yönlendirebilmektedirler.

25- Örgüt liderleri, haklarında adli bir işlem başlatılması halinde, ülkemizdeki faaliyetlerini yurtdışından yönlendirmeyi ve çeşitli iş imkanları oluşturmak suretiyle yurtdışında kalmayı strateji olarak benimsemektedirler. (1998 Raporu, S.77)

26- Organize suç örgüt üyelerinin koyu renk elbiseye karşı ilgileri vardır ve genelde bu tip giyim tarzını tercih ederler (2001 Raporu, S.87). Görüntülerini kısa saç tıraşı ve kirli sakal bırakmak suretiyle tamamlarlar. Bu durum örgüt içerisindeki bütünlüğün bir sembolü gibidir ve genellikle üzerlerinde veya yanındaki kişilerde silah bulundururlar.

H- Ülkemizde Mafya Tipi Organize Suçların Hukuki Boyutu

Son yıllarda yabancı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de mafya diye de adlandırılan suç örgütleri, güvenlik kuvvetlerinin yeni ve istisnai bir takım yetkilerle donatılarak mücadele etmek zorunda kaldığı suç faaliyetleri ve tipleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu tip suçlulukla mücadele bakımından bazı ülkeler genel ceza ve usul yasalarında değişiklikler yapmışlar, diğer bazı ülkeler ise mücadele için özel bir yasa çıkarma yolunu benimsemişlerdir. Ülkemiz de bu ikinci yolu tutmuştur. (4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu ve Uygulaması, Genel Gerekçe, 2001:67)

Türkiye’de 1996 yılına kadar organize suçlulukla mücadele bakımından hukuk alanında herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu tarihten itibaren yasama organı harekete geçerek çalışmalara başlamıştır.

Bu amaçla önce, 13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı “Kara paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” 19.11.1996 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece Türk Hukuku’nda kara para tanımlanarak, kara paranın aklanması suç olarak düzenlenmiştir.

Daha sonra ise, çalışmalarına 1995 yılında Başbakanlıkta kurulan bir komisyonla başlanılan ve o tarihte organize suçlulukla mücadele amacıyla hazırlanan

bir kanun tasarısı, çeşitli değişikliklerle 1999 yılı Temmuz ayında TBMM'ne sunulmuştur. Tasarı 30 Temmuz 1999 TBMM tarafından kabul edilerek 01.08.1999 tarihli Resmi Gazete'de "4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu" adı ile yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

4422 sayılı Kanun ile batılı ülkelerdeki gibi mevcut ceza ve ceza usul kanunlarına organize suçlulukla ilgili ekleme yapılarak istisnai hükümler koymak yerine çıkar amaçlı örgütlü suçlarla mücadeleyi bütünüyle düzenleyen ayrı, özel bir kanunun yapılması tercih edilmiştir. Bu yasada, terör amaçlı örgüt suçları düzenlenmiştir. Ancak, terör suçlarında da bu kanunun usule ilişkin hükümlerinin uygulanacağı ayrıca belirtilmiştir.

Kanun maddi ceza hukukunda yeni düzenleme yaparak, çıkar amaçlı suç örgütünü tanımlamış ve bu tür örgütlerin kurulmasını, bunları idare etmeyi ve bunlara katılmayı ağır şekilde cezalandırarak, müstakil bir suç haline getirmiştir. Yani örgüt kurulduktan sonra henüz hiçbir suç işlememiş dahi olsa, sırf örgütün meydana getirilmiş olması, örgütü kuranların, idare edenlerin ve örgüt üyelerinin cezalandırılması için yeterli olacaktır. Böylece bir engelleme suçu ihdas edilmiştir. Ayrıca örgüt adına, örgüt amaçları doğrultusunda herhangi bir suç işlenirse, bu suçlar da ayrıca ve kanunda yazılan cezalar artırılmak suretiyle cezalandırılacaktır. (Ceylan, 2003: 95)

Sürekli değişim halinde olan suç örgütleri ile etkin mücadele ancak, onları ve teknolojik gelişmeleri eş zamanlı olarak takip etme ile olacaktır. Suçların ve suç tiplerinin gelişmesiyle birlikte gerektiğinde mevzuatımızda da değişiklikler yapılmalıdır. 4422 Sayılı Kanunun yeterliliğine ve suçla mücadelede her türlü ihtiyaca cevap verilirliğine yönelik eleştiriler dikkate alınmalı gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu eleştirilerden birisi suçun tanımı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Şöyle ki;

Organize suçluluğun örgütsel yapısına yönelik suç tipi olan, çıkar amaçlı örgüt suçunun, İtalyan Ceza Kanununun 416 bis maddesindeki mafya tipi örgüt suçundan hemen hemen aynen iktibas edilmesinin çeşitli sakıncaları da beraberinde getirdiği, zira mafya tipi örgüt suçunun mafya fenomenine özgü unsurlar göz önünde tutularak düzenlendiği, organize suçluluğun ortaya çıkış biçimlerinin ülkeden ülkeye değişiklik

gösterdiği, mafyanın İtalya'ya özgü tarihsel ve sosyolojik koşulların bir ürünü olarak meydana geldiği ve organize suçluluğun ortaya çıkış biçimlerinden biri olduğu, Türkiye'deki organize suçluluğun İtalya'daki mafya organizasyonları ile bazı konularda benzerlik gösterse de aynı nitelikte olmadığı belirtilerek, bunun 4422 sayılı Kanunun uygulanmasında ciddi sorunlara sebebiyet verdiği ileri sürülmüştür. (Ceylan, 2003: 99)

Diğer taraftan, 1999 yılında kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ülkemizde yoğun bir mücadeleye girişilmiş ve bir çok operasyon yapılmıştır. Ancak, batık bankalar ve diğer yolsuzluk konuları gibi daha çok ekonomik suçlara da bu kanun uygulandığı için, bir takım kanuni boşluklar doğmuş ve bu da suçlular tarafından çok iyi kullanılmıştır. Çünkü 2000'li yıllarda paraşüt, buffalo vb. gibi isimler verilerek yapılan operasyonlarda yakalanan şüphelilerin bir çoğu serbest kalmıştır. Bu da, ülkemizde ekonomimize çok büyük olumsuz yansımaları olan ekonomik suçlarla mücadelede her türlü ihtiyaca cevap veren yeni bir kanun çıkartılmasını zorunlu kılmaktadır.

I- Ülkemizde Organize Suçların Sosyolojik Analizi

Bu bölümün genel amacı, ülkemizdeki organize suçun genel görünümüne, suç sosyolojisi ve temel kriminoloji teorileri çerçevesinde sosyolojik, kriminolojik ve siyasi birer olay olarak çözümlene getirmektir.

'Organize suç' kavramı, diğer suç çeşitlerinden kriminolojik bakımdan, çok daha karmaşık ve çözülmesi güç bir anatomi ve nedensellik içerir. Neredeyse hiç bir suç türü; organize suçlar kadar çok boyutluluk, karmaşıklık ve çelişki içermez. Bundan dolayı; çok geniş boyutlu ve karmaşık tahlilleri gerektiren anlaşılması güç bir olaydır.

Siyasi ve ekonomik şartlarla doğrudan ilişkili olması nedeniyle, organize suçluluk, öncelikle siyasal ve sosyo-psikolojik bir fenomen olarak görülmektedir. Bu nedenle, organize suç olgusunun en önemli boyutunu sosyo-politik çehresi oluşturmaktadır. Bu durumda; bu tür suçları ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenleri; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreç, ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları, yozlaşma, demokrasinin gereği gibi işlememesi ve devletin

yapısal zaafı gibi konulara atıfta bulunarak irdelemek gerekir. Esasında bu konuların her biri bile kendi başlarına ayrı birer araştırma alanını oluşturmaktadırlar.

‘Organize suç’ kavramı artık ekonomik, sosyolojik, siyasal, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir olgu olarak kendini göstermekte ve artan bir şekilde dünyanın tümünü ilgilendiren bir şekle girmektedir. Bu nedenle ‘organize suç’ kavramının çok boyutlu niteliği, konuyu artık Kriminoloji biliminin ve daha özelde de güvenlik bilimlerinin en popüler alanlarından birisi şekline getirmektedir.

Bunların yanında, ‘organize suç’ fenomenini sosyoloji ya da siyaset bilimi teorileri çerçevesinde çözümlenmeye çalışan araştırmalar, özellikle Türk literatüründe epeyce azdır. Konuyla ilgili çalışmalar genellikle hukuki ya da mevcut durumu ortaya koymaya yönelik tanımlama tarzında kendilerini göstermektedirler.

‘Suç’ kavramının genel çerçevesini çizmeyi amaçlayan değişik suç teorileri mevcuttur ve bunların büyük bir çoğunluğu sosyoloji bilimiyle çok yakından ilgilidirler. Kriminoloji ise, bu teorileri kullanarak suç kavramını açıklamaya çalışan bir bilim dalı olarak geniş bir literatüre sahiptir. Bu literatürün bir kısmı spesifik suç türlerine ilişkindir. Ne var ki organize suç olgusunu bu teoriler çerçevesinde ele alan çok az sayıda çalışma vardır. Halbuki, Kriminolojide yerleşik hale gelmiş olan suç ve sapma teorilerinin bazıları, ‘organize suç’ olgusunun daha iyi anlaşılmasında bize rehberlik edebilir. Bu bölümün genel amacı da, ülkemizdeki organize suç olgusunun temel suç sosyolojisi teorileri çerçevesinde analizini yapabilmektir.

Bunların yanında, organize suçları netice veren tüm etkenlerin, kendi aralarında da birbirleriyle etkileşim içerisinde olmaları göz ardı edilemeyecek bir doğrulukta kendilerini göstermektedir. Bu nedenle konunun sistematik ve bir bütün olarak ele alınabilmesi için, organize suçların ortaya çıkmasına neden olan şartların aslında ‘global’ ve ‘lokal’ olarak iki ana başlıkta ele alınması gerekmektedir. Fakat bu çalışmamızda organize suçların ortaya çıkmasında ve genişlemesinde büyük etkisi olduğunu düşündüğümüz ‘sosyolojik faktörler’ üzerinde durarak, sosyoloji temelli suç teorileri açısından değerlendirmelerde bulunacağız.

Ülkemizdeki örgütlü suç kavramını en doğru şekilde anlamamızı sağlayacak olan temel yaklaşım da esasında bu sosyolojik temelli bakış açısı olacaktır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de organize suçluluk, kriminolojik açıdan sosyolojik

bir görünüm arz etmektedir. Toplumsal ve siyasal yapının özelliklerinden yararlanarak ortaya çıkan ve günümüzde her gün biraz daha global bir nitelik kazanan 'mafyalasma' olgusuyla ve daha genel anlamda organize suçlarla mücadelede en önemli nokta da bu sosyolojik ve siyasal bakış açısıdır. Aslında, mafya tipi organize suç örgütü yapılanmalarının en önemli ve bilinen örneklerinin ortaya çıktığı İtalya'da da bu örgütler ülkenin sosyo-politik yapılanmasının özelliklerini göstermektedir.

'Suç' alanında araştırmalar yapan günümüz sosyologları, suçun en temelde 'sosyal yapı', 'sosyal süreç' ve 'çatışma teorileri' olarak üç temel alandan incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Yapısalcılar, suçun sosyal yapı veya toplumun organizasyonu ile ilişkisini inceleyerek; suçun sosyal sistemle olan ilişkisi, suçun hangi durumlarda cereyan ettiği, sosyal yapının özelliklerinin neler olduğu ve daha önemlisi bu yapı ve durumlar değiştikçe suç oranlarının nasıl etkilendiğini araştırır. Bunlara göre suç, toplumsal yapıdan kaynaklanmakta ve toplumdaki sınıflar arası farklılık suçu yaratmaktadır. İkinci yaklaşıma (süreç perspektifi) ağırlık veren sosyologlar ise, yasalara uyan bireyler yerine suçlu bireyleri ortaya çıkaran süreçle ilgilenirler. Çatışma teorileri de, genellikle Radikal ve Marksist yaklaşımlarla 'suç' olgusunu açıklamaya çalışırlar. Bu bağlamda farklı ve genelde biri diğerininki ile çatışan çıkarları olan grup ya da sınıfların, bu çıkarlarını korumak ve gerçekleştirmek için verdikleri mücadelenin yaratmış olduğu rekabet ve çatışma önem kazanmaktadır. Bundan dolayı çatışma teorileri, ekonomik ve sosyal kuvvetin suça katkısı ile kişi ve grupların başka birey/bireylerin hareketlerini tayin etme yeteneği üzerinde odaklaşmaktadır. (Beşe, 2003: 76)

Türkiye'deki organize suç fenomenini tahlil etmede kullanacağımız temel teoriler aşağıda açıklanmıştır:

1. Anomi Teorisi:

Bu görüşün savunucuları, sosyal yapı içerisinde bireylerin çoğunun ortak bazı değerleri paylaştıklarını iddia ederler. Yani hepimiz, amaçlarımızı gerçekleştirmek için toplum tarafından onaylanan en doğru araçları seçeriz. Bu amaçları gerçekleştirmek için mevcut meşru araçlara ulaşma imkanı sınırlandığında ya da eşit dağıtılmadığında ise, anomik şartlar yaratılmış ve sosyal düzensizliğin yaşandığı bir toplum ortaya

çıkılmış demektir.

'Anomi' kavramı, Sosyolojide çoğunlukla Emile Durkheim ve Robert K. Merton'un çalışmalarında görülmektedir ve özellikle Durkheim'in Sosyoloji teorisinin merkezinde yer alır. 'Anomi', bir toplumun kurallarının güçsüzleşmesi, çöküntü, karışıklık ya da çatışma olması durumunu gösteren bir terimdir. Diğer bir tabirle 'anomi', standartların ve değerlerin kaybolması sonucu sosyal düzenin bozulmasıdır. Anominin varolduğu toplumlarda çözülme, bütünleşmenin yerini alır. Toplumsal doku aşınmaya ve kişilerin ya da grupların zararlı etkilerine karşı insanların üstünde yer alan kural ve kurumlar ortadan kalkmaya ya da denetleme ve kontrol etme gücünü ve etkilerini kaybetmeye başlar. Bu tür yapısal değişikliğe uğrayan toplumlarda, kişiler arasında mantıkla oluşturulmuş ve yasayla denetim altına alınmış ilişkiler, herkesi bir arada tutan sosyal kurumlar, düzenli komuta ve itaat biçimleri ve objektif sınıflandırmalar yok olmuştur. Sosyal üst yapı (siyasal gücün meşruiyeti inancı, ahlak vs.) parçalanmaya başlamış ve toplumsal alanı çelişkili çıkarlar ve çatışmalı arzular kaplamıştır. Tutumu toplumsal kurullarla denetlenemeyen vahşi bir kapitalizm tek hakimdir. Kuralları benimseyen yurttaşlar ise zorunlu yalnızlığa ve azınlık olmaya itilmiştir.

Bazı toplumlarda belirli amaç ve değerlere aşırı vurgu yapılabilmektedir. 'Anomi', bir takım insanların amaçlar ve araçlar arasındaki tezatla karşılaştıklarında ve mahrum kaldıkları şeyleri prensipte kendilerine vaad eden bir toplumdan yabancılaştıklarında ortaya çıkar (Merton, 1964: 218). Bir çok başarı anlatısına rağmen, herkes için yüce tutkuları bir hak, hatta görev olarak ilan eden aynı toplumda, insanların bu fırsat yapılarına eşit ulaşma imkanına sahip olmadığını da biliyoruz. Başarıya ulaşma imkanına sahip olanlar ('gümüş kaşıkla doğanlar') ve açıkça dezavantajlı durumda olanlar, yine de sürekli bir şekilde medyanın şan, şöhret ve talih ödülleri maruz kalmaktadırlar (Beşe, 2003: 75). Özellikle dezavantajlılar olmak üzere, bazıları için anomi bir sonuç olmaktadır. Bu hadise için Merton 5 ferdi tepki çeşidi olacağını iddia etmiştir: (1) Uyumluluk, (2) Yenilikçilik yani yeni bir çözüm üretme, (3) Şekilcilik yani görünüşte uyarmış gibi görünme ama benimsememe (4) Geri Çekilme yani kurallara uymayıp kendimi toplumdan soyutlama ve (5) İsyân/Başkaldırı yani isyan ederek mevcut kuralları değiştirmeye çalışma.

çıkılmış demektir.

'Anomi' kavramı, Sosyolojide çoğunlukla Emile Durkheim ve Robert K. Merton'un çalışmalarında görülmektedir ve özellikle Durkheim'in Sosyoloji teorisinin merkezinde yer alır. 'Anomi', bir toplumun kurallarının güçsüzleşmesi, çöküntü, karışıklık ya da çatışma olması durumunu gösteren bir terimdir. Diğer bir tabirle 'anomi', standartların ve değerlerin kaybolması sonucu sosyal düzenin bozulmasıdır. Anominin varolduğu toplumlarda çözülme, bütünleşmenin yerini alır. Toplumsal doku aşınmaya ve kişilerin ya da grupların zararlı etkilerine karşı insanların üstünde yer alan kural ve kurumlar ortadan kalkmaya ya da denetleme ve kontrol etme gücünü ve etkilerini kaybetmeye başlar. Bu tür yapısal değişikliğe uğrayan toplumlarda, kişiler arasında mantıkla oluşturulmuş ve yasayla denetim altına alınmış ilişkiler, herkesi bir arada tutan sosyal kurumlar, düzenli komuta ve itaat biçimleri ve objektif sınıflandırmalar yok olmuştur. Sosyal üst yapı (siyasal gücün meşruiyeti inancı, ahlak vs.) parçalanmaya başlamış ve toplumsal alanı çelişkili çıkarlar ve çatışmalı arzular kaplamıştır. Tutumu toplumsal kurullarla denetlenemeyen vahşi bir kapitalizm tek hakimdir. Kuralları benimseyen yurttaşlar ise zorunlu yalnızlığa ve azınlık olmaya itilmiştir.

Bazı toplumlarda belirli amaç ve değerlere aşırı vurgu yapılabilmektedir. 'Anomi', bir takım insanların amaçlar ve araçlar arasındaki tezatla karşılaştıklarında ve mahrum kaldıkları şeyleri prensipte kendilerine vaad eden bir toplumdaki yabancılaştıklarında ortaya çıkar (Merton, 1964: 218). Bir çok başarı anlatısına rağmen, herkes için yüce tutkuları bir hak, hatta görev olarak ilan eden aynı toplumda, insanların bu fırsat yapılarına eşit ulaşma imkanına sahip olmadığını da biliyoruz. Başarıya ulaşma imkanına sahip olanlar ('gümüş kaşıkla doğanlar') ve açıkça dezavantajlı durumda olanlar, yine de sürekli bir şekilde medyanın şan, şöhret ve talih ödülleri maruz kalmaktadırlar (Beşe, 2003: 75). Özellikle dezavantajlılar olmak üzere, bazıları için anomie bir sonuç olmaktadır. Bu hadise için Merton 5 ferdi tepki çeşidi olacağını iddia etmiştir: (1) Uyumluluk, (2) Yenilikçilik yani yeni bir çözüm üretme, (3) Şekilcilik yani görünüşte uyarmış gibi görünme ama benimsememe (4) Geri Çekilme yani kurallara uymayıp kendimi toplumdaki soyutlama ve (5) İsyan/Başkaldırı yani isyan ederek mevcut kuralları değiştirmeye çalışma.

Konumuz daha çok ikinci uyum modeli olan 'yenilikçilik' ile ilgili olduğundan burada ona vurgu yapılacaktır. Çünkü 'yenilikçilik', hayatı daha farklı görerek kanunsuz işler yapabilecekler için organize suç faaliyetlerini de sunabilmektedir. Merton'a göre "parasal başarı ve maddiyata yapılan vurgu, kurumsal kontroller ikincil öneme haiz olacağı için, arzulanan sonucu üretecek olan teknolojik ve sosyal araçlara aşırı ilgiye götürür. Böyle bir durumda, kullanılan araçların yelpazesi genişlediği için 'yenilikçilik' [organize suç gibi] inkişaf eder" (Merton, 1938:673). Bu nedenle Amerikan toplumunda "saygınlık taşıyan başarı, bu amaca ulaşmak için kullanılan araçlar üzerindeki etkili sosyal sınırlamaları bertaraf etme eğilimindedir. Kültürel yapı, yükselen amaçlar karşısında ve sosyal kurallar da bu amaçlara ulaşmayı engelledikçe 'sonuçlar araçları meşru kılar' deyiminin tüm alanlara hakim olmasını desteklemeye başlayacaktır. (Merton, 1938: 681)

İşte Anomi teorisi, sosyal yapının daha fazla para ve mal sahibi olma istekleri gibi arzu ve ihtirasları körüklediğini ve bunların yanında zenginliği kazanmak için seçilecek metotları da yine sosyal örgünün belirleyeceğini belirtmektedir. Merton'a göre 'anomi', kültürel amaçlar ve yasal yollar arasındaki uyumsuzluktur. O'na göre, toplumun sosyo-kültürel yapısında bir çok şeyle birlikte iki önemli unsur yer alır:

- 1- Kültür tarafından tayin edilen ve bu suretle o kültürün bütün mensupları tarafından meşru olarak kabul edilen arzular, hedefler ve amaçlardır. Bunlar bir bütün olarak ve hiyerarşik bir şekilde sıralanmışlardır ve elde edilmeleri için gayret göstermeye değer şeyler olarak kabul edilirler. Kültürün tespit ettiği bu amaçlar, insanın biyolojik itilimleriyle de ilgili ise de, doğrudan doğruya bu itilimler tarafından tayin edilemezler.
- 2- Kültürün tespit ettiği amaçlara ulaşmak için izlenecek yollardır. Belirli bir toplumda bunlar hukuk, örf, adet vb. nitelikteki kurumlardır. İşte sayılan tüm bunlar bireylerin hareket tarzlarını belirleyen kurallar manzumeleridir ve bireyleri hakim sosyal örgünün yerinde olarak kabul ettiği hayat anlayışına iter. Doğru olan, sayılan iki faktör arasında bir dengenin olmasıdır. Belirtilenlerden herhangi birisinin ötekisi üzerinde daha etkili olması durumunda, sosyal yapıda denge bozulur ve bireyler arasında yabancılaşma başlar.

Anomi teorisinde de belirtildiği şekilde, hakim olmaya başlayan ya da bir

şekilde topluma zorla benimsetilmeye çalışılan sosyal ve kültürel değerler örgüsü ve hayat anlayışı, hele hele de mazhariyet göstergesi kabul edilerek bazı hedefleri toplum nazarında yüceltirse ve aynı zamanda gerek sosyal yapı ve gerekse olayın niteliği, bu amaçlara giden yasal yolları toplumun büyük bir bölümü için sınırhıorsa veya kapatıyorsa, büyük bir ihtimalle normal ve ideal olandan sapma ortaya çıkacaktır. En gelişmiş toplumlarda dahi, herkesin her türlü yasal amaçlara ulaşmak için eşit imkan ve fırsatlara sahip olmadığı açıktır. Bunlar sosyal statü ve hayat anlayışında farklılıklar, mali zorluklar ve daha üst katmanlara çıkabilmek için lazım olacak imkanların yeterli olmaması gibi dezavantajlardır. (Merton, 1938: 685)

Esasen de, legal avantajları yakalamak için bir çok engelle karşılaşılacaktır. Başka bir anlatıyla, hakim sosyal yapının talep ettikleri ile bu örgünün izin verdikleri arasındaki bütünleşme eksiklikleri olması, örneğin kültür başarıyı teşvik ederken yapının onu önlemesi, normların bozulmasına neden olur, çünkü bu normlar artık davranışı yönlendirmede etkin değildir.

Bir toplumda yabancılaştırmanın kendisini göstermesinde ve o toplumun tüm tabakalarına yayılmasında etkili olan unsurlardan birisi de modernleşme çabalarında ve sürecinde ortaya çıkan 'sosyal değişim'dir. Modernleşme ile birlikte hızlı nüfus artışı ve kentleşme olguları gündeme gelmektedir. Modernleşme, toplumun her kesiminde hızlı bir değişmeye yol açmakta, toplum içinde insan davranışlarını belirleyen değer ve norm sistemleri değişmekte, eski ve yeni normlar birbirleri ile zıtlaşma göstermektedir. Siyasal kurum ve normlar istikrarsız bir şekilde sürekli olarak değişmekte ve sistemin formel ve normatif kontrol yapılarında boşluklar meydana gelmektedir. Bu durumda gerek siyasal sistemin yozlaşmış aktörleri ve gerekse mafya tipi yapılanmalar, fırsatlardan yararlanmaya çalışırlar. Bireylerin bu çeşit anomik atmosfer sebebiyle içinde yaşadıkları çevre ile bütünleşememesi, nihai olarak toplumsal kontrolü zayıflatmakta ve sonuçta ortaya çıkan negatif sosyo-psikolojik durum ise, bilhassa metropollerde, örgütlü suçluluk ve mafyalaştırmanın kendisini göstermesine ve yaygınlaşmasına uygun ortam hazırlamaktadır.

2. Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi:

Cloward ve Ohlin'in de açıkladıkları gibi, anomi bireylerin mafya diye tabir edilen suç grupları içerisinde yer almalarını açıklamaya tek başına yeterli değildir. Gerekli olan şey 'aykırılıkların birleşmesi' yoluyla kültürel dönüşümdür. Cloward ve Ohlin suçlu davranışı, Edwin H. Sutherland'in ortaya atmış olduğu 'Aykırılıkların Birleşmesi' ya da diğer bir tabirle 'Eşitsiz Etkileşim' kavramı ile açıklamaktadırlar. 'Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi', 1930'larda Edwin H. SUTHERLAND'in başını çektiği, aykırı davranışların nedenleri konusunda hakim olan bazı nedenleri de dahil eden bakış açılarına ters olarak tepkisel bazı etkenleri de çevreleyen bir suç ve suçluluk teorisidir.

Toplumun reddettiği aykırı davranışların temel nedenlerinin belirlenmesine katkıda bulunabilecek uzun açıklamalar getiren perspektiflere ters olarak, Sutherland suçun esasında sonradan kazanılan yani öğrenilen bir olay olduğunu vurgulayan bütünsel ve sosyolojik bir teori ortaya koymayı düşünüyordu. Sutherland'e göre, ister yasalara uygun olsun isterse bir suç teşkil etsin, bütün davranışlar öğrenilir. Öğrenmenin esas kısmı, samimi kişisel gruplar içinde gerçekleşir. Nelerin öğrenildiği ise birlikteliğin yoğunluğuna, sıklığına ve süresine bağlıdır. Belirtilen kavram ve değişkenler suçu kolaylaştırıcı mahiyette olduklarında birey, suç işlemede kullanacağı metotları öğrenir ve kendisi bunları meşrulaştırarak, aykırı yani suçlu davranış için uygun ortamı oluşturur. Aykırı ve aykırı olmayan, daha doğrusu suçlu ve suçlu olmayan hareketler arasındaki denge, artık suçlu davranışlar yönünde değişmeye başlar.

Cloward ve Ohlin, başarı için yasal olmayan fırsatların, yasal fırsatlar gibi, toplumda eşit olarak dağıtılmadıklarını söylemektedir. "Yasal yollarla yapamayacağına karar vermiş olma; kendisi için aynı derecede mümkün olan bir dizi meşru olmayan araçlardan birini seçebileceği anlamına gelmez" (Cloward, Ohlin, 1960:145). Diğer bir tabirle; kriminal başarı basamaklarına ulaşma, kriminal olmayan alternatiflerden daha çok imkan dahilinde değildir.

3. Kültür Çatışması ve Alt-Kültür Teorileri:

Bireyler bazı durumlarda hareketlerini, alışlagelmiş toplumsal kurallara itaat etmek yerine 'aykırılıkların birleşmesi' sayesinde tabi olmak veya üyesi olmak

istedikleri bir suçlu grubunun kurallarına göre yeniden düzenlerler. Bu durum çoğunlukla, ailevi ve toplumsal kontrollerin uyumluluğu sağlamada etkisiz olduğu, nispi düzensizlikle nitelenen çevrelerde bulunur. Organize suçluluğun güçlü geleneklerinin olduğu belirli yerleşim yerlerinde yetişen gençlerin, suça dönük normlara maruz kalmaları daha çok olasıdır. İşte bu seviyede aykırı toplumsal kurallara sahip bireyler, dahil olmak istedikleri grupla bütünleşmişlerdir ve bu da suçlu alt-kültürü ve örgütlü suçla uğraşanlar için çok müsait bir ortam oluşturmaktadır. (Kobrin, 1959:19)

Toplum normlarına aykırı davranışı yani suçlu davranışı, alt-kültür teorisi, sonradan kazanılan öğrenilmiş bir davranış olarak açıklar. Bu yaklaşıma göre suçlu, alt-kültürün sapıcı değerlerini öğrenmiştir. Toplum hakkındaki fikir ve düşünceler suç davranışa götürür. Bir dizi çalışma, suçlu gençliğin suçlu olmayan gençlikten açıkça farklı değerler taşıdığını göstermektedir. Gerçekten de bunlar, suç teşkil eden davranışlarını ahlaki değerler açısından 'yanlış' olarak niteleyebilirler; fakat bu davranışlarını kontrol edici bir tavır değildir. Daha geniş toplum bakımından 'doğru' ya da 'yanlış' olan, davranış için sadece bir yol işareti ya da rehber değildir. Dövüşme kabiliyeti ve kumarda kazanma gibi geleneksel olmayan davranışlar takdir edilir. Ekonomik bakımdan aşırı bir mahrumiyet, başarı için legal ve toplumda kabul gören aşamaları geçmenin çok zor olması, suçlu alt-kültürlerinin o toplum bireylerinin büyük bir kısmı tarafından hoş karşılanması sonucunu doğurabilmektedir. Dövüşme kabiliyeti ve kumarda kazanma gibi geleneksel olmayan davranışlar takdir edilir. (Elliott, Huizinga, Ageton, 1985)

Ailede eğitim ve sosyalleşmenin yeterli seviyelerde olmaması, bu durumdaki bireylerin toplumun geleneksel kurallarına uymalarını zora sokabilir. Aykırılıkların birleşmesi yoluyla bu tip kimselerin bazıları, davranışlarını ait oldukları ya da tanıdıkları suçlu ya da sapkın bir alt-kültürün normlarına göre düzenlerler. Bu durum, büyük olasılıkla ailevi ve toplumsal kontrollerin uyum yaratan bir etki sağlamada yetersiz olduğu ve nispi düzensizliklerle karakterize edilen çevrelerde ortaya çıkmaktadır. Bu şartların ortaya çıkmasında kuşkusuz farklı etkenler rol oynayabilir. Örneğin, belirli bir kültür içinde aile kurumu çeşitli nedenlerle ciddi bir dejenerasyon süreci geçirmiş olabilir. Çağımızın sosyal problemlerinden sayılan homoseksüellik,

uyuşturucu kullanımı, AIDS, alkol bağımlılığı, boşanmaların yaygınlığı, ana-babanın çocuklar üzerindeki iktidarını kaybetmesi, yaşlıların marjinalize edilmesi gibi sosyal problemler toplumda önemli bir gündem teşkil etmiş olabilir. Sayılan bu sorunların hepsi, esasen bu sorunlardan uzak, yapısı gereği bu tür davranışlara tepkili toplumlarda da hassaten basın yayın yoluyla kendilerini göstermeye başlamış olabilir.

Organize suç faaliyetinde bulunan grupların hayatlarını sürdürebilmeleri ve örgüte yeni üye katılımını sağlayabilmek için kurumsallaşmış bazı seçme ve eleme sistemlerine sahip olmaları ve bunları hakim sosyal hayatın değer ve davranış şekillerine uyarlamaları gerekmektedir. Bu tür toplumlarda geleneksel ve kriminal değerler sistemi, oldukça bütünleşmiştir. Organize suçluluğun liderleri, kendi lokal topluluklarının dinsel kurumlar, sportif ve kültürel klüpler ya da karşılıklı çıkar grupları ve siyasi partiler gibi geleneksel kurumlarında yer almak için teşebbüste bulunurlar. Resmi ve resmi olmayan siyasi, ekonomik ve dini bağlar, hem gayri meşru ve hem de meşru fırsatlar sunar. Suç örgütü liderleri, kendi etki alanlarında şiddet ve suçlu davranışı kontrol etme imkanına sahiptirler. Sonuç olarak, toplumsal kontrolün müessir aparatlarına sahiptirler. Organize suç gruplarının üye temin etmeleri, onlar için hayati derecede önemlidir.

4. Aykırı Fırsatlar Teorisi:

Gerilim Teorisi'ni geliştiren önemli şahsiyetlerden olan Richard A. CLOWARD ve Llyod B. OHLIN, aykırı davranış ve suçluluğu önce açıklanan anomi kuramından yararlanarak 'Eşitsiz Fırsat Yapısı' veyahut daha çok bilinen şekliyle 'Aykırı Fırsatlar Teorisi' ile açıklamaktadırlar. Bu teoriye göre; "birey tarafından önceden belirlenen ve istenen avantajlar elde edebilmek için legal ve illegal metotlar mevcuttur. Yasal fırsatlar engellendiği zaman, yasal olmayan fırsatlardan yararlanma yoluna gidilir. Bu da suçu doğurur. (Williams, Mc Shane, 1998:75)

Legal metotlarla amaçlarına ulaşamayacaklarına inananlar, kendileri ile paralel düşünce sistematiğine sahip bireylerle bir araya gelip kriminal yani suçlu alt-kültürü teşekkül ettirmektedirler. Bir arada olmanın desteği, onların yasal olmayan faaliyetlere katıldıktan sonra gelişen utanç, korku veya suçluluk duygularını yenebilmelerine yardım eder. Suçlu alt-kültürüne katılımları, aynı zamanda kişisel başarı

kazanmalarına ve arkadaşlarının onların davranışlarını onaylamaları ile tatmin elde etmelerini sağlar (Siegel, 1989:173). Bu hususları, özellikle yukarıda açıklamaya çalıştığımız mafya tipi yapılanmış organize suç örgütlerinde görmek mümkündür. Toplumdaki bireylerin büyük bir kısmının yüksek mevkilerde olma arzusuna sahip olduğu ve maalesef bu bireylerin çoğunun sosyal mevkileri icabı gözlerinin olduğu yüksek statülere erişemedikleri bir ortamda ortaya çıkabilecek 'statü geriliminden' dolayı; belli başlı gruplar arasında yeni sosyal norm ve kriterler oluşmaya başlar. Daha değişik bir açıklamayla da bir 'aykırı davranış ve suç alt-kültürü' oluşturulmaya başlanır.

Yukarıda belirtilen faktörlerin üzerine mevcut fertler arasında mali olarak gelir dağılımında aşırı eşitsizlikler de mevcut ise; bu durum mali olarak engelli bireyler arasında, gelir elde edebilmek için, toplumca kabul görmeyen aykırı davranışları destekleyebilmektedir. Çalışarak kazanmanın ve zengin olmanın mümkün olamayacağına inanan bu bireyler, kısa yoldan ve kolaydan para kazanma eğilimine girebilirler. Özellikle de toplumsal yapıdaki ciddi bölünmeler ve ekonomik sınıflar arasındaki farkın derinleşmesi gibi sosyo-ekonomik nitelikli olaylar, toplumsal değerler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Toplum genelinde mevcut politik ve mali durum birtakım sosyal katmanların geri plana itilmesine de sebep olmuşsa, örgütlü suçluluk ve suç ortaklarının bir araya gelerek mafyalaşmaları açısından çok müsait bir vasat ortaya çıkmaya başlamış demektir.

5. Gerilim Teorisi:

Yapısalcı teorilerden birisi olarak sayılabilecek 'Gerilim Teorisi'nin kurucularından birisi olan Robert K. MERTON, Amerika Birleşik Devletleri'nde bireyler arasında görülmeye başlanan aykırı hareket tarzlarıyla ilgili belli başlı izah tarzı ve çözüm önerileri getirmiştir. Merton'a göre, gerçekleştirilemeyen istek ve arzular kişilerde sapıcı davranışa ve toplumda hakim olan ahlak anlayışının reddine ve bu da 'anomi'ye yol açmaktadır. Merton, organize suçları belirli kişiler üzerinde sosyal yapı tarafından uygulanan baskılara normal bir cevap olarak algılamakta ve Amerikan toplumunun zihninin sürekli olarak ekonomik başarı ile meşgul olduğunu vurgulayarak, bu durumu 'patolojik materyalizm' olarak nitelendirmektedir. Amerikan

toplumunda ekonomik başarı, bir araç değil amaç haline gelmiştir. Merton'a göre, "Bazen belirli amaçlara yönelik değerlere orantısız ve fiilen kendine özgü bir vurgu ortaya çıkabilir. Bu hedefleri elde edebilmek için oturmuş uygun modellere olan ilgi nispeten zayıf olabilir" (Merton, 1938: 673). Hedefleri elde etmeyi engelleyen unsurlar yalnız teknik, ahlaki veya hukuki faktörler ele alınarak açıklanabilecek türden değildir.

Girift suç metotlarının öğrenilerek bireyler tarafından içselleştirilmesi, suçlu alt-kültürünün geliştiği ve yeni bireylerin yetiştirilmelerinin imkan dahilinde olduğu çevre ya da yaşam alanları gibi müsait ortamları gerektirmektedir. Kapitalist bir toplumda sosyo-ekonomik farklılıklar, bazı kimseleri aykırılıkların birleşmesi ile birlikte gerilim duygusu ve anominin de zorunlu olarak hissedildiği bir çevreye doğru yönlendirir. Organize suç örgütlerinin geleneksel olarak başarılı olup, refah bulduğu çevrelerde gerilim/gerginlik de genellikle şiddetlidir. Ağır mahrumiyet şartları, kolayca elde edilebilir başarı modelleri ve haraççılık ve uyuşturucu satıcılığı gibi yenilikçi teşekküllerin mevcut olması ile ikiye katlanır. Tüm bu açıklamalardan sonra, uygun yaşam alanlarının örgütlü suçlara müsait ortamlar hazırlayan toplumsal karışıklık ve suçlu alt-kültürü ile beraber anılmalarına sebep olabilmektedir.

'Gerilim Teorisi' kriminoloji biliminin önemli bir kuramı olarak, hassaten mali olarak toplumun genelinden aşağı seviyelerdeki bireylerin daha sıklıkla yüzleştikleri handikaplarla ilgilenmektedir. Eğitim olanaklarının elde edilebilmesinde toplumun farklı katman ve sınıfları arasında fırsat farkları bulunmaktadır. Nitelikli bir eğitim düzeyine ulaşabilmek, belki bir çok beklentinin gerçekleşmesine ve sosyal başarıya götürebilecek bir yol olmasına rağmen bunu sağlamak, özellikle düşük gelir gruplarına mensup gençler için çoğu zaman güç olmaktadır. Merton'a göre, iyi düzenlenmiş toplumlarda amaçlar ve yollar ahenkli bir şekilde bütünleşmişlerdir. Amaçlar ve yollara oransız bir etki olduğu zaman bütünleşmenin bozulması söz konusu olur. O'na göre, sınıflı toplumlarda yukarıya doğru ulaşma imkanları eşit bir şekilde dağılmamıştır. Düşük sınıflara mensup çok az sayıda birey bu seviyeye çıkabilir. Hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak metotlar arasındaki dengesizlik, bu teorinin özü olan uyumsuzluk ve gerilime sebep olan negatif psikolojik durumu sebep verir.

Bu kurama göre; bireyler doğuştan gelen bir özellikle sosyal norm ve diğer

kurallara uyarlar, ama sadece şiddetli toplumsal zorlama neticesinde aykırı davranış ve suç işleyebilmektedirler. Amaçlar ve yollar arasındaki uyumsuzluk bu baskıya neden olur. Amaçların bloke edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hayal kırıklığı mutlaka suça yöneltmez. Hatta Merton'a göre, hayal kırıklığına uğramış bireylerin çoğu uyumludur. Fakat diğer üyelerin bazıları bu negatif psikolojik durumu azaltmak için suç işlemeyi de içeren, daha önceki teorilerden birinde açıklanan diğer dört uyum modelinden birini seçerler.

Bu görüşe ek olarak David MATZA ve Gresham SYKES, aykırı davranışı benimsemiş bireylerin ortaya çıkardıkları kriminal alt-kültürünün aşağı sınıfların toplumun geneliyle ters düşmelerinden kaynaklanan bir olay olmadığını iddia etmektedirler. Matza ve Sykes'a göre; suçlu çocukların büyük bir bölümü, eylemlerinden dolayı suçluluk hissetmekte, bu duyguyla baş edebilmek için de, her türlü rasyonelleştirmeye gitmektedirler. Onlara göre; suçlu alt-kültürü, işlediği suçu rasyonelleştirebilmesi açısından, kişiye gerekli tüm olanakları sağlamaktadır. Bunlar genel olarak 'nötrleştirme' ya da 'etkisizleştirme' teknikleri olarak anılır. 'Etkisizleştirme Teknikleri', bireylerin suç işledikten sonra hissetmiş oldukları utanç, üzüntü, pişmanlık, suçluluk vs. gibi negatif duygularını etkisizleştirmek ya da meşrulaştırmak için kullandıkları metot ve anlayıştır. Bunlar zamanla bu yöntemleri kullanan bireyler arasında toplumun hakim kültürünün yerini alacak ve bu çalışmanın başından beri bahsedilen aykırı ya da suçlu alt-kültürünün oluşmasına yardımcı olacaktır.

David MATZA, 'Sosyal Kontrol' kuramı savunucusu olarak, bu 'işlediği suçun meşrulaştırılması' aşamasını, 'etkisizleştirme teknikleri' olarak adlandırmıştır. Matza'ya göre etkisizleştirme ya da nötrleştirme teknikleri, suç teşkil eden davranışın gerçekleşmesinden sonraki açıklamalar için kullanılabilir gibi, aynı zamanda bu gerekçeler bu eylemler gerçekleştirilmeden önceki rasyonelleştirmeler için de başvurulabilir. Bu şartlar altında ise; 'etkisizleştirme teknikleri', genellikle toplumun genç bireylerinin suç davranışlarına yaklaşmalarına sebep olabilmektedir. Sayılan bu metotlar, iç (internal) ve dış (external) sosyal kontrol mekanizmalarının güçlerini zayıflatmakta ve dolayısıyla bireyleri aykırı davranışları benimsemeye itebilmektedir. (Beşe, 2003: 83)

Bu metotlar sayesinde toplumdaki üyeler, çoğu davranışı gerçek güdülenmelerin dışında, daha geniş bir düşünce tarzının parçası olarak karakterize edebilmektedirler. Mesela; herhangi bir terör örgütü mensubu, toplumun ona çocukluğundan beri empoze ettiği davranış tarzı ne olursa olsun, eylemlerinin gerekçelerini çevresine, arkadaşlarına, ailesine, polise, mahkemeye ve hatta kendisine farklı bir şekilde anlatmaya başlayacaktır.

Tüm bu anlatılanlara organize suçları arttıran ve teşvik eden unsurlar olarak baktığımızda; organize suç çete üyelerinin motivasyonu, toplumun ekonomik olarak ayrıcalıklı bireyleri gibi itibar kazanma isteği olduğu görülür, dikkat çekici bir yükselme arzusundan kaynaklanır. Aslında sınırsız iktidar arzusu, zenginlik ve bu duygu ve içgüdülerin ürettiği hırs, şu ya da bu şekilde hemen herkes de vardır. Bu da insanın doğası ile alakalıdır. Fakat problem, bu hırsın insanların eylem ve davranışlarının niteliği, etik ve hukuki sınırlarına ilişkindir. Organize suç üyelerinin elebaşlarının büyük bir kısmının sosyal ve ekonomik olarak düşük çevrelerden geldikleri dikkate alındığında, diğer bireyleri suça teşvik eden bu motivasyonun sebebini anlamak daha kolay olacaktır.

6. Merkezi Otorite - Yerel Güç Çatışması Yaklaşımı:

Henner HESS'e göre suç örgütü, toplumda hakim olan merkezi otoriteye karşı yerel yapının karşı gelmesini temsil etmektedir. Gazeteci Murat ÇULCU da bu yaklaşıma katılmakla birlikte, tanımın 25 yıl kadar önce yapıldığını ve günümüzde mafyayı 'yasadışı sivil toplum örgütü veya örgütlenmesi' diye tanımlamanın daha yerinde olacağını ileri sürmektedir (Çulcu, 1998:71). Esasen; organize suçluluk, 'mali ve siyasi menfaatlerin legal olmayan şekillerde kazanılmalarını organize bir şekilde başarmak' tarzında da tanımlanmaktadır. (Sözür, 1996: 260)

Bundan dolayı mafyayı sadece kriminal değil, sosyolojik bir olgu olarak ele almak gerekmektedir. Mafya olgusunu sosyolojik ya da sosyo-politik perspektifinden ele aldığımızda ise; Prof. Hess'in ve Murat ÇULCU'nun haklı tespitinde olduğu gibi, bir 'merkezi otorite - yerel güç' zıtlığı ortaya çıkmaktadır. ÇULCU'ya göre merkezi otorite, bürokratik ve üniter devlet yapısı içinde, belirli bir ahlak ve hukuk yapısını benimseyerek, ülke genelinde de bu yapının egemen olduğunu varsayarak

yasal yaptırım kullanır. Yerel otorite ise, merkezi gücün dayattığı çağdaş hukuk ve ahlak anlayışını kabullenmiş görünmekle birlikte, geleneklere ve örfi yaşama dayanan yerel ahlak - hukuk kuralları çerçevesinde yaşar. Böylece yerelde 'çifte ahlak ve hukuk sistemi' ortaya çıkar. Zaten zıtlaşmanın ve sorunların başlangıç noktasını da bu çifte ahlak - çifte hukuk anlayışının, yerelde topluma egemen olması noktası oluşturur. Yerel otorite, o toplumun genelinden biraz farklı ahlak anlayışını - hukuk anlayışını benimsemiş olabileceğinden, hakim yani merkezi güç ve anlayışa karşı tavır koyarak gücünü bu tepkiden almaktadır. İşte bu sebepten dolayı yerel otorite, tepkisel olan bu itici gücün daima savunucusu ve koruyucusu olmak zorunda kalabilmektedir.

Murat ÇULCU, ülkemizde organize suçun tarihi gelişimini anlattığı 'Her Sakaldan Bir Kıl' adlı eserinde de, savını genel olarak yukarıda anlatılan 'merkezi ve yerel otorite çekişmesine' dayandırmaktadır. Bunun doğal sonucu olan 'çifte ahlak - çifte hukuk', yani çifte değerler sistemi mafya tipi yapılanmalar için bir sosyal zemin yaratmıştır. Özellikle de, 'Önasya sentezi' olarak ifade ettiği sosyal, kültürel, ahlaksal, demografik, dinsel, ekonomik, siyasal ve askeri nitelikli toplumsal birikim ve coğrafi özellikler, bu ikileme dayalı ve Önasya'ya özgü bir yapının ortaya çıkmasında önemli bir dinamizm yaratıyordu. Bu yapının temelinde ise, merkez ve yerel arasındaki 'otorite çatışması' vardı. Otorite çatışması sonucu meydana gelen otorite boşluğu ise, yerelde ve genelde 'mafios güç odaklarının' her alanda ön plana çıkmasına; toplumsal örgütünün de mafios bir yapıyı benimsemesine ve tüm sosyal çevrelerde bir Mafyalaşmanın oluşmasına sebep oluyordu. (Çulcu, 2001: 10)

Bunlardan farklı olarak, organize suçlar, aykırı davranış veya suç işlemenin diğer ortamlara göre daha kolay olduğu çevrelerde kendilerini gösterirler. Bu gruplar, özellikle köklü toplumsal ve siyasal değişim süreci ya da siyasal kriz döneminde ortaya çıkan çelişki, karmaşa ve çatışma yaşanan ülkelerde daha başarılı olurlar. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kaldığı koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Organize suçluluk, sosyal nitelikli mafya türü yapılanmalar şeklinde, özellikle politik ve ekonomik toplumsal şartların kötüleştiği durum ve ortamlarda ortaya çıkmakta ve güç kazanmaktadır. Toplumsal düzeni korumak öncelikli görevleri arasında yer alan devletin acziyet göstermesi, örgütlü suçluluğun devletin otorite

boşluğu doldurarak halkın gözünde bir erk unsuru olarak kendini göstermesi kaçınılmaz olacaktır.

Dolayısıyla, böyle durumlarda olan ülkelerdeki legal süreçlerin denetim ve etkinliği, demokrasinin yerleşmiş olduğu ülkeler kadar kurumsallaşmış olamayacaktır. Amerikalı ünlü sosyolog Robert K. MERTON'un değerlendirmesi şöyledir: "Resmi yapının işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif yapıları ortaya çıkarmıştır." Bu sebeple; bir ülkede hukuk devleti prensiplerinin ne ölçüde yerleşip uygulandığı, büyük önem arz etmektedir. Demokrasi ve hukuk devleti kriterlerinin tam oturtulmadığı bir ülkede, kamu kurumlarının görevlerini tam olarak yerine getirmeleri imkansız olacak ve organize suç örgütlerinin ve mafya tipi grupların ortaya çıkmaları kolaylaştırılmış olacaktır.

7. Sosyal Tarihçi Yaklaşımlar:

Organize suçları sosyal tarihçi görüş ve ön kabulle açıklamaya çalışan kuramları da inceleyecek olursak; bunlar hassaten 'mafya' tipi örgütlü suçları, günümüz bireylerinin davranışlarını, onlara toplum tarafından kazandırılan gelenek ve göreneklerden hareketle, açıklamaya çalışmışlardır. Sicilya Mafyası'nın, Japon Yakuzası'nın, Amerikan Çete'lerinin, Türkiye'deki mafyanın ve daha birçok ülke, bölge ve şehirdeki başka suç örgütlerinin, tarihi bir sürecin ürünleri olduğu gözden ırak tutulmamalıdır. Mesela; ülkemizde örgütlü suçların tarihine bakıldığında Osmanlı Dönemi'ni de dahil ederek isyancıları ve özellikle de kabadayı tiplerini iyi anlamak lazım olacaktır. Sayılan bu tarihsel karakterlerden dolayı toplumun oluşturduğu sosyal norm ve kodlar, bu günün Türkiye'sinde karşılaştığımız örgütlü suç çetelerinde kendisini az ya da çok göstermektedir. Eskinin ve günümüzün mafya babalarını tanımak ve anlamak için, Türkiye'deki bu tarihi geçmişi bilmek önemlidir. Yine, yeraltı dünyasına özgü kurallar, ortaya çıkan anlaşmazlıkları gidermek için kullanılan şiddetin gelenekselliği de unutulmaması gereken diğer öğelerdir. Organize suçlarla uğraşan insanların hareket tarzlarını daha iyi anlayabilmek için, kültürel yapılarını ve kendilerine has, tarihsel süreçlerden geçerek oluşturulmuş kurallar yumağını da iyi tahlil etmek gerekecektir.

İşte bunların, yani Osmanlı kabadayı kültürü ile günümüz Türkiye'sinde

görülen mafya tipi yapıların birleştirilmesi sonucu, ülkemize has yeni bir mafya babası tipi ortaya çıkmıştır. Özellikle de 1950'li yıllardaki mafya babası tiplerine bakıldığında bu durum kendisini daha çok hissettirmektedir. Belirtilen dönemlerde yaşanan ekonomik, politik ve sosyal bazı badireler, toplumsal değişimi hızlandırarak yatkın bireyleri organize suç örgütleri kurmaya veya onlara üye olmaya itmiş ve beraberinde daha bir çok ayrı sosyal problemi de getirmiştir.

III.BÖLÜM

ÜLKEMİZDE ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTÜ MENSUPLARININ PROFİLİNE İLİŞKİN BULGULARIN SOSYOLOJİK ANALİZİ

A- Araştırmanın Konusu

Ülkemizdeki mafya tipi organize suç örgütlerinin sosyolojik profilini ortaya koymaya yönelik bir inceleme.

B- Araştırmanın Amacı

Tez çalışmasında da belirtildiği üzere ülkemizdeki mafya tipi organize suç örgütlerinin sosyolojik yönü de bulunmaktadır. Bu çalışma, etkin bir mücadele için suçun tüm yönlerinin ortaya konması gerekliliğinden hareketle suç örgütlerinin sosyolojik profilini ortaya koyma amaçlı olarak yapılmıştır.

Aşağıdaki sorulara cevaplar bulunmaya çalışılmıştır.

- a. Araştırma grubumuzdaki 148 kişinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı nasıldır?
- b. Şahısların ekonomik yetersizliklerinin suça yönelimde etkisi var mıdır?
- c. Organize suçların nitelikli suçlardan olduğunu doğrular şekilde şüphelilerin suç geçmişleri bulunmakta mıdır?
- d. Şüpheliler suç geçmişleri olarak daha çok şiddet içerikli suçlar mı işlemişlerdir?
- e. Bağlı olunan grubun şahıslar üzerinde etkisi var mıdır?
- f. Göç olgusunun suçun işlenmesinde etkisi var mıdır?
- g. Şüphelilerin suç işlemesinde çevresel etkenlerin rolü olmuş mudur?
- h. Televizyon dizi ve kahramanlarının şüpheliler üzerinde etkisi var mıdır?
- i. Şüphelilerin adalet sistemimizin işlerliğine güvenleri nasıldır?
- j. Şüphelilerin silah ve şiddet olgusunu nasıl değerlendirmektedirler?
- k. Şüpheliler grup liderlerine özentili duymaktadırlar mı?
- l. Şüpheliler faaliyetlerinde toplumsal değerleri gözetmektedirler mi?

C- Araştırmanın Yöntemi

1- Araştırmanın Modeli

Emniyet Genel Müdürü makam onayı alınarak yapılan çalışmada, tesadüfi örneklem metodu kullanılmıştır.

2- Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışma, haklarında 4422 Sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa Muhalefet” suçundan işlem yapılan toplam 148 şüpheli üzerinde uygulanmıştır.

3- Veri Toplama Aracı

Alanında uzman 8 kişinin görüşleri alınarak hazırlanan anket 35 sorudan oluşmaktadır. Ülkemizde önceki yıllarda organize suç olaylarının en fazla meydana geldiği İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Adana ve Bursa illerinde uygulanmıştır. Anketler, bu illerin “Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlükleri”nin nezaretinde yaptırılmıştır. Anket yaptığımız kitleyi, anket yaptığımız esnada gözaltında bulunan vatandaşlar oluşturmaktadır. Anketlerin uygulanmasında, ilgili şahısların rızası gözetilmiştir.

4- Veri Toplama Süreci

Anket, 25 Haziran-25 Ekim tarihleri arası olmak üzere 4 aylık bir süre için planlanmıştır. Ancak, hedeflenen sayıya ulaşamayınca 2 ay daha uzatılarak 25 Aralık tarihinde bitirilmiştir.

5- Verilerin Çözümlemesi

148 şüpheli şahıstan elde edilen çalışma verileri incelendikten sonra bilgisayara yüklenmiştir. Bilgisayardan alınan bilgiler, yüzdelikli tablolar şeklinde oluşturulmuştur. Uygun görülen veriler, çapraz tablo şekline getirilmiş, yorumlamalar bu bulguların ışığı altında yapılmıştır.

D- Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, organize suç olaylarının en fazla meydana geldiği iller dikkate alınarak yapılmıştır.
- Haklarında 4422 SKM suçundan işlem yapılan şüpheli şahıslar üzerinde uygulanmıştır.
- 6 aylık süre içerisinde yukarıda verilen illerde, haklarında işlem yapılan 148 şahıs üzerinde uygulanmıştır.
- Araştırma evreni, tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir.
- Araştırma sonuçları, ülkemizdeki mafya tipi organize suç örgütlerinin sosyolojik profili ve alt kültürel özellikleri hakkında bilgi verebilecek niteliktedir.

E- Ankete Konu Olan Şüpheli Şahısların Demografik Özellikleri

Aşağıdaki tabloda, anketin uygulandığı toplam 148 kişinin 6 ilimize göre sayısal dağılımı ve toplam içerisindeki oranı ortaya konulmuştur.

Anket Uygulanan İller		
Tercihler	Sayı	%
Bursa	4	2,7
İzmir	12	8,1
Antalya	18	12,2
Adana	49	33,1
İstanbul	51	34,5
Ankara	14	9,5
Toplam	148	100,0

Tablo 6: Anket uygulanan şüphelilerin illere göre dağılımı

Tablodan da görüleceği üzere, 6 aylık süre içerisinde kendi rızaları gözetilerek sırasıyla İstanbul'da 51, Ankara'da 49, Antalya'da 18, Ankara'da 14, İzmir'de 12 ve Bursa'da 4 şüpheli şahıs üzerinde bu anketler uygulanmıştır. Tablodan, araştırmamıza konu olan örgütlü suçların yoğun olarak en fazla işlendiği illerimizin İstanbul ve Adana olduğu izlenimi ortaya çıkmaktadır. Bu, 2001 ve 2002 yıllarında en fazla organize suçu olayının meydana geldiği ilk 6 aylık durumu gösterir tablo ile uyumluluk göstermektedir. Her iki yılda da ilk 6'ya giren illerimizi ağırlıklı olarak anket için seçilen illerimiz oluşturmuştur.

En Fazla Olayın Meydana Geldiği 6 İl			
	2001		2002
İstanbul	105	İstanbul	101
Adana	38	Adana	32
İçel	33	Bursa	20
Ankara	26	Gaziantep	15
Bursa	25	Ankara	15
Samsun	17	Antalya	13

Tablo 7: En fazla olayın meydana geldiği 6 il

1- Şahısların Doğum Yerleri İtibariyle İllere Göre Dağılımı:

Anketimize konu olan toplam 148 organize suç şüphelisi ile ilgili doğum yerleri baz alınarak ilk 5 ilimize göre yaptığımız sıralamaya göre; %14,8 İstanbul, %13,5 Adana, %8,1 Ankara, %5,4 Mardin ve %4,7'sinin de Diyarbakır doğumlu oldukları görülmektedir. Bizim çalışmamız 6 ilimizle sınırlı olduğundan eldeki veriler, doğum yerleri ve suçun işlendiği yer arasındaki ilişkiyi kurmak açısından yeterli olmamaktadır. Fakat, organize suçların en yoğun işlendiği İstanbul ilimizi baz alarak, bu hususlarda bir takım genel değerlendirmelerde bulunmamızın mümkün olabileceği kanaatindeyim.

Doğum Yerleri						
Tercihler	Sayı	%	G %	Tercihler	Sayı	%
Adana	20	13,5	14,1	Kastamonu	1	,7
Adıyaman	3	2,0	2,1	Kayseri	2	1,4
Ankara	12	8,1	8,5	Kırklareli	2	1,4
Antalya	2	1,4	1,4	Malatya	1	,7
Aydın	1	,7	,7	Kahramanmaraş	2	1,4
Bingöl	2	1,4	1,4	Mardin	8	5,4
Bitlis	1	,7	,7	Muş	1	,7
Bolu	1	,7	,7	Ordu	2	1,4
Bursa	2	1,4	1,4	Rize	2	1,4
Çankırı	2	1,4	1,4	Sakarya	1	,7
Denizli	1	,7	,7	Samsun	2	1,4
Diyarbakır	7	4,7	4,9	Siirt	2	1,4
Elazığ	4	2,7	2,8	Sinop	1	,7
Erzurum	4	2,7	2,8	Trabzon	2	1,4
Gaziantep	1	,7	,7	Tunceli	2	1,4
Gümüşhane	1	,7	,7	Şanlıurfa	5	3,4
Hakkari	1	,7	,7	Van	2	1,4
Hatay	1	,7	,7	Kırkkale	1	,7
İçel	2	1,4	1,4	Batman	2	1,4
İstanbul	21	14,2	14,8	Şırnak	2	1,4
İzmir	4	2,7	2,8	Bartın	1	,7
Kars	1	,7	,7	Yurt Dışı	4	2,7
Toplam	142	95,9	100,0			
Cevapsız	6	4,1				
				Toplam	148	100,0

Tablo 8: Organize suç şüphelilerinin doğum yerleri itibariyle illere göre dağılımı

2- Şahısların Yaş Grupları İtibariyle Dağılımı:

Yaş Aralıkları		
Tercihler	Sayı	%
18-20	11	7,4
21-25	34	23,0
26-30	29	19,6
31-35	25	16,9
36-40	19	12,8
41-50	22	14,9
51-60	8	5,4
Toplam	148	100,0

Tablo 9: Şahısların yaş grupları itibariyle dağılımı

Tablodan da görüleceği üzere, 4422 SKM kapsamında gözaltına alınan şahısların oluşturduğu örnek kitlemizdeki şahısların yoğunlaştığı yaş dilimi öncelikle 21-25 yaş grubu aralığı oluşturmakta, bunun ardından 26-30 yaş grubu aralığı gelmektedir. Bu suçların en seyrek işlendiği muhtemel yaş grubu aralığının 51-60 yaş grubu olduğu görülmektedir.

Suçla nedensellik ilişkisi bakımından en güçlü etkilerden birisinin de yaş olduğu hususunda, suç bilimlerinde genel bir kanı vardır. Örneğin, suça katılımın yaş ile azaldığı kriminolojinin kabul edilen en eski ve yaygın görüşlerinden birisidir. Özellikle cinayet, soygun ve ırza tecavüz gibi suçların yaygın olduğu toplumlarda nüfusun suça katılım oranı genç ve ilk yetişkinlik dönemlerinde doruk noktasına ulaşmış ve daha sonra yaş ile birlikte düşme eğilimi göstermektedir (İçli, 1994: 221).

Suç katılımının yaşla birlikte azaldığı, kriminolojide ya da suç sosyolojisinde genel bir kanı olmasına rağmen; aslında yaş ve suç ilişkisinin gücü ve niteliği çok net olarak henüz tam olarak da ortaya konulmuş değildir. Suç işlemede yaş faktörü, kuşkusuz suçun tür ve niteliği, suçun işlendiği toplumun endüstrileşme derecesi, ekonomik, sosyal ve hukuki gelişmişlik düzeyine bağlı olarak da değişim gösterebilir. Örneğin, vandalizm, sarkıntılık, bazı cinsel içerikli ve şiddete dönük suçlar gibi belirli suçlar, bazı yaş gruplarına özgü olabilmektedir. En azından bu suçlar bazı yaş gruplarında daha yoğun olarak işlenebilmektedir.

Yaş ve suç ilişkisi bakımından özellikle risk faktörü önem arz etmektedir. Yaş ilerledikçe daha az riskli suçlar tercih edilirken daha genç yaşlardaki kişiler daha riskli suçlara yönelebilmektedirler. Dolandırıcılık, sahtekarlık ve beyaz yakalı suçlar olmak gibi özellikle bazı hileli suçlar ise daha ileri yaş gruplarında işlenmektedir. Bazı

suçların özellikle genç yaşlarda incelenmesini sosyo-ekonomik, biyolojik/fizyolojik ve psikolojik nedenlerle açıklamak mümkündür. Çünkü, genç yaşlardaki insanlar sosyalleşme sürecini tamamlayamamış ve suça yöneltici harici etmenlere karşı kontrol mekanizmaları henüz tam gelişmemiş olabilir. Kuşkusuz, suçun genç yaşlarda işlenmesinde psikolojik faktörler de rol oynamaktadır. Zira, bu yaşlardaki insanlar dış uyarıcılara ve özellikle çevreden gelen etkilere daha açık olmaları hasebiyle suç işlemeye daha meyilli durumdadırlar.

Ülkemizde yapılan bir çalışmaya göre suç oranları her yıl için 15 yaştan itibaren artmaya başlamakta, 22-29 yaş grubunda doruk noktasına ulaşmakta, 29 yaştan itibaren 39 yaşına kadar önce yavaş, daha sonra da özellikle 49 yaştan itibaren hızlı bir düşüş göstermektedir. (İçli, 1994: 229)

Çalışmamızın ana konusu olan organize suç şüphelileri açısından konuya baktığımızda ise, yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere yaş faktörünün ülkemizdeki genel suçlu profiliyle örtüştüğü görülmektedir. Görüldüğü üzere, 21-25 ve 26-30 yaşları arasında yoğunluk göstermektedir.

3- Şahısların Medeni Durumları İtibariyle Dağılımı:

Medeni Durumları			
Tercihler	Sayı	%	G %
Bekar	59	39,9	39,9
Evli	80	54,1	54,1
Eşi ölmüş	1	,7	,7
Boşanmış	8	5,4	5,4
Toplam	148	100,0	100,0

Tablo 10: Şahısların medeni durumları itibariyle dağılımı

Şahısların medeni durumları, suç işleme eğilimleri üzerinde belirli varsayımlar altında etkili olabilir. Bu etki olumlu ya da olumsuz nitelikte olabilir. Örneğin, evli şahısların sorumlulukları konusundaki duyarlılıklarının evli olmayanlara göre daha fazla olacağı tahmin edilebilir. Buna mukabil, bu duyarlılık bu kişilerin sorumluluklarını ifa ederken başvuracakları araçları da etkileyebilir. Evliliğin getirdiği sorumluluk kişi üzerinde negatif ya da pozitif bir baskı unsuru yaratabilir. Şöyle ki, ailenin kendisinden beklentisi, içinde bulunulan yaşam şartları ve ekonomik koşullara bağlı olarak şekillenir. Bu da bireyin kendisinden beklentileri karşılamada nasıl bir yol

izleyeceğini tayin edebilir. Kuşkusuz bu, bir çok faktöre bağlı olarak ortaya çıkacaktır. İlgili şahsın işsiz olup olmaması, eğitim durumu, ekonomik statüsü ve suça yönelimde etkili olabilecek diğer faktörler birincil rol oynayacaktır.

Nitekim, bizim çalışmamızdaki örnek kitlemizin %54,1'i evli, %39,9'u bekar, %5,4'ü eşinden boşanmış ve %0,7'sinin de eşi vefat etmiştir.

Dolayısıyla, organize suç şüphelisi olarak göz altına alınanlardan anketimize konu olanların yarısından fazlası (54,1) evli durumdadır. Bu da evli olmanın önleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Bekar olanlar genellikle 18-30 yaşları arasında bulunmaktadır.

4- Şahısların Mesleklere Göre Dağılımı:

Meslekleri		
Tercihler	Sayı	%
Serbest Meslek	54	36,5
Esnaf	37	25,0
Memur	4	2,7
İşçi	12	8,1
Emekli	5	3,4
İşsiz	24	16,2
Çiftçi	4	2,7
Ev Hanımı	1	,7
Öğrenci	4	2,7
Müteahhit	2	1,4
Diğer	1	,7
Toplam	148	100,0

Tablo 11: Şahısların mesleklere göre dağılımı

Ülkemizde erkeklerde suçluluğun en sık görüldüğü 3 meslek grubu satış elemanları, hizmet personeli ile tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılıktır. 1990 yılı için bu sıraya hizmet personeli yerine müteşebbisler, idari büro ile ilgili meslekler girmiş, hizmet personeli ise 4. sıraya inmiştir. (İçli, 1994: 271)

Bizim araştırmamızın verileri de göstermektedir ki, organize suç şüphelilerinin büyük bir çoğunluğu, ülkemiz ortalamasında olduğu gibi, daha ziyade kamu sektörü dışında çeşitli serbest meslek gruplarında çalışmaktadır. Bu işler ise, kamu sektöründeki işlerin aksine iş güvencesi ve maddi getirisi açısından çoğu zaman istikrarsız olabilmektedir. Tablomuzdan da görüleceği üzere şüphelilerden kamu sektöründe çalışan kişilerin sayısı 4 olup yekûn içerisinde %2,7'lik bir orana tekabül etmektedir. Bu da çoğunlukla kamu sektöründe çalışan bazı kimselerin organize suç

örgütü mensuplarıyla kurduğu çıkar ilişkisinden (partito ilişkisi) kaynaklanabilmektedir. %36,5'i serbest meslek, %25'i esnaf, %16,2'si işsiz olduklarını belirtmişlerdir.

Tablomuzda yer alan müteahhit grubunun ise, doğrudan doğruya bir organize suç faili olmasından ziyade organize suç gruplarıyla maddi çikara dayalı bir iş ilişkisi içerisinde olduklarını tahmin etmek mümkündür.

Serbest Meslek Alanları			
Tercihler	Sayı	%	G %
Oto Ticareti/Otoparkçı	2	1,4	6,5
Tekstil/İmalathane	3	2,0	9,7
İnşaat İşçisi	2	1,4	6,5
Tesisatçı	1	,7	3,2
Ticaret	3	2,0	9,7
Lokantacı	1	,7	3,2
Hurdacı	1	,7	3,2
Tezgahtar	1	,7	3,2
Turist Rehberi	2	1,4	6,5
Fırıncı	4	2,7	12,9
Pavyonculuk	1	,7	3,2
Sanatçı	1	,7	3,2
Şoför	4	2,7	12,9
Avukat	1	,7	3,2
Tornacı	2	1,4	6,5
Doktor	1	,7	3,2
Pazarcılık	1	,7	3,2
Ara Toplam	31	20,9	100,0
Cevapsız	117	79,1	
Toplam	148	100,0	

Tablo 12: Serbest meslek sahiplerinin alanlarına göre dağılımı

Mesleğinin serbest meslek olduğunu söyleyenler; tornacılık, şoför, pazarcı, hurdacılık, otoparkçı, fırıncı, tezgahtar, lokantacılık gibi çeşitli işler yaptıklarını belirtmişlerdir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, ülkemizdeki suçluluğun mesleklere göre dağılımı bakımından mukayesesi yapıldığında, failerin genellikle serbest meslek sahibi olmaları ortak bir özellik olarak ortaya çıkarken, serbest meslek gruplarının niteliği bakımından bir farklılaşma ortaya çıkmaktadır.

Örnek kitlemizde yer alan şüpheli şahısların genel olarak zaman zaman değiştirmek suretiyle yaptıkları mesleklere ilişkin verilerin tablosu da aşağıda yer aldığı şekildedir.

Daha Önce Hangi İşlerde Çalıştınız?		
Tercihler	Sayı	%
Esnaf	15	10,2
Tekstil/İmalathane	16	10,9
Şoför/Muavinlik	15	10,2
Muhtelif İşler	19	13,0
İnşaat İşleri	8	5,4
Kabzımal/Hırdavat	3	2,1
Seyyar Satıcılık	9	6,2
Çiftçilik	1	0,6
Oto Alım Satım	2	1,4
Kahve/Kafe/Restoran	32	21,9
Otellerde	2	1,4
Tezgahtar	7	4,8
Satış Sorumlusu	4	2,7
Vasıfsız İşçi	4	2,7
Kuaför	4	2,7
Kaportacı	4	2,7
Lunapark	1	0,7
Toplam	146	100

Tablo 13: Şüphelilerce daha önce yapılan işlere göre dağılım

Örnek grup %21,9 oranında daha önce kahvelerde ve restoranlarda garson olarak çalıştıklarını belirtmişler, %10 oranında esnaf, tekstil fabrikaları, imalathaneler, şoförlük ve muavinlik işlerinde çalıştıklarını beyan etmişlerdir. Öte yanda daha önce çok çeşitli işler yaptıklarını belirtenlerin oranı da %13'tür.

Örnek kitlemizde yer alan şüpheli şahısların baba mesleklerine göre dağılımına baktığımızda, aşağıdaki tabloda yer aldığı şekilde, şüphelilerin büyük ölçüde gelir düzeyi düşük ya da orta düzey olabilecek ailelerden geldikleri görülmektedir.

Baba Meslekleri		
Tercihler	Sayı	%
Serbest meslek	26	17,6
Esnaf	44	29,7
Memur	7	4,7
İşçi	17	11,5
İşsiz	9	6,1
Çiftçi	21	14,2
Emekli	21	14,2
Müteahhit	1	,7
Ara Toplam	146	98,6
Cevapsız	2	1,4
Toplam	148	100,0

Tablo 14: Şahısların baba mesleklerine göre dağılımı

Örnek kitlenin %30,1'inin babasının mesleği esnaflık, %17,8'inin serbest meslek, %14,4'ünün çiftçilik ve %11,6'sının ise baba mesleği işçilik olarak belirtilmiştir. Örnek kitlenin %14,4'ünün babası emeklidir.

5- Şahısların Anne-Baba Evlilik Durumlarına Göre Dağılımı:

Anne ve Babanın Evlilik Durumu		
Tercihler	Sayı	%
Halen birlikteler	80	54,1
Boşanmış durumdalar	3	2,0
Annem öldü	14	9,5
Ayrı yaşıyorlar	7	4,7
Baban öldü	39	26,4
Anne veya baba tekrar evlendi	4	2,7
Anne ve baba öldü	1	,7
Toplam	148	100,0

Tablo 15: Şahısların anne-baba evlilik durumlarına göre dağılımı

Suç şüphelilerinin yaşadıkları aile ortamı bakımından anne-babanın evlilik durumu, ancak küçük yaştaki ya da genç şüpheliler açısından önem arz edebilir. Orta yaş ve daha sonrası için bu değişkenin suçluluk olgusuyla çok fazla ve doğrudan bir ilişkisi olmaması gerekir. Bu konudaki ilişki, ancak anne-babanın ayrılmış olmaları nedeniyle şüphelilerle birlikte yaşama zorunluluğunun neden olmuş olduğu ekonomik ihtiyaçlar üzerindeki etkiden kaynaklanabilir. Halbuki, bizim araştırmamızın sonuçları da göstermektedir ki gözaltında bulunanların yarıdan fazlasının anne-babası birlikte yaşamaktadır. Bu da kanaatimce, bu değişkenin organize suçlara yönelme ile doğrudan bir nedensellik ilişkisini çok net bir şekilde olamayacağıdır. Ancak, araştırma bulguları da göz önüne alındığında organize nitelikli suçların işlenmesinde babanın ölü olmasının fazla olmamakla birlikte etkisi olduğu söylenebilir.

6- Şahısların Ailelerindeki Kardeş Sayısına Göre Dağılımı:

Siz Dahil Ailenizin Kaç Çocuğu Var?		
Tercihler	Sayı	%
1	4	2,7
2	12	8,1
3	20	13,5
4	29	19,6
5	18	12,2
6	17	11,5
7 ve üzeri	47	31,8
Ara Toplam	147	99,3
Cevapsız	1	,7
Toplam	148	100,0

Tablo 16: Şahısların ailelerindeki çocuk sayısına göre dağılımı

Göz altında bulunanların %32'si 7 ve daha üzeri kardeştir. Genel olarak tablomuza bakıldığında az kardeş olanların suça eğilimlerinin daha az olduğu bariz olarak görülürken, çok kardeş olanların suça karşı eğilimlerinin daha fazla olduğu

anlaşılmaktadır. Bunun nedeni, çok çocuklu ailenin her çocuğu ile yeterince ilgilenememesi olarak gösterilebilir. Ayrıca, ailenin çocuklar üzerindeki kontrol imkanının çocukların sayısı arttıkça azalma gösterdiği izlenimi vermektedir. Çok çocuklu aileler, çoğu zaman benzer sosyo-ekonomik statüdeki daha az çocuklu ailelere göre çok daha fazla ekonomik zorluklarla karşılaşmakta, bu da bu çocukların özellikle eğitim imkanlarına sahip olabilmeleri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Özellikle, köyden kente göçmüş ve gece kondu bölgelerinde zor şartlarda yaşamak zorunda kalan çok çocuklu ailelerin çocukları suçla daha kolayca tanışabilmekte, çeşitli türden gençlik çeteleriyle kurdukları temaslarla suçlu alt kültürünü öğrenerek, zaman içerisinde basit suçlardaki deneyim ve tecrübelerini nitelikli organize suç örgütlerine girmede bir aşama olarak kullanabilmektedirler. Nitekim, İstanbul gibi büyük metropol kentlerde organize suç örgütlerinin çok çocuklu ailelerden eleman devşirdikleri bilinmektedir.

7- Şahısların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı:

Öğrenim Durumunuz		
Tercihler	Sayı	%
Okur-Yazar değil	4	2,7
İlköğretim mezunu	59	39,9
Orta okul mezunu	39	26,4
Lise veya dengi mezunu	31	20,9
Üniversite	15	10,1
Toplam	148	100,0

Tablo 17: Şahısların öğrenim durumlarına göre dağılımı

Genellikle öğrenim durumu yükseldikçe suçluluk oranlarının da düşeceği varsayılmaktadır. Bu eğilimin hem kadın, hem de erkek için geçerli olduğu düşünülmektedir. Eğitim-öğrenim düzeyi ve suçluluk ilişkisi kuşkusuz görüldüğünden daha karmaşık bir özelliğe sahiptir. Özellikle işlenen suçların tür ve niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Bazı suçlar vardır ki özellikle eğitim düzeyi yüksek olanlar tarafından işlenir. Hatta bu tür suçlarda, zeka ve öğrenim düzeyi suçun işlenebilme kapasitesini belirler. Örneğin; nitelikli dolandırıcılık, bilişim suçları, beyaz yaka suçları ancak belirli bir zeka ve öğrenimine sahip kişilerce işlenebilir. Organize suçlar açısından bu hususu irdelediğimizde, bu suçlara özgü bir takım durumlardan bahsetmek mümkündür.

Birinci bölümde daha ayrıntılı bir şekilde ele aldığımız gibi organize suçlar; bir lider kadrosu etrafında örgütlenmiş, süreklilik arz eden, görev tanımlamaları yapılmış, belirli bir hiyerarşik düzen ve normatif değerler üzerinde uzlaşmış kişilerden oluşan gruplarca işlenir. Dolayısıyla, bu tür örgütler içerisindeki lider pozisyonunda olan şahısların diğerleri üzerinde belirli bir üstünlük, kontrol, ikna ve sevk kabiliyetinin olması gerekir. Bu da kişinin ya karizmatik ya da zeka ve öğrenim konusunda diğerleri üzerindeki üstünlüğüne dayanır. Bu durumda, organize suç örgütlerinin lider ve lider statüsündeki şahıslar ile diğer üyeleri arasında eğitim-öğretim düzeyi farklılaşmasına rastlamak mümkün gibi gözükmektedir.

Suç isnad edilenlerin %39,9'u ilköğretim mezunu, %26,4'ü orta okul mezunu, %20,9'u lise ve dengi okul mezunu, %10,1'i üniversite mezunu ve %2,7'si de okur-yazar durumdadır. İlkokul mezunlarının suç eğiliminin daha fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kendilerine organize suç isnad edilenlerin büyük çoğunluğu ilkokul ve ortaokul mezunu olmaktadır. Yüksekokul mezunlarının oranı son derece düşüktür. Kuşkusuz eğitim düzeyi, suça yönelmede etkili olabilecek bir çok diğer faktörü de doğrudan etkileyebilmektedir. Eğitim düzeyi kendi başına bağımsız bir değişken olabilirken, eğitim düzeyine bağlı bir çok bağımlı değişken söz konusu olabilir. Örnek olarak, günümüzde yasal iş sahibi olabilme olasılığı eğitim düzeyiyle büyük ölçüde ve doğrudan ilişkili olmaktadır. Özellikle kamu sektöründe daimi bir iş sahibi olabilme imkanı, sahip olunan eğitim düzeyine bağlı olmaktadır. Bunun da ötesinde, eğitim düzeyi hayatın günlük akışını algılama, problemleri kavrama ve çözümlenme her türlü eylem ve tutumlarının sonuçlarını ön görme kabiliyet ve kapasitesiyle ilişkili olmaktadır.

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere lise ve yüksek öğrenim mezunu şüphelilerin toplam oranı %41'dir. Bu da organize suçlara karışma ve eğitim düzeyi arasındaki ilişki bakımından çok da net ve tanımlanabilir bir ilişkinin kurulmasını zorlaştırmaktadır. Lise ve yüksekokul mezunlarının daha ziyade örgütün öncü ve lider pozisyonunda yer aldıklarını öngörmek yanlış olmasa gerekir.

Eğitiminizi Yeterli Görüyor musunuz?		
Tercihler	Sayı	%
Evet	31	20,9
Hayır	117	79,1
Toplam	148	100,0

Tablo 18: Şüphelilerin eğitim düzeylerini yeterli görüp görmediklerini gösterir dağılım

Örnek kitle %79,1 oranında görmüş olduğu eğitimin yeterli olmadığı kanısında birleşmişlerdir. Ancak %20,9'u ise, görmüş oldukları eğitimin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu tabloda görünen sonuçlar oldukça ilginçtir. Şüphelilerin sadece %10,1'inin üniversite mezunu olmasına rağmen eğitimin yeterli görenlerin oranı %20,9'dur. Bunların %10,1'i üniversite mezunu olduğuna göre muhtemelen lise mezunlarının %10,8'i mevcut eğitim düzeyini yeterli görmektedir. Görmüş olduğu eğitimin yeterli olmadığı kanısında olan %79,1 oranındaki şüphelilerin, toplam şüpheli sayısı içerisinde %66,3'lük bir orana sahip olan ilkökul ve ortaokul mezunları olduklarını tahmin etmek sanırım çok da yanıltıcı olmaz.

8- Şahısların Eğitim Fırsatını Yakalamaları Halinde Arzuladıkları Mesleklere Göre Dağılımı:

Eğitiminize Daha Fazla Devam Edebilseydiniz Ne Olmak İsterdiniz?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Bürokrat	33	22,3	22,8
Öğretmen	13	8,8	9,0
Memur	14	9,5	9,7
Asker	15	10,1	10,3
Avukat	21	14,2	14,5
Polis	5	3,4	3,4
Mühendis	30	20,3	20,7
Diğer	4	2,7	2,8
Fabrikatör	1	,7	,7
Pilot	3	2,0	2,1
Doktor	6	4,1	4,1
Ara Toplam	145	98,0	100,0
Cevapsız	3	2,0	
Toplam	148	100,0	

Tablo 19: Şahısların eğitimlerine daha fazla devam etme şansları verilmesi karşısında tercih edecekleri meslekleri gösterir dağılım

Görüşülenler ellerinde daha fazla eğitim imkanı olsaydı %22,8 oranında bürokrat, %20,7 oranında mühendis, %14,5 oranında avukat ve %10,3 oranında asker

olmak istediklerini dile getirmişlerdir. Yukarıdaki oranları da dikkate aldığımızda, şüphelilerin genel eğiliminin sosyolog Merton'un yaklaşım ve ifadesiyle "yasal fırsatlara sahip olması halinde yasal amaç ve değerleri benimsediğini" göstermektedir. Bazı toplumlarda belirli amaç ve değerlere aşırı vurgu yapılabilmektedir. Bu vurgular çerçevesinde, birey kendisine belirli hedef ya da yaşam tarzlarını amaç olarak kabul eder. Bu hedefleri ya da standartları gerçekleştirmek için herkes kuşkusuz aynı fırsatlara sahip değildir.

Özellikle başarının büyük ölçüde rekabete dayalı olduğu toplum ve şartlarda, bu idealize edilen standartların yasal yollarla elde edilmesi herkes için mümkün olmamaktadır. Hatta, Cloward ve Ohlin'e göre yasal olmayan fırsatlar da toplumda eşit olarak dağıtılmamıştır. Seyyar satıcı ve ayakkabı boyacılarının bile kendi bölgelerine girecek olan benzerlerini engellemeye çalışmaları buna bir örnektir. Bundan dolayı, zaman zaman bu tür basit iş sahiplerinin birbirlerini bıçaklamaya varan eylemlerde buldukları görülmektedir.

Uyuşturucu satışı ya da fuhuş gibi özellikle kar marjı ve rantı yüksek olan yasadışı alanlarda da bu sektörlere yeni müteşebbislerin girmesine engel olunmaya çalışılacağı aşikardır.

Ana temamıza dönecek olursak, anketimize konu olan şüpheliler açısından da belirli kültürel amaçlar söz konusu olmaktadır. Toplumsal yapımızın kültürel dinamikleri özellikle insanlarda hükmetme duygusunu tahrik etmektedir. Zenginlik ya da mal varlığının yanı sıra bizim toplumumuzda insanlara hükmetme duygusu ayrı bir vurguya sahiptir. İdealize edilen bu kültürel amaçların gerçekleştirilebilmesi için yasal araçlar belirlidir. Bu da ya iş hayatında elde edilen bir başarı ya da eğitim ve öğrenimle kazanılacak sosyal statülerle mümkün olabilecektir. Fakat, bunun için yasal fırsatlar son derece sınırlıdır. Bu durumda, Merton'un 5 uyum teorisinden biri olan "Yenilikçilik"de olduğu gibi, yasadışı yollarla idealize edilen amaçların gerçekleştirilmesine çalışılmaktadır.

Anketimizdeki sonuçlara göre, özellikle bürokrat, asker ve polis olmak isteyenlerin (%36,5) bu türden hükmetme duygusuna sahip oldukları ve meslek tercihini buna göre yaptıklarını söylemek mümkündür.

Mühendislik ve avukatlık mesleklerini tercih edenlerin daha ziyade yaratıcı bir kişilik özelliğine sahip olduklarını söyleyebiliriz. Bu meslekleri tercih etmeleri, mesleklerin parasal getirisinden ziyade daha başka faktörlere bağlı olması beklenir. Çünkü, fabrikatör seçeneği sadece 1 şüpheli tarafından işaretlenmiştir. Ağırlıklı tercihler açısından değerlendirdiğimizde büyük maddi beklentilerden ziyade, kişisel (psikolojik) tatminlere yönelik bir yönelim söz konusu olmaktadır.

%9,7'lik bir oran ile “memur” olma tercihinde bulunan şüpheliler için ise; bunların çok fazla beklentilerinin olmamasına karşın, kendilerine bir güvence arayışında olan insan psikolojisinde olduklarını söyleyebiliriz. Gerçi bu istek, özellikle son yıllarda meslek seçiminde toplumumuzda öncelikli tercihlerden olmuştur. Suç örgütü liderlerinin de böylesine bir yaklaşım içinde olduğu görülmektedir.

Hatta bir keresinde Ankara'nın ünlü kabadayılarında birisi şu sözleri dile getirmişti: “Ah keşke imkanımız olsaydı da bende okuyabilseydim. Bir iş gücü sahibi olsaydım. Yani senin anlayacağın bir baltaya sap olsaydım. Şu günlerimde çoluk çocuğun eline bakmazdım. Sigortam olurdu. Devlet baba elimize geçecek parayı koyardı. O hızlı günlerimizde bugünkü yavaş günlerimizi düşünmezdik.” (Dayıoğlu, Sayfa 6)

Öğretmenlik ve doktorluk tercihlerinin ülkemiz şartlarında maddi beklentilerden ziyade daha subjektif ve nesnel olmayan faktörlere bağlı olarak yapıldığını ileri sürebiliriz.

F- Ekonomik Statüleri

1- Şahısların Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı:

Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı			
Tercihler	Sayı	%	G %
0-250 milyon	31	20,9	21,2
250 milyon-500 milyon	36	24,3	24,7
500 milyon 1 milyar arası	55	37,2	37,7
1 milyar-2 milyar	14	9,5	9,6
2 milyar ve üzeri	10	6,8	6,8
Ara Toplam	146	98,6	100,0
Cevapsız	2	1,4	
Toplam	148	100,0	

Tablo 20: Şüphelilerin aylık gelirlerine göre dağılım

Örnek kitlemizin %37,7 oranındaki bir kesiminin “500 milyon ve 1 milyar” arasında aylık gelir düzeyinde oldukları anlaşılmaktadır. Ülkemizdeki yaşam standartları göz önüne alındığında, bu miktarlar dar gelirli aile statüsünü vermektedir. Bununla birlikte özellikle evli olmayan şüphelilerin günlük yaşamlarını idame ettirmeye yeter gözükmektedir. Öte yandan örnek kitlenin %24,5’i de 250 milyon-500 milyon lira gibi bir meblağla yaşamını sürdürmek ve hatta ailesini geçindirmek zorunda gözükmektedir. Bu miktarlar, ülkemiz yaşam koşullarında açlık sınırı olarak değerlendirilmektedir. 250 milyon liranın altında gelirin olduğunu söyleyenler için ise söylenecek fazla bir şey olmasa gerek.

500 milyon liranın altında aylık geliri olduğunu söyleyenlerin oranı toplam içerisinde %45,2’lik bir orana tekabül etmektedir. Bu da, bizleri şahısların söz konusu suçları işleme nedenleri arasında ekonomik faktörlerin egemen olduğu sonucuna götürebilir. İşin ilginç tarafı, bu şahısların yukarıda ele aldığımız gibi imkan bulmaları halinde büyük paralar getiren mesleklerden ziyade sosyal statü veya kişisel tatmine imkan sağlayan meslekleri tercih etmiş olmalarıdır. Bunun da aslında, bu şahısların yaşamış oldukları ekonomik sıkıntıların onların günlük hayatlarını ne ölçüde etkilediğini gösterdiği kanaatindeyim.

G- Suç Faillerinin Suç İşlemedeki Mükerreriyyetleri

1- Şüphelilerin Daha Önce Herhangi Bir Suç İsnadıyla Gözaltına Alınmalarına Göre Dağılımı:

Daha Önce Hiç Göz Altına Alındınız mı?		
Tercihler	Sayı	%
Evet	75	50,7
Hayır	73	49,3
Toplam	148	100,0

Tablo 21: Şahısların daha önce göz altına alınmalarına göre dağılımı

Tablodaki verilerden şüpheli şahısların yarısından fazlasının daha önceden herhangi bir suçtan dolayı gözaltına alındıkları anlaşılmaktadır. Organize suç kapsamındaki suçlar, gerek etki ve sonuçları ve gerekse hukuki nitelikleri itibariyle ciddi suçlardır. Genellikle, bu tür suçlara kişiyi hazırlayıcı suçlar söz konusudur. Organize suç kapsamındaki suçlar, genellikle ilk işlenen suç olmaması gereken bir niteliktedir. Zira, bu tür suçlarda psikolojik ve teknik bir hazırlık süreci gerekir. Diğer

türden adi ve basit suçlar bu tür suçlara bir başlangıç, deneyim ve ön hazırlık aşaması oluşturur.

Diğer ülkelerde faaliyet gösteren suç örgütleri de aynı özelliklere sahiptir. Mafyanın yaptığı yatırımlara özgü koşulları -düşük ücret, akışkan ve üretken emek gücü- sağlamak ve sürdürmek için her zaman doğrudan baskı kullanması gerekmez. Şirketlerin pek çoğunda personelin büyük bölümü adi suçlulardan, poliste kaydı bulunanlardan, gözetim altında bulundurululardan, eski mahkumlardan oluşmaktadır. (Arlacchi, 1983: 118)

Çulcu'ya göre, organize suç örgüt elemanının “adam dövme”, “adam yaralamak” veya “adam öldürmek” nedeniyle sabıkalı olması, onun bakımından dezavantaj değil, önemli bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Başka bir deyimle örgüt elemanının bu suçlardan oluşan sabıka kayıtları, kariyerinin ne denli başarılı olduğunun da bir göstergesi olarak kabul edilebilir. (Çulcu, 1998:60)

Nitekim tablomuzdan da görüleceği üzere, deneklerimizin yarısından fazlası bu süreçten geçmiş görünmektedir. Organize suçluluk, türleri ve niteliği itibarıyla çok çeşitlilik arz ettiğinden dolayı yukarıda bahsetmiş olduğumuz hususlar da suçun tür ve niteliğine bağlı olarak farklılık arz edebilecektir. Dolayısıyla, bazı türden organize suç faaliyetleri bu farklılıktan daha fazla etkilenecektir. Bu hususu aşağıdaki tablo ile birlikte sanırım daha iyi analiz edebiliriz.

2- Daha Önce Gözaltına Alınan Şahısların İsnad edilen Suçlara Göre Dağılımı:

Daha Önce Gözaltına Alınmasına Yol Açan Suçlar			
Tercihler	Sayı	%	G %
Hırsızlık Malını Satın Almak	1	,7	2,1
Örgüt Üyeliği	1	,7	2,1
Adam Yaralama	13	8,8	27,7
Karşılıksız Çek/Dolandırıcılık	5	3,4	10,6
Trafik kazası	1	,7	2,1
Organize Suçlar	2	1,4	4,3
Siyasi Suçlar	1	,7	2,1
Cinayet	5	3,4	10,6
Hırsızlık	11	7,4	23,4
Tabanca İle Ateş Etmek	4	2,7	8,5
Meskun Mahale Tecavüz	1	,7	2,1
Uyuşturucu	2	1,4	4,3
Ara Toplam	47	31,8	100,0
Cevapsız	101	68,2	
Toplam	148	100,0	

Tablo 22: Şüphelilerin daha önce gözaltına alınmasına yol açan suçların dağılımı

Yukarıdaki tablodan şüphelilerin daha önceden ağırlıklı olarak sırasıyla; adam yaralama, hırsızlık, dolandırıcılık ve cinayet gibi suçlara isnaden gözaltına alındıkları anlaşılmaktadır.

Organize suç olgusunu belirleyici faktörlerden birisi de bu tür suçları işleyen örgüt ya da şahısların şiddet kullanma eğilim ya da kapasiteleridir. Nitekim, araştırmamıza konu olup bu soruyu cevaplayan şüpheli şahısların %27,7'si adam yaralama, %10,6'sı cinayet, %8,5'i tabanca ile ateş etmek ve %2,1'i meskun mahalle tecavüz gibi, toplam %46,9 oranında şiddet içerikli suç işlemişlerdir. Ayrıca, %4,3 oranında organize suçta tekrar vardır.

3- Şahısların Daha Önce Organize Suç Kapsamında Göz Altına Alınıp Alınmadıklarına Göre Dağılımı:

Şu An Size İsnad Edilen Suçtan Dolayı Daha Önce Göz Altına Alındınız mı?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	19	12,8	12,9
Hayır	128	86,5	87,1
Ara Toplam	147	99,3	100,0
Cevapsız	1	,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 23: Şahıslara isnad edilen suçtan dolayı gözaltına alınıp alınmadıklarını gösterir dağılım

Örnek kitle %12,9 oranında şu anda isnad edilen suçtan dolayı daha öncede göz altına alınmıştır.

Organize suç kavramı içerisine çok çeşitli suç türleri girmektedir. Bu nedenle şüpheli şahısların organize suç kapsamında gözaltına alınmış olmalarına rağmen, bunu farklı şekilde algılamış olmaları da mümkündür. Örneğin, tehdit ve korkutma amacıyla adam yaralamış bir şüpheli göz altına alınma nedenini organize suç kapsamında değil de sadece adi adam yaralama suçu olarak algılamış olabilir. Bu durumda, bu soruya verilen yanıtlar bizi yanıltmamalıdır. Bu yüzden şüpheli şahısların bu soruya verdikleri cevap o an için kendilerine isnad olunan öznel suç türüne bağlı olabilir. Bu nedenle bizim bu cevapları, suç türüne bakmaksızın organize suçlarla mücadele birimlerince gözaltına alınmış olmalarını esas alarak, organize suç kapsamında değerlendirmemiz aslında mümkündür. Bu durumda, %12,9 gibi görülen oranın aslında daha fazla olması ihtimal dahilindedir.

H- Diğer Değişkenler Açısından Durum

1- Şahısların Suçu İşledikleri İllerle Doğdukları Yerler Arasındaki İlişki Bakımından Dağılımı:

Şu Anda Yaşadığınız Yere Kaç Yıl Önce Geldiniz?		
Tercihler	Sayı	%
Yerlisiyim	33	22,3
1 yıldan az	9	6,1
1-5	15	10,1
6-10	14	9,5
11-15	13	8,8
16-20	13	8,8
21-30	35	23,6
31-40	14	9,5
41'den fazla	1	,7
Ara Toplam	147	99,3
Cevapsız	1	,7
Toplam	148	100,0

Tablo 24: Şahısların şu anda yaşadıkları yere kaç yıl önce geldiklerini gösterir dağılım

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri olan nüfus artışı ve sanayileşmenin gerisinde kalan hızlı kentleşme, 1950'li yıllardan sonra ülkemizin yerleşim modellerinde önemli bir değişikliğe yol açmıştır. Hızla artan nüfus toplumsal

ve coğrafi hareketliliği de artırarak Türk toplumunda gözle görülür bir değişiklik yaratmıştır. Cumhuriyetin kuruluşunda nüfusun dörtte biri kentte, dörtte üçü kırdı yaşarken giderek bu oran tersine dönme ivmesi kazanmış bulunmaktadır. 1990 nüfus sayımında kentsel nüfus oranı kırsal nüfus oranını hızla aşarak %60'a ulaşmıştır. (Gökçe 1996: 91)

Yukarıda da belirtildiği gibi Anomi teorisine göre, nüfusun bir kısmı sözü geçen normlara meşru araçlarla ulaşmak imkanını kaybeder ya da bu imkanlar reddolunursa o zaman bu meşru rollere uymayı bir yana bırakır ve kanun dışı yollarla sözü geçen amaçlara uymaya çalışır. (Dönmezer, 1994: 197)

Yine göç etmiş insanların durumu "Kültür Çatışması Teorisi" ile de açıklanabilir. Bu teoriye göre kısaca suç, kültürel norm ve amaçlarla diğer bir grubun norm ve amaçları arasındaki çatışmadan doğar. (Dönmezer, 1994: 198)

Bu bağlamda, ülkemizde de göç olayının bilinen sonuçlarının yaşandığı görülmektedir. Nitekim, deneklerimizin %82,6'sı göç etmiştir. Göç ettiği yerde umduğunu bulamayan insanların gerek meşru yollardan elde edemediklerini yasa dışı yollardan elde etme, gerekse göç ettikleri yerlere ayak uyduramama gibi sebeplerden ötürü kültürel çatışma yaşamalarının sonucunda hayatlarını idame ettirmek ve toplumda bir yer edinmek amacıyla suça yöneldikleri görülmektedir.

Ülkemizde göç olgusu başka bir sorunu da beraberinde getirmiştir. Kırsal alanlardan ve kasabalardan büyük kentlere gelen kişiler, belediyenin, devletin ve başka kişilerin, arsaları üzerinde kendine konutlar yaparak bu sorunu çözmeye çalışmışlardır. (Kongar, 1979: 399) Bu şekilde varoşlar olarak de ifade dilen gecekondulaşma ülkemiz gündeminde kendine yer bulmuştur.

Temelde yasadışı sistem üzerine bina edilmiş bu şekildeki bir yaşam anlayışı, uzun vadede içe dönük olarak kapalılıklarını korumuş ve şehir hayatına ayak uyduramamışlardır. Ekonomik sebeplerden ötürü normal bir yaşam standardı yakalayamayan bu insanlar, çocuklarını çok fazla okutamadıkları gibi toplumda ağırlıklı olarak hizmet sektörü olarak bilinen işlerde istihdam olunmuşlardır. Bu gibi nedenlerden ötürü de, günümüzde suç ve suçluluğun arka bahçesi haline gelmişlerdir.

Doğu ERGİL'e göre; bunlar, kendilerine ekonomik açıdan daha iyi bir yaşam sunamayacak ailelerin çocuklarıdır. İşe yarar bir formel veya mesleki eğitimden

yoksun oldukları için de üretici olarak yetişmemişlerdir. Niteliksiz olduklarından, iş bulsalar bile çok sömürülmektedirler. Bu olumsuz koşullarda çalışmanın kendilerine bir şey getirmeyeceğini düşündüklerinden, kolay yoldan yani suç işleyerek bir geçim yolu bulmuşlardır. (Aksiyon Dergisi 11/05/2002)

Sosyolojik yönü olan Sicilya mafyasında da benzer bir durum görülmektedir. Sicilya göçmenlerinin yaşadıkları mahalleler, mafyaya bir insan kaynağı ve ortaklık ortamı sağlayarak da hizmet veriyor. (Arlacchi, 2000:110)

Sonuç olarak, ülkemizdeki nüfus artışı ve kentleşme hızının çok yüksek olması, büyümenin yarattığı refahın günlük yaşama yansımaları geciktirmektedir. Gelir dağılımı bozukluğu ve iş güvencesi eksikliği de eklenince organize suç çetelerine en uygun ortam sağlanmış olmaktadır.

2- Şahısların Suçu İşledikleri Yere Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı:

Göç Etme Sebepleri		
Tercihler	Sayı	%
İş bulmak	52	30,8
Daha iyi bir yaşam ümidi	64	37,9
Hemşehrilerimle birlikte olmak	5	2,9
Eğitimim/Çocukların eğitimi	17	10,0
Kan davası	17	10,0
Diğer	3	1,8
Ailem için	11	6,5
Toplam	169	100,0

Tablo 25: Şüphelilerin göç etme sebeplerini gösterir dağılım

Hızlı kentleşme beraberinde kırsal kesime olan ihmali doğurmuştur. Kırsalda yaşayan insanlar, çocuklarının eğitimi, sağlık hizmetleri, normal hayat standartlarında yaşama, iş bulma ve diğer sebeplerden ötürü bir nevi göçe zorlanmıştır. Ülkenin doğusu ve batısı bu açılarından değerlendirildiğinde, aralarında korkunç bir farklılık olduğu görülecektir.

Anketimizden çıkan sonuçlar bu savımızı doğrulamaktadır. Zira, %37,9'luk "Daha iyi bir yaşam ümidi", %30,8'lik "İş bulma" ve yine %10'luk "Eğitimim/Çocukların eğitimi" seçenekleri aynı paralelde ele alınırsa toplamda ortaya çıkan %78,7'lik sonuç ülkemizin gerçeklerini ortaya koymaktadır.

%10'luk oranı ile kan davası dikkat çekicidir. Ülkemizde, kırsal kesimde adam öldürme suçu çerçevesinde üzerinde hassasiyetle durulması gereken konulardan biri de

kan davası geleneğidir. Genel anlamda kan gütmenin iki düşman grup arasında devam eden öldürme ve karşı öldürmeler biçiminde tanımlandığı görülür. Diğer bir deyişle kan gütme, düşmanca bir ilişki biçimidir. Kan davası, adi öldürmelerden ayrılarak toplumsal sorun olarak değerlendirmeyi gerektirmektedir.

Kan davasının başlıca nedenleri arazi ve su anlaşmazlıkları, namus ve şeref meseleleri, kız kaçırma ve para ile ilgili konulardır. İçli, bu suçun işlenmesinde, eğitim düzeyi düşüklüğünü önemli bir faktör olarak vurgulamaktadır. (İçli, 1994:72)

Ülkemizde tanınmış örgüt liderleriyle yapılan röportajlarda, bunların çoğunun kan davası yüzünden büyük şehirlere göç ettikleri, gittikleri yerlerde umduklarını bulamayınca da çareyi suç gruplarında katılmakta buldukları belirtilmektedir.

Ancak sevindirici olan, kan davası seçeneğini işaretleyenlerin çoğunun 21-30 yıl arası göç etmiş olmalarıdır. Bu, ülkemizde bu olgunun son yıllarda ciddi anlamda düşüş gösterdiği şeklinde değerlendirilebilir.

3- Şahısların Göç Sonrası Beklentilerinin Ne Derece Karşılandığına Göre Dağılımı:

Göç Ettiğiniz Yerde Umduklarınızı Bulabildiniz mi?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	22	14,9	19,8
Kısmen	49	33,1	44,1
Hayır	40	27,0	36,0
Ara Toplam	111	75,0	100,0
Cevapsız	37	25,0	
Toplam	148	100,0	

Tablo 26: Şüphelilerin göç ettikten sonraki memnuniyet durumlarını gösterir dağılım

Görüşülenlerin %36'sı göç ettikleri yerde umduklarını bulamadıklarını belirtirken, %19,8'i göç ettikleri yerde umduklarını bulduklarını belirtmişlerdir. Diğer taraftan görüşülenlerin %44,1'i göç sonrası umduklarını kısmen bulabildiklerini belirtmişlerdir. Göç edenlerin sadece %19,8'inin "Evet" cevabını vermeleri, geriye kalan büyük çoğunluğunun hayatta mutlu olma adına bir arayışa zorlanması şeklinde anlaşılabilir. Bu arayışlardan biri de suç örgütlerine katılarak arzu edilen hayat standartlarına ulaşmaktır.

4- Şahısların Göç Sonrası Yanlarında Kaldıkları Şahısların Hukuki Durumlarına Göre Dağılımı:

Göç Sonrası Yanında Kalınan İnsanların Hukuki Durumu			
Tercihler	Sayı	%	G %
Göz altına alınan vardı	17	11,5	14,4
Tutuklanan vardı	8	5,4	6,8
Sabıkası olan vardı	9	6,1	7,6
Hiçbiri	84	56,8	71,2
Ara Toplam	118	79,7	100,0
Cevapsız	30	20,3	
Toplam	148	100,0	

Tablo 27: Şüphelilerin göç sonrası yanlarında kaldığı kişilerin hukuki durumlarını gösterir dağılım

Bu soruya cevap veren şüphelilerin göç sonrası yanlarında kaldığı insanların %14,4 oranında gözaltına alınanlar, %6,8 oranında tutuklananlar, %7,6 oranında da sabıkası olanlardan oluştuğu görülmektedir. Toplamda %28,8 gibi küçümsenmeyecek bir oran karşımıza çıkmaktadır. Göç sonrası umduklarını bulamayan %82,2'lik oranın yanlarında kaldığı insanlardan olumsuz yönde etkilendiklerini söylemek mümkündür.

5- Şahısların Göç Sonrası Karşılaştıkları Problemlere Göre Dağılımı:

Göç Sonrası Karşılaşılan Temel Problemler		
Tercihler	Sayı	%
İşsizlik problemi yaşadım	78	31,3
Maddi sıkıntılar çektim	83	33,3
Kalacak yer/Konut sorunu yaşadım	19	7,6
Örf ve adetlere alışamadım	18	7,2
İnsan ilişkilerine alışamadım	21	8,4
Kimseyle yakınlık kuramadım	15	6,1
Aile içi ilişkilerimiz bozuldu	15	6,1
Toplam	249	100,0

Tablo 28: Şüphelilerin göç sonrası karşılaştıkları problemlere göre dağılım

Göç olgusunda en önemli sorun, istihdam gücünün tarım ve hayvancılık alanından şehir merkezlerindeki iş ve alanlara kayması olmuştur. Ancak, şehir merkezlerinin işgücü transferine hazır olmaması toplumda işsizliği artırmıştır.

Örnek kitleden göç edenler göç sonrasında çeşitli problemlerle karşılaşmıştır. %33,3 oranında maddi sıkıntılar çekmişler, %31,3 oranında işsizlik problemi çekmişler, %8,4 oranında insan ilişkilerine alışamadıklarını belirtmişler ve %7,6

oranında kalacak yer/konut sıkıntısı çekmişlerdir. Aile içi ilişkilerin göç sonrası bozulduğunu da belirtenler bulunmaktadır.

İşsizlik problemi yaşamak ve maddi sıkıntılar çekmek gibi ekonomik yetersizlik yaşayanların oranı toplamda %64,6'dır. Bu da yukarıda, göç sonrası yaşanması muhtemel olan sorunlara ilişkin varsayımlarımızı doğrulamaktadır.

6- Şahısların Kendilerine İsnad Edilen Suçu İşleme Sebeplerine Göre Dağılımı:

Size İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebiniz Nedir?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Para için	42	28,4	29,2
Arkadaş grubundan ayrılmamak için	35	23,6	24,3
Ailem için	18	12,2	12,5
İntikam	3	2,0	2,1
Zevk için	4	2,7	2,8
Diğer	11	7,4	7,6
Suçsuzum	31	20,9	21,5
Ara Toplam	144	97,3	100,0
Cevapsız	4	2,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 29: Şüphelilerin kendilerine isnad edilen suçu işleme sebeplerine göre dağılımı

Araştırmamızda, şüphelilerin isnad edilen suçu işleme sebepleri çeşitlilik göstermektedir. %29,2 para için, %24,3 arkadaş grubundan ayrılmamak için, %12,5 ailesi için, %2,1 intikam için, %2,8 zevk için ve %7,6 diğer nedenlerden dolayı suç işlediklerini belirtmişlerdir. Öte yandan örnek grubun %21,5'i suçsuz olduğunu belirtmişlerdir.

Anketimize konu olan şüphelilerin %29,2'si para için seçeneğini işaretlemişlerdir.

Organize suç yapıları içinde yer alan önde gelenlerinin pek çoğunun düşük bir sosyal çevreden geldiği göz önüne alındığında, bu motivasyonun nedenini anlamak kolaylaşabilir. İdeolojik nedenler onların motivasyonlarında herhangi bir rol oynamaz. Tabii bu kişiler bazen, hakkaniyeti sağlama, adaleti gerçekleştirme, sosyal çarpıklıkları ortadan kaldırma veya yoksulları gözetme konularında da çaba gösterebilirler. Fakat bir politik görüş veya karmaşık ve soyut bir ideal için fedakarlığı içeren geniş anlamda bir ideolojik yaklaşım bu kişilerden beklenemez.

Bir suç organizasyonunun ne olduğunu anlayabilmek için onun suç işleme motivasyonun çözümlenmesi gerekir. Bir organize suç örgütü faaliyette bulunurken sosyal doktrin, politik düşünce ve ideolojik amaçlar taşımaz. Onun tek amacı para ve güçtür. (Abadinsky. 1900: 5)

Anketimiz, birimlere gönderilirken özellikle 4422 sayılı kanuna muhalefet suçundan haklarında işlem yapılan kişiler üzerinde yapılması vurgulanmıştı. Yukarıdaki tabloda ortaya çıkan sonuç, bunların organize suç elemanı olduğunu teyit etmektedir. Zira, hem Abadinsky'nin belirttiği ve hem de organize suçun özelliklerinde ve kriterlerinde ifade edildiği gibi, organize suç örgütleri öncelikle ekonomik getirileri hedeflerler.

Öte yandan %24,3'lük kesimin arkadaş grubundan ayrılmamak seçeneğini işaretlemeleri de şüphelilerin birer örgüt elemanı olduğunu teyit etmektedir. Yine Abadinsky'e göre, bu tip suç örgütlerine girenler bir nevi suç işlemede rüştlarini ispatlamalıdır. Suç işleme, kurallara uyma, emirleri yerine getirme ve gizliliğe dikkat etme gibi unsurlar örgüt elemanının grup baskısını üzerinde hissetmesine neden olur. (Abadinsky. 1900: 6)

%12,5'lik bir kesim "Ailem için" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu insanların, ailelerinin içinde buldukları ekonomik sıkıntılara bir çözüm olmak için suç işlediklerini öngörmek mümkündür. Yine bu kişilerin grup hiyerarşisinde tetikçi gibi daha çok alt kademeleri oluşturan kesimden kişiler olduklarını söyleyebiliriz.

%21,5 oranında bir kesim "suçsuz" olduğunu iddia etmektedir. Bu iki şekilde değerlendirilebilir. Birincisi, şahıslar iddialarında haklı olabilir. İkincisi ise, organize suç konusunda şahısların iyi bir bilgi birikimine sahip oldukları şeklinde algılanabilir. Çünkü, organize suçlar suçundan yakalanalar, 4422 SKM kanunundan kendilerine işlem yaptırmamak için suçu kabul etmezler. Çünkü, bu kanuna göre herhangi bir suç işlenirse bile böyle bir teşekkülün içerisinde bulunmak hem DGM'de yargılanmayı hem de belirli bir ceza almayı gerektirir.

7- Şahısların Benzer Suçları İşleyen Kişilerle İlişkilerine Göre Dağılımı:

Şu Anda Size İsnad Edilen Suçu İşlemiş Arkadaş Veya Arkadaş Grubunuz Var mı?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	55	37,2	37,4
Hayır	92	62,2	62,6
Ara Toplam	147	99,3	100,0
Cevapsız	1	,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 30: Şüphelilerin benzer suçları işleyen kişilerle ilişkilerine göre dağılım

Grup olgusunun deşifrasyonu için sorulan bu soruya %37,4'lük kesim "Evet" diyerek kendilerinin organize suç örgütü elemanı olduklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla arkadaş grubu suçun işlenmesinde çok önemli bir faktördür. Fakat belirleyici bir faktör değildir.

Diğer yandan %62,6'luk kesim kendilerine isnad edilen suçu işlemiş arkadaşı bulunmadığı iddiasındadır.

8- Şahısların İsnad Edilen Suçu İşlenmesinde Çevresel Etkilerin Olup Olmadığına Göre Dağılımı:

Size İsnad Edilen Bu Suçu İşlemenizde İçinde Bulduğunuz Grubun Veya Çevrenin Etkisi Oldu mu?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	65	43,9	44,8
Hayır	80	54,1	55,2
Ara Toplam	145	98,0	100,0
Cevapsız	3	2,0	
Toplam	148	100,0	

Tablo 31: Şüphelilerin suç işlerken çevresel etkilerden etkilenme durumunu gösterir dağılım

Anketimizde çıkan sonuçlar, organize suç örgütlerinin tezin Birinci Bölümü'nde belirtilen özellikleriyle genel olarak örtüşmektedir.

Organize suçlar, merkezi otoriteye karşı yerel gücün direnişi (Çulcu, 1998:18), aşiret, arkadaşlık ve alt-üst ilişkisine sahip yasadışı insanlardan oluşan bir şebeke, çıkar grubu ya da suç ve siyaset arasındaki güçlü bir ittifaktır ve de bu yönüyle diğer suçlardan ayrılmaktadır (Catanzaro 1992:17). Üyeler için tartışmasız itaat ve emir komuta zinciri ile disiplin ve iç yasalara kayıtsız şartsız uyum söz konusudur. Suçlu grupların çekirdeğinde yer alan kişilerin ırk, dil, etnik

veya diğler bağılarla kenetlenmiş olmaları, koruyucuların bulunması ve ortama ya da ÷lkeye göre değışmekle beraber grubun hizmetinde gönüllü hizmetkarların olması organize suç örgütlerinin oluşumundaki ana unsurlardır.

Abadinsky'e göre, organize suç örgüt elemanlarının grupta kalmaları ve yapılan bir işte veya düzenlenen bir eylemde süreklilik olması önemli hususlardandır. Kalifiye bir örgüt elemanın en büyük özelliğı budur.

Yine Sözüer'e göre de; organize suç örgütleri, kazanç ve güç sağlamak için fonksiyonel işbölümü ve hiyerarşik bir düzen içinde faaliyet göstermekte, stratejik ve taktik planlar çerçevesinde, rasyonel bir hareket tarzına göre suç işleyen ve çeşitli suçlar bakımından uzmanlaşan faillerden oluşmaktadır. Ancak, her suç örgütü aynı biçimde katı bir hiyerarşik yapılanma içinde olmayabilir.

Araştırmamıza konu şüphelilerin %44,8'lik bir oran gibi yarısına yakınının bu konuda adete itirafta bulunmaları grup olgusunun çok önemli olduğunu göstermesi açısından dikkate değerdir.

9- Şahısların Beğendikleri TV Dizileri ve Kahramanlarına Göre Dağılımı:

Televizyon Dizileri İçerisinde En Çok Beğendiğiniz Dizi Ve Karakter Hangisidir?		
Tercihler	Sayı	%
Kurtlar Vadisi-Çakır	68	31,3
Deli Yürek-Yusuf Miroğlu	38	17,5
Asmalı Konak- Seyman Ağa	32	14,7
Kınalı Kar-Cabbar Ağa	22	10,1
Zerda-Şahin Ağa	26	12,0
Diğler	31	14,3
Toplam	217	100,0

Tablo 32: Televizyon dizi ve kahramanlarının şüpheliler üzerindeki etkisini gösterir dağılım

Örnek grup en fazla %31,3 oranında Kurtlar Vadisi dizisini izlemektedir. İkinci sırada Deli Yürek, üçüncü sırada asmalı konak ve dördüncü sırada Zerda dizisini izlediklerini belirtmişlerdir.

Medyanın, yönlendirme ve etkisi altına alma gibi konularda insanlar üzerindeki etkisi tartışılmazdır. Ülkemizde zaman zaman hükümetlerin değıştirilmesine kadar çok ciddi etkiye ve özerkliğe sahiptirler.

Özdiker'e göre; ülkemizdeki medya, sıklıkla yasadışı ve legal olmayan davranış biçimini haber yapmakta, programlardaki 'ünlü baba', 'yer altı dünyasının tanınmış ismi', 'ünlü kabadayı' gibi terimlerle zımnen övmekte ve izleyicilerde korku ve olumsuzluk yaratılmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, bazı kişiler tanıtılırken, 'Baba' takıları yetmez gibi bu şahsiyetlerin isimleri başına 'Kürt, Laz, Çerkez, Arnavut gibi ırk (kamımca burada etniklik kavramının kullanılması daha doğrudur) takıları konulmakta, ya da 'Karadenizli, Ankaralı, Oflu vb' gibi bölgesel ayrımlara gidilerek nam yürütülmektedir. (Özdiker, 2000:416)

Emin ÇÖLAŞAN'ın tanınmış bir suç örgütü lideri ile yaptığı röportajında, örgüt lideri şu ifadelerle yer verirken medyanın etkisini ortaya koymaktadır. "...mesele şuradan geliyor: şimdi biliyorsunuz memlekette işsizlik falan var bir sürü genç başıboş geziyorlar ve kendilerini bir şey zannetmeye başlıyorlar. Bunlar hep özentidir yani. Gazete, baba diye yazıyor, bir genç çocuk bakıyor 'ulan bu baba nedir' demeye başlıyor o zaman özentisi sarıyor. Ama ne zaman hapis haneye düşüyor, orada ne yaptığının bilincine varıyor. Mesela herif muhabbet tellalıdır. Bir gece kavga ediyor. Bir bakmışsın ertesi gün gazetede herifi manşete koyuyorlar "babalar kavga etti" diye . (Çölaşan, 2001: 120)

Bazı Avrupa ülkelerinde part time olarak ifade edilen televizyonun en fazla izlendiği akşam saatlerinde şiddet içerikli filmlere bile izin verilmezken, ülkemizde son yıllarda yayınlanan mafya konulu bir çok dizi toplumumuzu olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir. Toplumumuzu olumsuz yönde etkileyen farklı değişkenlerin bulunduğu söylenebilir. Bunlardan sadece biri ve en önemlilerden bir tanesinin televizyonlarda yayımlanan şiddet ve mafya içerikli dizi ve filmler olduğunu söylemenin çok iddialı söylemlerden olmaması gerekir.

Kriminolog Mustafa Tören Yücel bir gazetede yayımlanan söyleşisinde "...medyanın da etkisiyle insanlar Türkiye'de hangi yöntemle olursa olsun zengin olmayı kaçınılmaz görmektedir. Mafyaya katılan kişiler insanların hayranlığını çekmekte, bunlara akıllı kişiler olarak bakılmaktadır. (Bovenkerk & Yeşilgöz, 1998: 56)

Bu olumsuz yansımalar kendini göstermeye başlamıştır. Okullarımızda, öğrencilerin kendi aralarında kurdukları çeteler ve zaman zaman bunların birbirleriyle yaptıkları taşlı, bıçaklı sokak kavgalarında artış görülmektedir.

Adapazarı ilinde yakalanan bir organize suç örgütü, kendisini bulunduğu bölgeye “Miroğlu Çetesi” olarak tanıtmış ve örgüt elemanları “Deli Yürek” dizisinin kahramanını saç ve kıyafet şekline kadar örnek almaya çalışmışlardır. Yine Kayseri ilinde yakalanan bir suç örgütü de, “Kurtlar Vadisi” dizisinde yer alan “Babalar Konseyi” yapısını kendilerine örnek almışlar ve buldukları bölgede suç faaliyetinde bulunmuşlardır.

İlk iki sırayı alan mafya konulu dizilerin toplamda %48,8’lik bir orana ulaşması yukarıda belirttiğimiz varsayımlarımızı doğrulamaktadır. Bu iki dizi belki genel anlamda ülkemizde en fazla izlenen diziler olabilirler ama özellikle organize suç şüphelileri tarafından tercih edilmeleri ayrı bir sosyolojik değerlendirmeyi gerektirmektedir.

10- Şahısların Hürriyeti Bağlayıcı Ceza Almaları Halinde Ailesine Kimlerin Bakacağı Beklentilerine Göre Dağılımı:

Cezaevine Girerseniz Ailenize Kim Bakacak?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Anne-Babam	54	36,5	39,1
Arkadaşlarım	21	14,2	15,2
Bilmiyorum	36	24,3	26,1
Eşim	11	7,4	8,0
Akrabalarım	12	8,1	8,7
Çocuklarım	4	2,7	2,9
Ara Toplam	138	93,2	100,0
Cevapsız	10	6,8	
Toplam	148	100,0	

Tablo 33: Şüphelilerin ceza evine girmeleri durumunda ailelerine kimin bakacağını gösterir dağılım

Örnek grup cezaevine girdikleri takdirde ailelerine %39,1 oranında anne-babamın, %15,2 oranında arkadaşlarının ve %8,7 oranında da akrabalarının bakacağını belirtmişlerdir. Diğer taraftan %26,1’lik kesim cezaevine girdikleri takdirde ailelerine kimin bakacağı hususunda bir fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir.

Suç örgüt liderleri, elemanlarını sürekli koruması altında tutar. Bu nedenle aralarındaki iş ilişkilerinde, birey örgüt liderine güven duyar ve dışa karşı korkusuzlaşır. Örgüt lideri, koruması altındaki elemanını devlete karşı da korur. Kendine bağımlı kişileri çevresinde toplayabilmek için bunu zorunlu olarak yapar.

Tablomuzdaki “Akrabalarım” ve “Arkadaşlarım” seçenekleri aynı düzlemde değerlendirildiğinde, toplamda %23,9’luk kesimle ilgili bu şekilde bir yargıya varılabilir. Bu da hemen hemen her dört şüpheliden biri anlamına gelir. Ülkemizde örgüt elemanı cezaevine girdikten sonra, geride kalan aile ve çocuklarına bağlı oldukları örgüt liderince bakıldığı şüphelilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu şekilde elemanı ile aynı zamanda sevgi-saygı ilişkisini de kurar. Kendileri ve grupla ilgili bir çok bilgiye sahip elemanlarını kontrol altında tutmak amaçlı olarak da onlar cezaevine girdikten sonra irtibatlarını sürdürmektedirler.

“Bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenler %26,1 gibi küçümsenmeyecek bir orandır. Bu seçeneği işaretleyenlerle ilgili iki şekilde yargıya varılabilir. Birincisi, doğru olabilir ancak bunun da çok inandırıcı olacağı düşünülmemektedir. Çünkü, tezimizde de belirli yerlerde belirtildiği gibi organize suçlar nitelikli suçlardandır. Mutlaka bir başlangıç ve hazırlık dönemine ihtiyaç duyulur. Örgüt elemanlarının suçun işlenmesi ve sonrası ile ilgili her türlü detayı hesap edecekleri düşünülür. Dolayısıyla bu küçük bir ihtimal olarak değerlendirilebilir. İkincisi, grubu deşifre etmemek gibi bir sebepten ötürü olabilir. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bunun daha mantıklı olabileceği varsayılmaktadır.

Çoğunun eşi ev hanımı olan örgüt elemanlarının %8’lik bir kesiminin “Eşim” seçeneğini işaretlemesi akıllara farklı sorular getirebilmektedir. Örneğin, bunların örgüte katıldıktan belli bir zaman sonra hayat standartlarının yükselmeye başladığı ve suçtan kazanılan paralarla ailelerine bakılabileceğini söylemek mümkündür.

11- Şahısların Yoğun Olarak Beraber Oldukları Kişilere Yakınlık Derecesine Göre Dağılımı:

Çevreniz Kimlerden Oluşmaktadır?		
Tercihler	Sayı	%
Hemşehrilerimden	70	29,5
Akrabalarımından	58	24,5
Aşiretimden	9	3,8
Tavsiye edilen kişilerden	18	7,6
Mahalle arkadaşlarımdan	75	31,6
Diğer	7	2,9
Toplam	237	100,0

Tablo 34: Şüphelilerin oluşturduğu grubun yapısal özelliğini gösterir dağılım

Örnek grubun çevresi %31,6 oranında mahalle arkadaşlarından, %29,5 oranında hemşehrilerinden, %24,5 oranında akrabalarından, %7,6 oranında tavsiye edilen kişilerden ve %3,8 oranında aşiret üyelerinden oluşmaktadır. Suçun oluşumu açısından içinde bulunulan çevre çok önemlidir.

Göç olgusunun diğer tüm suç çeşitlerinde olduğu gibi organize suçlar ve organize suç organizasyonlarının oluşumunda da etkisinin olduğu yukarıda vurgulanmıştır.

1960'lı yıllarda yapılan ilk gecekondu araştırmaları aynı yöreden, ilden ya da ilçeden göç eden kimselerin büyük kentlerin gecekondu bölgelerinde bir arada yaşamalarının Türkiye'de kentleşmenin önemli özelliklerinden birisi olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu 'kümelenme' hemşehrilik ya da akrabalık, çoğunlukla her ikisinin içiçe geçmiş şekliyle ortaya çıkmaktadır. Yani hemşehri kümelenmesi ile akraba kümelenmesi içiçe geçmiş olgulardır. Kentlerde özellikle gelir ve çevre standardı düştükçe (gecekondu olduğu gibi) akrabalara yakın olma eğiliminin arttığı gözlenmektedir. (Gökçe, 1996:100)

Büyük şehirlerimizde günümüzde bile kurulan köy, ilçe ve il dernekleriyle hemşehrilik tutkusu halen sürdürülmektedir. Toplumumuzdaki bu tutku suç örgütlerinin oluşumuna da yansımıştır.

Organize suç örgütlerinin ortak yönlerinden biri, daha çok aşiret, hemşehrilik ya da aile, soy ağacı içinde örgütlenmeleri, bir anlamda baba ve çocuklarıyla piramidal bir yapıya sahip olmalarıdır.

Ailesel organizasyonların birbirlerine olan güven ve dayanışması, organize suçların karakteristik özelliklerindedir. Bu da iletişim ve dışarıya bilgi sızdırılmaması için yararlı bir özelliktir. Karşı düşüncedekiler, suç örgütlerinde aile kavramına yer verilmeyeceğine, sonuçta aralarında kan bağı olsa da, organizasyon mensuplarının baba-oğul-dayı-yeğen ilişkisinden ziyade hiyerarşik bir şekilde şef-yönetilen ilişki ağı içinde yönetildiklerine ve suç işlediklerine dikkat çekmektedirler. Bir başka düşünceye göre ise, temelde bir aile bağının aranmaması gerekir. Çünkü ortada sadece yapılan iş nedeniyle bir araya gelmiş insanlar vardır.

Mafyanın gündem haline gelmesi ile birlikte Türkiye'de organize suçlar 1998 yılı itibariyle belirgin bir mahiyet kazanmıştır. Türkiye coğrafyası içinde bölgesel gruplaşmalar, suç ile işgal ederek kurumsal yapılar oluşturmaya başlamışlardır. Geleneksel sosyo-kültürel yapıdan ve geri kalmışlıktan kaynaklanan bu durum nedeniyle suç grupları eleman ihtiyaçlarını esas itibariyle yaşadıkları bölgelerden veya şehirlerden temin etmektedirler. Yakın akrabaların da yer aldığı bu hiyerarşik yapıda kardeşlik, akrabalık, hemşehrilik ve siyasi görüş baskın olabilmektedir. (Yetim, 2000: 77-78)

Daha önceleri örgüt elemanlarının nüfusa kayıtlı oldukları illere bakılarak, suç organizasyonlarının yapıları hakkında bir takım varsayımlarda bulunulmaktaydı. Ülkemizde ilk defa suç örgütlerinin yapıları hakkında bir alan çalışması ile güvenilir bir sonuca gidilmiştir.

Bu bağlamda; “Hemşehrilerim”, “Akrabalarım” ve “Aşiretimden” seçenekleri aynı paralelde değerlendirildiğinde, ortaya toplam %57,8 gibi yüksek bir oran çıkmaktadır. Bu da bizleri, ülkemizdeki organize suç örgütlerinin daha çok hemşehricilik unsuru üzerinde oluştuğu şeklinde bir yargıya götürmektedir. “Mahalle arkadaşlarım” seçeneğinde de mutlaka hemşehrilerinin olduğu düşünüldüğünde oran daha da artacaktır.

12- Şahısların Mevcut Çevreleriyle İlişkilerini Sürdürme Kararlılıklarına Göre Dağılımı:

Serbest Bırakıldıktan Veya Cezaevinden Çıktıktan Sonra Yaşadığınız Yerde Kalmaya Devam Edecek misiniz?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	126	85,1	85,7
Hayır	21	14,2	14,3
Ara Toplam	147	99,3	100,0
Cevapsız	1	,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 35: Şüphelilerin serbest bırakıldıktan veya cezaevinden çıktıktan sonra yaşadıkları yerde kalmaya devam edip etmeyeceklerini gösterir dağılım

Örnek grup serbest bırakıldıktan sonra da halen yaşadıkları yerde kalmaya devam edeceklerini %85,7 oranında beyan etmiştir.

Örnek grubumuz yapısı itibariyle suçları tam olarak kanıtlanmamış dolayısıyla hapse girip girmeyecekleri tam olarak belirli olmayan insanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle görüşülen kişilerin göz altından serbest bırakıldıktan sonra ikamet ettikleri mahalleden ya da meskenden taşınmaları çok karşılaşılan bir durum değildir. Aynı şekilde hapisneden çıktıktan sonra da yüksek oranlarda eski mahalleden ya da evden taşınma olaylarına rastlanmaz. Yer değiştirme olayında işlenen suçun türü asıl önemli olan husustur.

Yüz kızartıcı suçlar, kan davası veya benzer suçlardan ceza evine giren ve daha sonra çıkan insanlarda yer değiştirme olayı sıkça rastlanan bir hadisedir.

Organize suç örgüt elemanları gibi, zaman zaman topluma yararlı oldukları ve adalet mekanizmasında bir boşluk doldurarak sözde şerefli bir iş yaptıkları iddiasında olan suçluların yaşadıkları yerden ayrılması pek beklenen sonuçlardan değildir.

Kontrol etme amaçlı olarak cezaevinde bile elemanlarını ve ailelerini finanse eden suç örgütü liderleri onlarla her zaman irtibatlı olmak isterler.

13- Şahısların Adalet Mekanizmasının İşlerliğine Güvenlerine Göre Dağılımı:

Adalet Sistemimizin Gereği Gibi İşlediğine İnanıyor musunuz?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	81	54,7	55,5
Hayır	65	43,9	44,5
Ara Toplam	146	98,6	100,0
Cevapsız	2	1,4	
Toplam	148	100,0	

Tablo 36: Şüphelilerin adalet sistemimizin işlerliğine olan güvenlerini gösterir dağılım

Ülkemizde mafya tipi organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ve onların kendilerine toplum yapısı içerisinde yer bulmasında, çıkartılan yasaların yeterince uygulanamaması, gereksinim duyulan yasaların çıkartılamaması gibi durumlar da bulunmaktadır.

Buna, son yıllarda ülkemizde fazlasıyla adından söz ettiren çek-senet mafyası örnek olarak verilebilir. Alacak-verecek konularında açılan davalar duruma göre çok uzun sürebilmekte ve ülkemizin hassas dengeler üzerine oturtulmuş ekonomik sistemi karşısında tahsil edilmesi gereken para değer kaybedebilmektedir. Halk bu tip durumlarda, bazen alacağının yarısını bile hibe etmek kaydıyla mafya tipi suçlara başvurmaktadır.

Tezin birinci bölümünde de ifade edildiği, ülkemizde adalet mekanizmasındaki sorunlar, vatandaşlarımızın mağduriyetleri karşısında devlete karşı olan güven hislerinin zedelenmesine sebep olmuştur. Zira, vatandaşlarımızın adalet sistemine yönelik bakışlarını tespit etmek amacıyla bir çok alan çalışması yapılmış ve basınıma yansıdığı üzere bunların çoğunda halkın büyük bir kesimi olumsuz düşüncelerini belirtmişlerdir.

Ünlü savcı Falcone'ye göre; mafya tipi organize suç örgütlerinin en önemli özelliği toplum ve devlet arasındaki ikiliğin varlığını ileri sürmek, aile topluluk ya da kabile içinde kapalı bir yaşantı sürdürmek, herhangi bir toplumsal kurala dayanmadan bireylere yasadışı bir ortamda yaşama ve çalışma gerekçesi aramaktır. Sicilya'da bu, tam olarak ilkel şiddet ve yasadışılık karışımı olarak ortaya çıkar. Eğer iyi düşünülürse,

Mafya, aslında, bir düzenin, yani devlet gereksiniminin bir ifadesidir. (Falcone&Padovani, 1993: 52)

Mafya ile mücadelenin en önemli unsurlarından biri, onlara uygun faaliyet alanı bırakmamaktır. Bu anlamda, mevcut kanunlarımızın toplumun ihtiyaçları dikkate alınarak zaman zaman güncelleştirilmesi ve verilecek cezaların halkı tatmin edecek şekilde caydırıcı hale getirilmesi kaçınılmazdır.

Araştırmamıza konu kitlede de %44,5 gibi küçümsenmeyecek bir oran ile adalet sistemimizin gereği gibi işlediğine inanmadığı görülmektedir.

14- Şahısların İsnad edilen Suçu Meşrulaştırma Anlayışına Göre Dağılımı:

Size İsnad Edilen Suçu İşlemenizin Toplum İçin Faydalı Olduğunu Düşünür müsünüz?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	31	20,9	21,5
Hayır	113	76,4	78,5
Ara Toplam	144	97,3	100,0
Cevapsız	4	2,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 37: Şüphelilere isnad edilen suç işlemelerinde toplum için faydalı olduğu düşüncesinde olup olmadıklarını gösterir dağılım

Örnek kitlenin %21,5'i isnad edilen suç işlemelerinde toplum için faydalı olduğunu düşünmektedir. Diğer yandan örnek kitlenin %78,5'i isnad edilen suç işlemenin toplum için faydalı olmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Genel olarak hiçbir suç toplum için faydalı değildir. Zaten toplum için faydalı olan bir fiiliyatın suç olması da mümkün değildir. Suçun toplum için faydalı olduğunu düşünenler ya kendilerince yaptıkları fiiliyatın haklı olduğunu ya da organize suç örgütü elemanı gibi toplumda toplumun ihtiyaçlarına göre bir boşluk doldurduğu iddiasında olanlardır.

Genel anlamda bu suçları işleyenlerin yaptıkları işlerin haklılığından duydukları rahatlık, oldukça şaşkınlık vericidir. Olayın kendi başına kötü olduğunu, cezai yaptırımın olması gerektiğini kabul ederler ama bu yasağın delinmesi konusunda daima kendilerine özgü bir nedenleri bulunur. Bunun en basit biçimi normatif sistemin tamamının ya da bir bölümünün varlığını prensip olarak reddetmeleridir (sizin adalet sisteminiz benim adalet sistemim değil gibi).(Bovenkerk & Yeşilgöz, 1998: 56)

Emin ÇÖLAŞAN'ın ülkemizde tanınmış bir suç örgütü lideri ile yaptığı röportajında, suç örgütü liderinin ortaya koymuş olduğu profil, klasik mafya söylemleri ile örtüşmektedir. Bu söyleşiden alınan birkaç paragraf aşağıda yer almaktadır.

“Onlara dedim ki “biz bunların saltanatını yıkacağız.” Biz bunlara karşı koyduk ve bu yüzden birkaç defa da zindana atıldım, prangaya vuruldum. Sonuçta Allah’ın izniyle biz bunları devirdik. Yani efendim benim kişiliğimi bulmam bu cezaevlerinde fakirleri, garipleri kollamaktan geliyor. (Çölaşan, 1997: 114)

Bu arada da bana yurdun her yerinden gelenler olurdu. ben kazandığım bütün parayı aşağı yukarı onlara veriyordum, senelerce hep garibanlara yardım ettim. Bizim ünümüz böyle yayıldı yani. (Çölaşan, 1997: 118)

Yoo... onlar hak etmişti. Onlar Bursa hapisanesinde 18 sübyanın ırzına geçmişlerdi. O hadiseyi bütün Bursa bilir. Onlar hak ettiler. (Çölaşan, 1997: 121)

Organize suç örgütleri tüm dünyada benzer söylem ve davranış içerisindedirler. Örneğin, bunlardan birinde, “Şu bizim teşkilat da farklı değildir. Biz para kazanmak için iş dünyasındayız. Al Capone’nin daha 1926 da dediği gibi “Ben herkesten farklı değilim. Yaptığım sadece talebi karşılamaktır.” (Wallek, 1995: 117)

Bu ifadeler organize suçların aynı zamanda sosyolojik yönlerinin de olduğunu bir kez daha göstermektedir.

15- Şahısların Silahlara Düşkünlüğüne Göre Dağılımı:

Silah Taşımaktan Hoşlanırmısınız?		
Tercihler	Sayı	%
Evet	57	38,5
Hayır	91	61,5
Toplam	148	100,0

Tablo 38: Şüphelilerin silah taşımak ile ilgili düşüncelerini gösterir dağılım

Örnek kitlenin %38,5'i silah taşımaktan hoşlanırken diğer taraftan 61,5'i silah taşımaktan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Silahın bulunması psikolojik olarak insanlara bir güven hissi vermekte ve problemlerin çözümünde suça eğilimli düşüncelere ve fiillere kaynaklık etmektedir.

Toplum olarak silahlara çok düşkünüzür. Bu yüzden suç veya koruma amacı olmasa dahi insanımız süratle silahlanmaya devam etmektedir. Bu da, beraberinde zaman zaman basın-yayın organlarımızda tanık olduğumuz gibi çok basit sebeplerle işlenmiş cinayet olayları görmemize sebep olmaktadır.

Yapmış olduğumuz çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar toplum olarak çok ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

İstanbul'da yapılan "Uluslararası Bireysel Silahsızlanma Sempozyumu"nda Prof. Timur Demirbaş yönetiminde yapılan bir araştırma sunuldu. 4 Ocak 2002'de tamamlanan araştırma, İzmir gibi silahlı suçların çok yoğun olmadığı bir bölgede yapılmış olmasına karşın ilginç ipuçları veriyor:

- Katılanların yüzde 11.03'ü ruhsatlı, yüzde 7.58'i ruhsatsız silah bulundurduğunu söylüyor.

- Amaç sorulduğunda yüzde 42,93'ü güvenlik, yüzde 29,39'u merak, yüzde 8,42'si örf ve adet ve yüzde 5.16'sı da gösteriş diye cevap veriyor.

- Düğün ve kutlamalarda silah atılması konusunda yüzde 3,66'sı "uygundur" cevabı alınıyor. Yüzde 10.92 "bazen kullanılabilir" cevabı geliyor.

- Ancak insanların yüzde 72.99'u silahlanmanın yaygınlığından rahatsız olduğunu belirtiyor.

- Türkiye'de 596 bin 495 kişide silah taşıma, 475 bin 543 kişide silah bulundurma ruhsatı var. Yani 1 milyon 72 bin 37 kişide resmi kayıtlı silah var. Buna 1 milyon 647 bin 443 av tüfeğini ekleyin. Toplam sayı 2 milyon 719 bin 480 kişi ediyor.

- Silah ruhsatı alanların çoğu işadamı, petrolcü, kuyumcu, dövizci, borsacı ve üst düzey kamu görevlisi.

- Ruhsatsız silah sayısı Emniyet'e göre 2 milyona yakın. Bunları en çok aşiret mensupları ve organize suç çeteleri kullanıyor.

- 2000 rakamlarına göre ruhsatlı silahla 1515 suç, ruhsatsız silahlarla ise 2372 suç işlenmiş. (Hürriyet Gazetesi 24.09.2002)

Faaliyetlerini şiddet üzerine bina eden organize suç örgütlerinin silaha olan tutkusu tartışılmazdır. Ülkemizde son yıllarda organize suç örgütlerine karşı yapılan operasyonlarda ele geçirilen silah ve mühimmatlar da bu savı destekler niteliktedir. Nitekim, tabanca ve uzun namlulu silahlarla birlikte ele geçirilen el bombası, dinamit

ve diğer patlayıcıların çeşitliliği ülkemizde organize suçların geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir.

Abadinsky'e göre, organize suç örgüt elemanları şiddete meyilli olmalıdır. Ancak bu sayede suç faaliyetlerinde istedikleri sonuçları elde edebilirler. Şiddet eylemlerinde en çok başvurulan teknik, silah kullanmadır.

Silahlardan En Çok Hangi Marka Silaha Sahip Olmak İsterdiniz?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Browning	40	27,0	38,5
Krikale	2	1,4	1,9
Magnum	7	4,7	6,7
Cz 75	4	2,7	3,8
Smith Wesson	28	18,9	26,9
Diğer	23	15,5	22,1
Ara Toplam	104	70,3	100,0
Cevapsız	44	29,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 39: Şüphelilerin özellikle istedikleri silahları tercihlerini gösterir dağılım

Organize suç örgütlerinin silaha olan aşinalıklarının tespiti için sorulan bu soruya, örgüt elemanları beklenen cevaplar vermiştir. Silahlara yabancı olmadıklarını göstermişlerdir.

Örnek kitlenin %38,5'i Browning, %26,9'u Smith Wesson ve %6,7'lik kısmı da Magnum modeli silahlara sahip olmak istemektedir. Bunların yanında diğer marka ve modellerde çeşitli ateşli silahlara sahip olmak isteyenlerin oranı da %22,1'dir.

16- Şüphelilerin Şiddet Olgusunu Bir Problem Çözme Aracı Olarak Görme Anlayışlarına Göre Dağılımı:

Şiddetin Bir Problem Çözme Aracı Olduğuna İnanıyor musunuz?		
Tercihler	Sayı	%
Evet	9	6,1
Hayır	138	93,2
Ara Toplam	147	99,3
Cevapsız	1	,7
Toplam	148	100,0

Tablo 40: Şüphelilerin şiddet olgusunu bir problem çözme aracı görüp görmediklerini gösterir dağılım

Şiddet olgusu ülkemizde çok yaygındır. Günlük hayatımızda basın-yayın organlarımızdan takip edildiği kadarıyla kendi çocuklarına şiddet uygulayarak onları öldürmeye varan bir çok örnekle karşılaşmaktadır. Önceki yıllara kıyasla, azalma gösterse de halen okullarımızda şiddet eylemlerinden bahsedilmektedir. Şiddetin aile ve eğitim hayatından itibaren insanımızın doğasına yerleştiğini söylemek mümkündür.

Ülkemizde tanınmış suç örgütü liderlerinin hayatları incelendiğinde bunların da benzer şiddet eylemlerine maruz kaldıkları ve hayatlarını bu doğrultuda şekillendirdikleri görülmektedir.

Baybaşın'ın on altı yaşında evini terk ederek İstanbul'a göçmesi babası ile aralarında oluşan anlaşmazlıktan kaynaklanıyor. Hüseyin giderek denetlenemez hale gelmişti. Ve babasına da dayak atarak onu yola getirmek dışında bir seçenek kalmamıştı. Babam beni öyle çok dövdüki ben babamın gözünde bir ölü gibiydim. Bir keresinde ben seni öldüreceğim dedi. Bu dayak faslının da sonu anlamına geldi. Birisi ölecekse bu ben olmayacaktım. Evde silah vardı. Ondan sonra beni bir daha dövemedi. (Bovenkerk-Teşilgöz, 2000: 271)

Tezimizde de bahsedildiği üzere, organize suçlar adi suçlardan değildir. Örgüt elemanlarının bir çoğunun suç geçmişinin olması gerekir. Tablo 15'de de görüleceği üzere daha önceden suç kaydı olan örgüt elemanlarının çoğunun şiddete dayalı suçlardan dolayı kaydı bulunmaktadır. Bu organize suçlarda şiddet olgusunun vazgeçilmez olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Birinci bölümde de belirtildiği gibi, organize suçların tanımı çeşitlilik göstermektedir. Ancak, tüm tanımlarda şiddet olgusu ortak özellik olarak mutlaka yer almaktadır.

Organize suç örgütlerinin sıklıkla başvurdukları tekniklerden biri olan şiddet olgusuna hem grup içindeki disiplini sağlama hem de yasadışı faaliyetlerini sürdürürken ihtiyaç duyulur.

Ülkemizdeki suç örgütleri kanunlardaki boşluklardan ortaya çıkan rant alanlarını şiddet kullanarak kendi zeminlerine çekerler, bu tür rant alanlarını ve yerel iş gruplarını kontrolleri altında tutmaya çalışırlar. Şiddetin derecesine göre suç örgütlerinin etkinliği artar.

Anketimizdeki bu soruda teknik olarak bir hata yapıldığı söylenebilir. Zira, bu soru şüphelilere doğrudan değil de daha farklı bir şekilde sorulmuş olsaydı muhtemelen “Evet” diyenlerin sayısında büyük bir artış olacaktı.

Nitekim, görüşülenlerin sadece%6,1’i şiddetin bir problem çözme aracı olduğuna inanmakta olduğunu söylemişlerdir.

17- Şahısların İdealize Ettikleri Kişilik Özelliklerine Göre Dağılımı:

Sizce Bir İnsanda Bulunması Gereken Özellikler		
Tercihler	Sayı	%
Arkadaşlık	72	16,5
Delikanlılık	79	18,2
Fedakarlık	38	8,7
Dostluk	74	17,1
Cömertlik	22	5,1
Sır Saklama	49	11,3
Sözünde Durma	101	23,2
Toplam	435	100,0

Tablo 41: Şüphelilere göre bir insanda bulunması gereken 3 önemli özelliği gösterir dağılım

Ülkemizde külhanbeyliği ve kabadayılık oluşumlarının bir sonucu olarak, günümüzde organize suç örgütü elemanlarınca en fazla dile getirilen söylemlerden birisi ‘delikanlılık’ ifadesidir. Hatta faaliyetlerini yerine getirirken bu söylemin arkasına sığınır. Kendilerini legal olarak göstermeye çalışmalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizdekine benzer sosyolojik özelliklere sahip Sicilya mafyasında da aynı örneklere rastlanmaktadır. Delikanlılık olgusuna önem verildiği, grup elemanlarında bunun aranan bir özellik olduğu söylenebilir.

Aslında, mafyada genel anlamda para ve cinselliğe yönelik aşırı davranışlara karşı, öteden beri hoşgörüle bakılmadı. Bunun katı bir ahlakçılık anlayışıyla ilgisi yoktu. Sadece, ruhsal ve duygusal alanlarda dengesiz olabilen kişilerin zararlı olabileceği düşünülüyor ve onlara pek güvenilmiyordu. (Falcone-Padovani, 1993:57)

Bir örnek de ülkemizden verelim. Yine Emin ÇÖLAŞAN’ın suç örgütü lideriyle yapmış olduğu röportajında ortaya konan gerçekler varsayımlarımızı doğrulamaktadır.

“Mesela ben Çakırcalı Mehmet Efe’ye aşığım... adam eşkıya, o başka. Ama bazen güzel durumları var adamın. Delikanlı adam. bizim alemde delikanlılık kalkmadı artık. Aynen o Avrupa’daki hippî’ler gibi oldu. Birtakım layık olmayan adamlar girdi içeriye. Namertlerle dolu maalesef. (Çölaşan, 2001:127)

Anketteki hedef kitemize göre, bir insanda bulunması gereken özellikler öncelik sırasıyla %23,2 oranında sözünde durma, %18,2 oranında delikanlılık, %17,1 oranında dostluk, %16,5 oranında arkadaşlık, %11,3 oranında sır saklama, %8,7 oranında fedakarlık ve %5,1 oranında da cömertliktir.

“Sözünde durma”, “Dostluk” ve “Arkadaşlık” seçenekleri de genellikle delikanlılık olgusunun gereklerindedir.

“Sır saklama” seçeneğini işaretleyen %11,3’lük kesim üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü, dünya literatürlerine “Omerta” olarak geçen bir nevi sır saklama anlamındaki husus, organize suç örgütlerinin en önemli özelliklerindedir. Bu seçeneği işaretleyenlerin daha bilinçli örgüt elemanı olduklarını söyleyebiliriz.

18- Şahısların Hayattan beklentilerine Göre Dağılımı:

Size İmkan Tanınsa Aşağıdakilerden Hangisi Olmak İsterdiniz?		
Tercihler	Sayı	%
Zengin olma	33	22,3
Yüksek rütbeli bir bürokrat olma	22	14,9
Tanınmış bir sanatçı	3	2,0
Herkes tarafından kabul edilen bir kişi	67	45,3
Ünlü bir futbolcu	12	8,1
Mühendis	2	1,4
Diğer	9	6,1
Toplam	148	100,0

Tablo 42: Şüphelilere olma imkanı tanınsaydı olmak istediklerini gösterir dağılım

Bu Tablo da yukarıda bahsi geçen Tablo 12 ve 22’de çıkan sonuçları doğrulamaktadır.

%45,3’lük “Yüksek rütbeli bir bürokrat olma” ve %14,9’luk “Yüksek rütbeli bir bürokrat olma” hükmetme duygusunun bir yansıması olarak aynı paralelde değerlendirildiğinde, toplamda ortaya %60,2’lik çok yüksek bir değer çıkmaktadır. Bu da bir kez daha, zenginlik ya da mal varlığının yanı sıra bizim toplumumuzda kültürel bir farklılık olarak insanlara hükmetme duygusunun ayrı bir vurguya sahip olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Yine, Abadinsky’nin organize suç örgütü özelliği

olarak belirttiği para ve gücü elde etmeye çalışmada güç kelimesinden neyi kastettiği ortaya çıkmaktadır.

%22,3'lük "Zengin olma", 8,1'lik "Ünlü bir futbolcu olma" ve %2'lik "Tanınmış bir sanatçı olma" gibi seçenekler ekonomik olarak standartların üzerinde bulunma içgüdüsünün bir sonucu olarak aynı düzlemde ele alındığında, toplamda ortaya %32,4'lük bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu seçenekleri işaretleyenler de Tablo 22' de belirtilen hususları doğrulamaktadır. Organize suçları terör suçlarından ayıran en büyük özellik, sadece ekonomik çıkarlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmesindedir.

Kosova'da birbirlerine düşman iki topluluk olan Sırp ve Arnavutların bile konu ekonomik çıkar olan organize suç çatısı altında biraraya geldikleri Birleşmiş Milletlerce yapılan tespitlerdendir. Tabi ki, örgütteki bu düşünce fert anlamında da örgüt elemanlarına yansımıştır.

19- Şahısların Problemlerinin Çözümünde Güvence Olarak Gördükleri Kişilerin Olup Olmadığına Göre Dağılımı:

Sürekli Olarak Güvendiğiniz, Problemlerinizin Çözümü İçin Size Yardımcı Olan Biri var mı?			
Tercihler	Sayı	%	G %
Evet	50	33,8	34,0
Hayır	97	65,5	66,0
Ara Toplam	147	99,3	100,0
Cevapsız	1	,7	
Toplam	148	100,0	

Tablo 43: Şüphelilerin problem çözümünde sürekli olarak güvendikleri kişiler bulunup bulunmadıklarını gösterir dağılım

Grup liderinin örgüt elemanları üzerindeki etkisinin deşifasyonu için sorulan bu soruya, hedef kitlemiz hemen hemen beklendiği gibi cevap vermiştir. Organize suç örgütlerinin katı bir yapıya sahip oldukları düşünüldüğünde, örgüt elemanının kendisini her yönüyle örgüt liderine adanması olası sonuçlardandır.

Nitekim, örnek kitlenin %34'ünün sürekli olarak güvendiği ve problemlerinin çözümü için yardımcı olan birileri vardır.

Öte yandan örnek kitlenin %66'sının sürekli olarak güvendiği ve problemlerinin çözümü için yardımcı olabilecek birilerinin olmadığı araştırmamız sonucunda ortaya çıkmıştır. Yine, burada bir teşekkür imajı vermemek için bazı şüphelilerin bilinçli hareket ederek bu soruya “Hayır” dedikleri düşünülmektedir.

20- Şahıslara Problemlerinin Çözümünde Yardımcı Olan Kişilerle İlişisine Göre Dağılımı:

Zor Günlerinizde Size En Çok Kim Yardımcı Olur?		
Tercihler	Sayı	%
Ailem	127	58,0
Arkadaşlarım	44	20,1
İş çevrem	12	5,5
Güvendiğim dostlarım	23	10,5
Hemşehrilerim	11	5,1
Akrabalarım	2	0,9
Toplam	219	100,0

Tablo 44: Şüphelilerin zor günlerinde kendilerine en çok kimin yardımcı olduklarını gösterir dağılım

Aile, Türk toplumunda diğer toplumlarda olduğu gibi zaman içerisinde değişikliklere uğramış, ancak etkinliğini ve önemini kaybetmemiş bir kurumdur. (Gökçe, 1996:172)

Ülkemizde ailenin toplumun temel taşı olarak kabul edilmesi, bunun yasalar ve normlar tarafından desteklenmesi sonucu aileye özel bir önem verilmektedir. (Gökçe, 1996:173)

Anketimize konu kitlenin %58'lik bir oran ile “Ailem” seçeneğini işaretlemeleri Gökçe'nin yukarıda belirtmiş olduğu hususlarla örtüşmektedir.

Ancak, Tablo 27'de de görüldüğü üzere ülkemizdeki organize suç örgütlerinin oluşumunda daha çok hemşehrilik büyük ölçüde rol oynamaktadır.

Bir grup oluşumunun deşifasyonu için sorulan bu soruya da şüpheliler yine beklendiği gibi cevap vermiştir. “Arkadaşlarım”, “İş çevrem”, “Güvendiğim dostlarım”, “Hemşehrilerim” ve “Akrabalarım” seçenekleri kişinin mensubu olduğu suç grubu bağlamında değerlendirildiğinde ortaya toplamda %42 gibi yüksek bir değer çıkmaktadır.

I- Farklı Değişkenler Açısından Durum

1- Görüşülenlerin Yaşı ile Daha Önce Göz Altına Alınıp Alınmadıklarını Gösterir Dağılım:

Görüşülenlerin Yaşı İle Daha Önce Göz Altına Alınma Durumu				
		Evet	Hayır	Toplam
18-20	Sayı	3	8	11
	Satır	27,3%	72,7%	100,0%
21-25	Sayı	19	15	34
	Satır	55,9%	44,1%	100,0%
26-30	Sayı	15	14	29
	Satır	51,7%	48,3%	100,0%
31-35	Sayı	10	15	25
	Satır	40,0%	60,0%	100,0%
36-40	Sayı	12	7	19
	Satır	63,2%	36,8%	100,0%
41-50	Sayı	13	9	22
	Satır	59,1%	40,9%	100,0%
51-60	Sayı	3	5	8
	Satır	37,5%	62,5%	100,0%

Tablo 45: Şüphelilerin yaşı ile daha önce gözaltına alınma durum ilişkisini gösterir dağılım

Gözaltında bulunan 18-20 yaş arasındakiler en yüksek oranla (%72,7) daha önce hiç göz altına alınmamışlardır. 21-25 yaş arasındakiler %55,9 oranında, 26-30 yaş arasındakiler %51,7 oranında göz altına alındıklarını belirtmişlerdir. 31-35 yaş arasında bulunanlar %60 oranında daha önce hiç göz altına alınmadıklarını belirtmişlerdir. 36-40 yaşları arasındakiler en yüksek oranla (%63,2) daha önce gözaltına alındıklarını belirtmişlerdir. 41-50 yaşları arasındakiler %59,1 oranında ve 51-60 yaşları arasındakiler de %62,5 oranında daha önce göz altına alınmadıklarını belirtmişlerdir.

Hatırlanacağı üzere üzerinde anket uygulanan şüphelilerin yaş grupları ağırlıklı olarak 21-30 yaş olarak ön plana çıkmıştı. Yukarıdaki tabloda bu yaş grubunun yarısından fazlasının daha önce gözaltına alınmış olması, içinde dinamizmi yaşayan genç kuşak tarafından bu suçların daha çok işlendiği savımızı doğrulamaktadır.

Yine, özellikle 50'li yaşlara kadar daha önce göz altına alınma durumunun artış göstermesi, suçun bu kişilerce bir meslek haline getirildiği şeklinde değerlendirilebilir.

2- Görüşülenlerin Yaşı İle İsnad Edilen Suçun İşleminde İçinde Bulunulan Grubun veya Çevrenin Etkisinin Olup Olmadığını Gösterir Dağılım:

Görüşülenlerin Yaşı İle İsnad Edilen Suçun İşlenmesinde İçinde Bulunulan Grubun Veya Çevrenin Etkisinin Olması Arasındaki İlişki				
		Evet	Hayır	Toplam
18-20	Sayı	5	6	11
	Satır	45,5%	54,5%	100,0%
21-25	Sayı	15	18	33
	Satır	45,5%	54,5%	100,0%
26-30	Sayı	19	10	29
	Satır	65,5%	34,5%	100,0%
31-35	Sayı	10	15	25
	Satır	40,0%	60,0%	100,0%
36-40	Sayı	7	11	18
	Satır	38,9%	61,1%	100,0%
41-50	Sayı	7	15	22
	Satır	31,8%	68,2%	100,0%
51-60	Sayı	2	5	7
	Satır	28,6%	71,4%	100,0%

Tablo 46: Şüphelilerin yaşı ile isnad edilen suçun işlenmesinde üzerlerinde grup veya çevre baskısı olup olmadığı ilişkisini gösterir dağılım

Yaş ile suç işlemede çevrenin etkisi arasında ilişki bulunmaktadır. 18-25 yaşları arasındakiler %45,5'lik oranlarda suç işlemede arkadaş grubunun ve çevrenin etkisi olduğunu belirtmişlerdir. 26-30 yaşları arasındakiler %65,5 oranında arkadaş grubunun ve çevrenin etkisi olduğunu belirtmişlerdir. 30 yaşın üzerindeki çevre ve arkadaş grubunun etkisiyle 30 yaşın altındakilere nazaran daha az suç işledikleri araştırmamızın sonucunda görülmüştür.

Yaş arttıkça isnad edile suç işlemede içerisinde bulunulan grubun veya çevrenin etkisinin azalması yıllar geçtikçe örgüt elemanlarının daha bilinçli hale geldikleri şeklinde değerlendirilebilir. Çünkü tezimizde belirttiğimiz gibi 4422 SKM yargılanmamak için örgüt elemanlarınca bir teşekkül içerisinde bulunduğu şeklinde sonucun ortaya çıkmaması gerekir. Nitekim tablomuzda da yaş arttıkça, dikkat çekici bir şekilde şüphelilerin herhangi bir etki altında kalmadıklarını beyan ettikleri görülmektedir.

3- Öğrenim Durumu ve İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım:

Öğrenim Durumu ve İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişki									
		Para için	Arkadaş grubundan ayrılmamak için	Ailem için	İntikam	Zevk için	Diğeruçsuzum	Toplam	
<i>Okur-Yazar Değil</i>	Sayı	2		1		1		4	
	Satır	50,0%		25,0%		25,0%		100,0%	
<i>İlköğretim Mezunlu</i>	Sayı	21	13	9	2	2	4	7	58
	Satır	36,2%	22,4%	15,5%	3,4%	3,4%	6,9%	12,1%	100,0%
<i>Orta Okul Mezunlu</i>	Sayı	8	11	5	1		3	10	38
	Satır	21,1%	28,9%	13,2%	2,6%		7,9%	26,3%	100,0%
<i>Lise Veya Dengi Mezunlu</i>	Sayı	6	9	3		1	3	8	30
	Satır	20,0%	30,0%	10,0%		3,3%	10,0%	26,7%	100,0%
<i>Üniversite</i>	Sayı	5	2				1	6	14
	Satır	35,7%	14,3%				7,1%	42,9%	100,0%

Tablo 47: Şüphelilerin öğrenim durumu ve isnad edilen suç işlemedeki ilişkilerini gösterir dağılım

Okur yazar olmayanların %50'si suçu para için, İlköğretim mezunlarının 36,2'si para için, Orta öğretim mezunlarının %28,9'u arkadaş grubundan ayrılmamak için, Lise veya dengi okul mezunlarının %30'u arkadaş grubundan ayrılmamak için, Üniversite mezunlarının da %35,7'si para için suç işlediklerini beyan etmişlerdir. Netice itibariyle öğrenim durumu ve suç işleme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Eğitim seviyesi arttıkça suça karşı daha profesyonel yaklaşım artmaktadır. Zira, üniversite mezunu kişilerin bu seçeneği işaretlemesi kayda değerdir.

Öte yandan, eğitim seviyesinin düşmesiyle birlikte kişiler üzerindeki grup baskısı kendini daha fazla hissettirmektedir.

4- Öğrenim Durumuna Göre Daha Önce Göz Altına Alınma Durumunu Gösterir Dağılım:

		Evet	Hayır	Toplam
Okur-Yazar Değil	Sayı	2	2	4
	Satır	50,0%	50,0%	100,0%
İlköğretim Mezun	Sayı	37	22	59
	Satır	62,7%	37,3%	100,0%
Orta Okul Mezun	Sayı	17	22	39
	Satır	43,6%	56,4%	100,0%
Lise Veya Dengi Mezun	Sayı	15	16	31
	Satır	48,4%	51,6%	100,0%
Üniversite	Sayı	4	11	15
	Satır	26,7%	73,3%	100,0%

Tablo48: Şüphelilerin öğrenim durumuna göre daha önce gözaltına alınma durum ilişkisini gösterir dağılım

İlköğretim mezunlarının %62,7'si, Ortaokul mezunlarının %43,6'sı, Lise veya dengi okul mezunlarının %48,4'ü ve Üniversite mezunlarının da %26,7'si daha önce göz altına alındıklarını belirtmişlerdir.

Eğitim seviyesi arttıkça daha önce göz altına alınmış olma durumunun azaldığı görülmektedir. Ülkemizdeki işsizlik oranı göz önüne alındığında, eğitim seviyesi düşük olanların işsizlik oranının, eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Bundan hareketle; ortaya çıkan sonuç, işsizlik olgusu ile suçta olan eğilimin doğru orantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

5- Öğrenim Durumu ve İsnad Edilen Suçu İşlemede İçinde Bulunulan Grubun Veya Çevrenin Etkisinin Olması Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım:

Öğrenim Durumu Ve İsnad Edilen Suçu İşlemede İçinde Bulunulan Grubun Veya Çevrenin Etkisinin Olması Arasındaki İlişki				
		Evet	Hayır	Toplam
Okur-Yazar Değil	Sayı	1	3	4
	Satır	25,0%	75,0%	100,0%
İlköğretim Mezunu	Sayı	20	38	58
	Satır	34,5%	65,5%	100,0%
Orta Okul Mezunu	Sayı	18	20	38
	Satır	47,4%	52,6%	100,0%
Lise Veya Dengi Mezunu	Sayı	19	12	31
	Satır	61,3%	38,7%	100,0%
Üniversite	Sayı	7	7	14
	Satır	50,0%	50,0%	100,0%

Tablo 49: Öğrenim durumu ve isnad edilen suç işlemede içinde bulunulan grubun veya çevrenin etkisinin olması arasındaki ilişkiyi gösterir dağılım

Araştırmamıza göre Okur-yazar olmayanların %75'i, İlkokul mezunlarının %65,5'i, Orta okul mezunlarının %52,6'sı, Lise ve dengi okul mezunlarının %38,7'si ve Üniversite mezunlarının da %50'si işedikleri suçun içinde buldukları grup veya çevreyle bir ilişkisi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenim durumu arttıkça normal bir tepki olarak içerisinde bulunulan gruptan etkilenme de azalma göstermektedir.

Kişilik oluşumunda eğitimin önemi tartışılmazdır. Eğitim seviyesi yüksek olanlarla kıyaslandığında, bu insanların kendi kendilerine karar verme veya bir grubu idare etme mekanizmalarının daha az gelişmiş olduğunu söylemek mümkündür. Bundan hareketle, bu özellik suç örgütü liderlerince çok iyi bilindiğinden, genellikle mutlak itaat gerektiren eylemleri için eğitim durumu düşük olan kişileri tercih ederler. Zira, grup disiplinini sağlamada bunlar üzerinde otorite kurmak çok daha kolay olmaktadır.

6- Görüşülenlerin Yaşı İle Görüşülene İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişkiyi Gösterir Dağılım:

Görüşülenlerin Yaşı ile Görüşülene İsnad Edilen Suçu İşleme Sebebi Arasındaki İlişki									
		Para için	Arkadaş grubundan ayrılmamak için	Allem için	İntikam	Zevk için	Diğer	Suçsuzum	Toplam
18-20	Sayı	4	5			1	1		11
	Satır	36,4%	45,5%			9,1%	9,1%		100,0%
21-25	Sayı	9	10	5		2	1	7	34
	Satır	26,5%	29,4%	14,7%		5,9%	2,9%	20,6%	100,0%
26-30	Sayı	11	7	3	2	1	1	4	29
	Satır	37,9%	24,1%	10,3%	6,9%	3,4%	3,4%	13,8%	100,0%
31-35	Sayı	6	3	5	1		1	6	22
	Satır	27,3%	13,6%	22,7%	4,5%		4,5%	27,3%	100,0%
36-40	Sayı	5	4	3			2	5	19
	Satır	26,3%	21,1%	15,8%			10,5%	26,3%	100,0%
41-50	Sayı	7	5	1			3	6	22
	Satır	31,8%	22,7%	4,5%			13,6%	27,3%	100,0%
51-60	Sayı		1	1			2	3	7
	Satır		14,3%	14,3%			28,6%	42,9%	100,0%

Tablo 50: Görüşülenlerin yaşı ile görüşülene isnad edilen suç işleme sebebi arasındaki ilişkiyi gösterir dağılım

Tablomuzaya göre 18-20 yaş arasındakiler en fazla arkadaş grubundan ayrılmamak için suç işlediklerini söylemişlerdir. 21-25 yaşları arasındakiler de yine arkadaş grubundan ayrılmamak için suç işlediklerini söylemişler (%29,4) fakat bu yaş grubunda suç para için işleyenlerin oranı da oldukça yüksektir (%26,5). 26-30 yaşları arasında bulunanlar genellikle para için suç işlemişlerdir (%37,9). 31-35 yaşları arasındakiler %27,3 oranıyla para için suç işlediklerini ve yine %27,3 oranında suçsuz olduklarını belirtmişlerdir. 36-40 yaşları arasındakiler yine para için (%26,3) suç işlediklerini söylemişler, suçsuz olduklarını söyleyenlerin oranı ise %26,3'tür. 41-50 yaşları arasında olanlar suç para için işlediklerini belirtmişlerdir (31,8). 51-60 yaşları arasında bulunan şüpheliler %42,9 oranında suçsuz olduklarını belirtmişlerdir.

Tablodan özetle aşağıdaki sonuçlar çıkarılabilir.

- Yaş ve para için suç işleme olgusu ile ilgili olarak, bütün yaş gruplarında hemen hemen birbirlerine yakın sonuçlar elde edilmiştir.
- Organize suçların en büyük amacının para olduğu düşünüldüğünde, çıkan sonuç normal olarak değerlendirilmiştir.

- Yaş ve arkadaş grubundan ayrılmamak için suç işleme olgusu ile ilgili olarak, yaş arttıkça gruptan etkilenme oranının azalma gösterdiği görülmektedir. Bu da yukarıda da belirtildiği üzere suç örgüt elemanlarının daha bilinçli hale gelmeleri ve teşekkül imajı vermemek için soruya çekinceli olarak cevap verdikleri şeklinde açıklanabilir.
- Yaş ve ailem için suç işleme olgusu ile ilgili olarak, verilen cevapların çeşitlik arz ettiği ve genellikle oranların yakın cevaplar verildiği görülmektedir.
- Yaş arttıkça suçsuzum diyenlerin oranında da artma görülmektedir. Bu da, yukarıda şüphelilerin grup oluşumu içerisinde olduklarını gizlemeye çalıştıkları şeklinde ortaya koyduğumuz iddiayı doğrulamaktadır.

SONUÇ

Organize suçlar son yıllarda, sahip olduğu sınırsız ekonomik kaynaklar ve ülkelerin rejimlerine yaptığı olumsuz etkilerden dolayı diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de gündem haline gelmiştir.

Dünya literatüründe organize suç deyince, içerisine mafya tipi suçlar, narkotik ve mali suçlar giren çok geniş bir alan kast edilmektedir. Ancak ülkemizde 4422 sayılı kanunun 1. maddesinde tanımı yapılan çıkar amaçlı suç örgütleri ile mafya tipi organize suçlar aynı anlamda kullanılmaktadır. Dikkat edilirse, tanımda narkotik ve mali suçlardan bahsedilmemektedir. Mafya tipi organize suçlar konusu İtalya'ya özgü bir ifadedir. Zaten her iki ülke tanımları incelendiğinde çok büyük benzerlikler görülmektedir.

Mafya tipi organize suçlar, örgütlü suçlar başlığı altında terör suçları ile birlikte anılmaktadır. Ancak, ikisi arasında ortak yönler olduğu gibi büyük farklılıklar da bulunmaktadır. İdeolojik amaç taşıyan terör suçları, para ve gücü hedefleyen organize suç örgütlerinden ayrılmaktadır.

Her ikisinde de şiddet olgusu hakimdir. Uzun vadede ülke rejimine ve ekonomisine yönelik ağır tehditlerdir. Diğer bir ortak yönleri, terör örgütleri faaliyetlerini finanse edebilmek için organize suçlara yönelim gösterir. Nitekim, ülkemizde PKK terör örgütü uzun yıllar uyuşturucu kaçakçılığı yapmıştır. 1984 yılından itibaren ülkemizdeki PKK terör örgütü ile mücadeleye ayrılan paralar ülkemiz bütçesinde çok önemli bir yere sahiptir. Terörle mücadeleye yoğunlaşılması, mafya tipi organize suçları ikincil bir durumda bırakmış, bu da suç örgütlerinin daha da palazlanmasına sebep olmuştur.

Mafya tipi suç örgütleri toplumlarda ihtiyaç duyulan madde ve materyallerin bulunup halka sunulması gibi konuları kendilerine faaliyet alanı olarak belirlerler.

Bu bağlamda; ülkemizde mafya tipi suç örgütlerinin gelişim sürecine yakın tarihimiz itibariyle bakıldığında 1970 ve 1980'li yıllarda yaşanan olayların belirleyici unsur olarak ön plana çıktıkları görülecektir. Örneğin; 1974 Kıbrıs ambargosu ile ülkenin ekonomik anlamda içerisine düşürüldüğü dar boğaz, mafya tipi suçlara uygun ortam hazırlamıştır. Bu dönemde, suç örgütleri toplumun ihtiyaç duyduğu malların

kaçakçılığını yaparak halka sunmuşlardır. Bu şekilde oluşmaya başlayan suç örgütleri, 12 Eylül dönemindeki kargaşadan da en iyi şekilde faydalanmışlar ve silah kaçakçılığını kendilerine uygun bir faaliyet alanı olarak belirlemişlerdir.

Ülkemizdeki mafya tipi suçların oluşmasında çok farklı etkenlerin rolü bulunmaktadır. Toplumumuz tarafından desteklenen hatta onun bir parçası haline gelen suç örgütlerinin ülkemizde bu kadar rağbet görmesi toplumsal dokumuzun çözülmesiyle ilişkilidir. Çözülme silsile halinde gerçekleşmektedir. Devlet dairelerinden başlayarak vatandaşlarımızın işlerinde başvurduğu usulsüzlük anlayışı haksız kazanç olgusunu doğurur. Haksız kazanç anlayışı, ekonomimize vergi kaçakçılığı vb. olarak girerek ekonomimizi derinden sarsan ve ülkeyi daha da fakirleştiren kayıt dışı ekonomiye sebep olur. Bu şekilde başlayan ahlaki yozlaşma, 'güvensizlik' olgusunun toplumumuzda yerleşmesine olanak sağlar. Bunların neticesi olarak; toplumsal dokunun çözülmeye başlaması beraberinde toplumsal yıkıma neden olur. Böylelikle toplumumuzda kurtuluşçu hareketler olarak bilinen bir takım informal yapılar formal yapıların yerini alır ve toplum için birer ümit haline gelmeye çalışırlar. Adalet sistemimize alternatif olarak mafya tipi suçlar ortaya çıkar. 'Doğru teşhis ve usul iyi sonuçlar doğurur' ilkesinden hareketle, kökeninde toplumsal dokunun çözülmesi olan mafya tipi suçlarla mücadelede öncelikle toplum bilimcilerin yani sosyologların devreye girerek toplumu çok iyi analiz etmesi gerekir.

Adalet ve yargı sistemi adeta sorunlar yumağı içerisinde bocalamaktadır. Bir taraftan günün koşullarına uygun olmayan yasalar ve diğer mevzuat, öte tarafta yargı kuruluşlarındaki fiziki ve teknik yetersizlikler adaletin zamanında tecelli etmesini geciktirmektedir. Adalet ve yargı hizmetlerini sunan hakim, savcı ve adliye personelindeki yetersizlik de bu gecikme de rol oynamaktadır. Yargının gerçek anlamda bağımsız olmadığı konusu da başta barolar olmak üzere hukukçular tarafından sürekli eleştirilmektedir.

Yine, ülkemiz rüşvet ve yolsuzluk olaylarından bir türlü kurtulamamaktadır. Hayali ihracat, hayali yatırım, hayali inşaat skandalları Türkiye'de, devlete olan güveni önemli ölçüde sarsmıştır. Susurluk olayıyla devlet-çete-mafya ilişkilerinin ortaya çıkması devletin içinde bulunduğu durumu açıkça gözler önüne sermiştir. Ülkemizde rüşvet ve yolsuzluk skandallarının ardı arkası kesilmemekte, ancak

bunlarla mücadelede maalesef ciddi ve inandırıcı bir çabanın mevcut olmadığı görülmektedir. Bu da toplumsal dokumuzun neden çözüldüğünü göstermesi açısından önemlidir.

Mafya tipi organize suçların en büyük farkı topluma hitap eden yönlerinin olmasıdır. Ülkemizdeki tarihsel süreç içerisinde külhanbeyliği ve kabadayılık ile birlikte günümüzün baba olarak adlandırılan yapıları değerlendirildiğinde, bunların zamanla toplumda adalet mekanizmasına birer alternatif veya koruyucu olmaya çalıştıkları ve faaliyetlerini yerine getirirken toplumsal değerleri göz ardı etmedikleri görülmektedir. Legale kayma faaliyetleri içerisinde topluma şirin görünmek için her fırsatı değerlendirmektedirler. Deprem, sel vb. gibi afet durumlarını halka şirin görünme adına birer fırsat olarak değerlendirmekte ve sözde aşevleri kurarak halkın sevgisini kazanmaya çalışmaktadırlar. Her gün televizyonlarda boy gösteren tanınmış sanatçılarla yaşadıkları aşklar veya bazı sanatçıların bunların her türlü davetine icabet etmeleri ve medyanın bilinçli/bilinçsiz bu haberleri ülke gündemine taşıması suç örgütü liderlerini medyatik hale getirmektedir. Bilinçli olarak yürütülen bu faaliyetlerin altında, örgüt liderlerince yapılan yasa dışı faaliyetleri örtme güdüsü yatmaktadır.

Ülkemizde mafya tipi organize suçların kriminolojik ve sosyolojik yönleri bulunmaktadır. Mafyayı tetikleyen sebepler olarak bilinen ekonomik yetersizlik ve adalet mekanizmasındaki geç çözüm bulma gibi unsurlara bizimle aynı veya daha düşük standartlarda sahip olan ülkelerle kıyaslama yapıldığında, toplumumuzun problemleri karşısında daha fazla mafyaya müracaat ettiği görülmektedir.

Organize suçun tanımında belirtilen; en az üç veya daha fazla kişinin bir araya gelmesi, faaliyetlerinde sürekli olunması, şiddet kullanılması, para ve gücü hedeflemesi gibi unsurlara toplumu kazanma gibi sosyal yönü olan başka bir amaç daha giriyorsa o zaman suçun boyutu ve özellikleri değişir ve mafya tipi yönü ortaya çıkar.

Organize suç konusundan haklarında işlem yapılan tanınmış örgüt liderlerinin bir çoğu serbest bırakılmıştır. Bu kişilerin zaman zaman toplum ile entegre olmak ve onlara şirin görünmek adına faaliyetlerini sürdürdükleri, bu meyanda tüm fırsatları değerlendirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Suç örgüt liderleri tarafından sergilenen bu gayretler değerlendirildiğinde, mafyanın sosyolojik boyutu ile neyin kast edildiği daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu ihtiyaçtan hareketle, tez konusu “Ülkemizdeki Mafya Tipi Organize Suçların Sosyolojik Profili” olarak belirlenmiş olup bu alandaki çok ciddi bir boşluğun doldurulması adına ilk adım atılmaya çalışılmıştır.

Sosyoloji temelli suç teorileri ışığında ülkemizdeki mafya tipi suçların bir değerlendirmesi yapılmıştır. ‘Anomi’, ‘Aykırılıkların Birleşmesi’, ‘Alt-Kültür Teorileri ve Kültür Çatışması’, ‘Aykırı Fırsatlar’ ve ‘Gerilim Teorisi’ gibi teoriler kullanılarak yapılan değerlendirmelerde, ülkemizdeki suç örgütlerinin bu teorilerde dile getirilen hususlarla örtüştüğü tespit edilmiştir.

İlk defa, mafyayla mücadele kanunu olarak da bilinen “4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu”ndan haklarında işlem yapılan suçlular üzerinde sosyolojik yapılarını ortaya koyma amaçlı olarak bir anket uygulanmıştır.

Anketin yapılması ile ilgili; şahısların şüpheli olarak göz altında bulunduğu sırada sorulara içtenlikle cevap veremeyeceği, özellikle 4422 SKM suçundan haklarında işlem yapılmış kişilere uygulanma konusunda gerekli hassasiyetin gösterilip gösterilemeyeceği ve yine bu suçu meslek haline getirmiş kişilerin soruların cevaplanması safhasında işlediği suçla ilgili bir açıklık vermemek için daha profesyonel bir yaklaşım içerisinde olabilecekleri gibi çekinceler mevcuttu. Ancak, tüm bu çekincelere rağmen, elde edilen sonuçlar çoğunlukla beklentilere cevap verir nitelikte olmuştur. Ülkemizdeki organize suçların sosyolojik yönünü teyit eder nitelikteki sonuçlar genel olarak incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- 1- Anketin yapılması için seçilen illerde 6 aylık süre sonunda anket uygulanan şüphelilerin sayısı, en fazla olayın meydana geldiği iller sıralaması ile örtüşmüştür.
- 2- Şahısların yaş grupları, çoğunlukla 21-30 yaş arası aralığıdır.
- 3- Şüphelilerin ekonomik düzeyleri genellikle düşüktür.
- 4- Çok çocuklu ailelerin çocukları suça daha fazla eğilim göstermişlerdir. Bu da, ailede çocuk sayısı arttıkça, ailenin çocuklarına olan ilgi ve kontrolünün doğru orantılı olarak azalma göstereceği şeklinde açıklanabilir.

- 5- Şahısların çoğunlukla eğitim düzeyi düşüktür. Eğitim seviyesi yüksek olan küçük bir kesimin ise genellikle örgüt içerisindeki üst kademe yapılanmayı oluşturduğu görülmüştür.
- 6- Şüphelilere eğitimlerine daha fazla devam etme imkanı tanınsaydı, bir çoğu 'bürokrat', 'asker' veya 'polis' olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu da organize suçun karakteristik bir özelliği olan, şüphelilerin 'hükmetme' duygularının bir tatmini olarak yorumlanabilir.
- 7- Organize suçların diğer suçlardan farklı olarak, hazırlık ve başlangıç aşaması olduğu şeklindeki tespiti doğrular nitelikte, ankete konu şüphelilerin yarısından fazlası daha önce göz altına alındıklarını söylemişlerdir.
- 8- Organize suçlardaki şiddet olgusunu teyit eder mahiyette, şüphelilerin çoğu 'adam yaralama' 'cinayet', 'tabanca ile ateş etmek' ve 'meskun mahale tecavüz' gibi şiddet içerikli suçlardan dolayı daha önceden göz altına alınmışlardır.
- 9- Deneklerin çoğu 'bir iş bulma' ve 'daha iyi bir yaşam ümidi' gibi gerekçelerle göç etmişlerdir. Ancak, göç sonrası umduğunu bulanların sayısı çok azdır. Bu da diğer memnuniyetsiz grubun çözüm olarak suça neden yöneldiklerini göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca, göç sonrası yanlarında kalınan kişilerden suç ile tanışmışlığı olanlar küçümsenmeyecek bir orandadır. Göç eden şüphelilerin bunlardan etkilendiğini söylemek mümkündür.
- 10- Organize suç faaliyetinin yürütülmesinde en büyük amaç para ve güçtür. Anketimizde çıkan sonuçlarda da, şüphelilerin çoğu bu suçu 'Para için' ve 'Arkadaş grubundan ayrılmamak için' işlediklerini belirtmişlerdir.
- 11- Grubun deşifasyonu için sorulan sorulara; şüpheliler, daha önceden bu suçu işleyen bir grupla ilişkileri olduğu, kendilerine isnad olunan bu suçun işlenmesinde içinde buldukları grubun etkisinin bulunduğu, cezaevine girmeleri halinde geride bırakacakları

- ailelerinin grup tarafından finanse edileceğini izlenimi veren arkadaş grubu seçeneğini işaretledikleri ve sürekli olarak kendilerine yardım eden bir arkadaş grubu olduğu şeklinde cevap vermişlerdir.
- 12- Son yıllarda ülkemizde artış gösteren mafya ve şiddet içerikli dizilerin özellikle şüphelilerce tercih edildiği görülmüştür.
- 13- Organize suç örgütlerinde ağırlıklı olarak ‘hemşhircilik’ olgusunun hakim olduğu tespit edilmiştir.
- 14- Adalet sisteminde bir alternatif oldukları şeklindeki söylemlerini konfirme eder özellikle şüphelilerin bir çoğunun adalet mekanizmasının işlerliğine inanmadıkları ve yaptıkları işin topluma faydalı bir iş olduğu iddiasında oldukları görülmüştür.
- 15- Faaliyetlerini şiddet olgusu üzerine bina eden suç örgütleri için silah ve silahlanma tutkusu vazgeçilmezdir. Nitekim, şüpheliler önemli bir oranda silah taşımaktan hoşlandıklarını ifade etmişlerdir.
- 16- Şüphelilerin, suç örgütlerinin toplum tarafından benimsenmeleri için en fazla dile getirdikleri söylemlerden olan, ‘delikanlılık’, dostluk, ‘sözünde durma’ ve ‘sır saklama’ gibi özelliklere daha fazla sahiplenmeye çalıştıkları anlaşılmıştır.
- 17- Güç ve hükmetme olgularını doğrular şekilde, şüphelilerin bir çoğunun ‘Herkes tarafından kabul edilen bir kişi’ ve ‘yüksek rütbeli bürokrat olma’ seçeneklerini işaretledikleri görülmüştür.

Sosyolojik yönü hedef alınarak yapılan bu çalışmada yukarıdaki tespitlerden de görüleceği üzere, mafya tipi organize suçlar, toplumumuz için sosyal ve yasadışı “paraziter” bir hastalıktır. Bunları teşhis ve tedavi edecek olanlar akademik eğitim görmüş sosyologlar olacaktır. Bu nedenle üniversitelerimizdeki sosyoloji bölümlerinde Mafya–Anti Mafya konuları ile ilgili çalışma yapılması bir zorunluluk halini almıştır. Ancak bu şekilde sosyal yapıımızdaki ve insan ilişkilerindeki hastalıklar doğru olarak saptanabilecektir. Uzun vadede de mafya tipi organize suçların yoğun olduğu bölgelerde bulunan Emniyet Müdürlükleri’nde Mafya-Anti Mafya uzman gruplarının görevlendirilmesinin zaruret olacağı düşünülmektedir. Bu arada sosyologların da yaygın alan çalışmasına yönlendirilip gerekli raporlar, doktora tezleri, denekler

üzerinde soruşturma ve anketler düzenlemek suretiyle mücadelede kullanılacak tespitlere ulaşabilecekleri ve bu sayede mafya ile mücadelenin daha etkin olarak gerçekleşebileceği değerlendirilmektedir.

Gelecek perspektifleri ışığında, ülkemizdeki mafya tipi organize suçların uzun vadedeki durumuyla ilgili değişik öngörülerde bulunulabilir. 12 Eylül döneminde hapse atılan kişiler günümüz mafyasının en çok konuşulan isimleridir. 12 Eylül 1980 ihtilalinde içeri alınan bir çok kişi 1990'lı yıllarda hapisten çıktıklarında özellikle yakınları ile birlikte kurdukları suç gruplarıyla etkin anlamda ülkemizde mafya tipi suçların ilk adımlarını atmışlardır. Silaha aşinalığı olan bu insanlar, mafya tipi suçların toplumda ihtiyaç duyulan veya yoksunluğu hissedilen konuları kendilerine daha çok faaliyet alanı olarak belirlediği düşünülürse, gerek ekonomik sorunların 1990'lı yıllarda artması gerekse adalet mekanizmasındaki geç çözüm bulma gibi unsurlardan dolayı bu yıllarda çek senet tahsilatçılığı alanında faaliyet göstermişlerdir.

Bu bağlamda; 1990'lı yıllarda başlatılan yoğun mücadele neticesinde PKK terör örgütünün bir çok militanı yakalanarak hapse konmuştur. Ancak, 2010'lu yıllara doğru bir çoğu hapisten çıkacak olan bu insanların iş sıkıntısı yaşayacakları öngörüler arasındadır. Silaha aşına olan bu insanların da yukarıda örnekleri verilen benzer eylemlere girişecekleri, özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindeki büyük şehirlerde veya diğer göç alan büyük şehirlerimizde terör kökenli bu insanların organize suçlar bağlamında ayrı birer tehdit unsuru haline gelecekleri düşünülmektedir. Bu öngörüye yönelik çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Organize suçlarla mücadelede etkin olabilmek artık kaçınılmaz bir durumdur. Böylelikle, ülkemiz ekonomik ve sosyal yaşamının daha iyi düzenlenmesi, hukukun üstünlüğünün korunmasıyla demokrasininin güçlenmesi ve yerleşmesine büyük katkılar sağlanmış olacaktır. Ülkemizin terörle mücadele ve istihbarat sahasındaki bilgi birikimlerinin, kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele alanına taşınması daha büyük ve köklü bir başarının temelini atacaktır. Organize suçlarla mücadelede kısa zamanda önemli birikimler kazanan ve bu alanda önemli yatırımlar yapan polis teşkilatının gelişimi dikkatten kaçmamaktadır. Ancak suç örgütleri sürekli ilerleme durumundayken, güvenlik güçleri başta olmak üzere hiçbir kurumun gelişimi yeterli

kabul edilemez. Bunu öngörmek demek, değişen dünyada hızla ileriye gitmekle eş anlamlı bir tutum izlemek anlamına gelmektedir.

ANKET SORULARI

1- Doğum yeriniz:

.....

2- Kaç yaşındasınız?

18'den küçük

18-20

21-25

26-30

31-35

36-40

41-50

51-60

61 yaş üzeri

3- Medeni durumunuz?

Bekar

Evli

Eşi ölmüş

Boşanmış

4- Mesleğiniz nedir?

Serbest meslek Lütfen belirtiniz:

Esnaf

Memur

Diğer Lütfen belirtiniz:

İşçi

Emekli

İşsiz

Çiftçi

Ev Hanımı

Öğrenci

5- Babanızın mesleği nedir?

Serbest meslek Lütfen belirtiniz:

Esnaf

Memur

İşçi

İşsiz

Çiftçi

Emekli

Diğer Lütfen belirtiniz:

6- Anne ve babanızın evlilik durumu;

Halen birlikteler

Boşanmış durumlar

Annem öldü

Aynı yaşıyorlar

Babam öldü

Anne veya baba tekrar evlendi

Diğer Lütfen Belirtiniz:

7- Siz dahil ailenizin kaç çocuğu var?

1

2

3

4

5

6

7 ve üzeri

8- Öğrenim durumunuz nedir?

Okur-yazar değil

İlkokul mezunu

Orta okul mezunu

Lise veya dengi mezunu

Üniversite

Lisansüstü (Master / Doktora)

9. Eğitiminizi yeterli görüyor musunuz?

Evet

Hayır

10. Eğitiminize daha fazla devam edebilseniz ne olmak isterdiniz?

- Bürokrat Avukat
 Öğretmen Polis
 Memur Mühendis
 Asker Diğer Lütfen Belirtiniz:

11. Daha önce hangi işlerde çalıştınız?

-
.....

12. Aylık geliriniz ne kadardır? (Kira ve diğer gayrimenkul gelirleri de dahil)

- 0-250 milyon 250 milyon-500 milyon
 500 milyon-1 milyar 1 milyar-2 milyar
 2 milyar ve üzeri

13. Daha önce hiç göz altına alındınız mı?

- Evet Hangi suçtan olduğunu belirtiniz :
 Hayır

14. Şu an size isnad edilen suçtan dolayı daha önce göz altına alındınız mı?

- Evet Hayır

15. Şu anda yaşadığınız yere kaç yıl önce geldiniz?

- Yerlisiyim 11-15 41'den fazla
 1 yıldan az 16-20
 1-5 20-30
 6-10 31-40

16. Göç etme sebebiniz neydi? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- İş bulmak Eğitimim / Çocukların eğitimi için
 Daha iyi bir yaşam ümidi Kan Davası
 Hemşehrilerimle birlikte olmak Diğer Lütfen Belirtiniz:...

17. Göç ettiğiniz yerde umduklarınızı bulabildiniz mi?

- Evet Kısmen Hayır

18. Göç sonrası yanında kaldığınız insanlar arasında,

- Göz altına alınan vardı Hangi suçtan?
 Tutuklanan vardı Hangi suçtan?
 Sabıkasız olan vardı Hangi suçtan?
 Hiçbiri

19. Göç sonrası karşılaştığınız temel problemler nelerdi? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

☐ İşsizlik problemi yaşadım	☐ İnsan ilişkilerine alışamadım
☐ Maddi sıkıntılar çektim	☐ Kimseyle yakınlık kuramadım
☐ Kalacak yer/konut sorunu yaşadım	☐ Aile içi ilişkilerimiz bozuldu
☐ Örf ve Adetlere alışamadım	☐ Diğer <u>Lütfen Belirtiniz:...</u>

20. Size isnad edilen suçu işleme sebebiniz nedir?

☐ Para İçin	☐ İntikam
☐ Arkadaş grubumdan ayrılmamak	☐ Zevk için
☐ Ailem İçin	☐ Diğer <u>Lütfen Belirtiniz:...</u>

21. Şu anda size isnad edilen suçu işlemiş arkadaş veya arkadaş grubunuz var mı?

☐ Evet	☐ Hayır

22. Size isnad edilen bu suçu işlemenizde içinde bulunduğunuz grubun veya çevrenin etkisi oldu mu?

☐ Evet	☐ Hayır

23. Televizyon dizileri içerisinde en çok beğendiğiniz dizi ve karakter hangisidir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

☐ Asmalı Konak-Seymen AĞA	☐ Zerda-Şahin AĞA
☐ Kınalı Kar-Cebbar AĞA	☐ Deli Yürek-Yusuf MİROĞLU
☐ Kurtlar Vadisi-ÇAKIR	☐ Diğer <u>Lütfen Belirtiniz:...</u>

24. Cezaevine giderseniz ailenize kim bakacak?

☐ Anne-Babam	☐ Eşim
☐ Arkadaşlarım	☐ Diğer <u>Lütfen Belirtiniz:</u>
☐ Bilmiyorum	

25. Aşağıda sayılanlardan hangisine göre arkadaş grubunuz veya çevreniz oluşmaktadır? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

☐ Hemşehrilerimden	☐ Tavsiye edilen kişilerden
☐ Akrabalarımın	☐ Mahalle Arkadaşlarımdan
☐ Aşiretimden	☐ Diğer <u>Lütfen Belirtiniz:</u>

26. Serbest bırakıldıktan sonra veya cezaevinden çıktıktan sonra yaşadığınız yerde kalmaya devam edecek misiniz?

☐ Evet	☐ Hayır

27. Adalet sistemimizin gereği gibi işlediğine inanıyor musunuz?

☐ Evet	☐ Hayır

28. Size isnad edilen suç u işlemenizde toplum için faydalı olduğunu düşünür müsünüz?

Evet

Hayır

29. Silah taşımaktan hoşlanır mısınız?

Evet

Hayır

30. Silahlardan en çok hangi marka silaha sahip olmak isterdiniz?

Browning

Magnum

Smith Wesson

Kırıkkale

Cz 75

Diğer Lütfen

Belirtiniz:

31. Şiddetin bir problem çözme aracı olduğuna inanıyor musunuz?

Evet

Hayır

32. Sizce bir insanda bulunması gereken en önemli 3 özelliği işaretleyiniz.

Arkadaşlık

Dostluk

Sözünde durma

Delikanlılık

Cömertlik

Diğer Lütfen Belirtiniz:

Fedakarlık

Sır Saklama

33. Size olma imkanı tanınsaydı hangisini olmak isterdiniz?

Zengin Olma

Herkes tarafından kabul edilen bir kişi

Yüksek rütbeli bir bürokrat olma

Ünlü bir futbolcu

Tanınmış bir sanatçı

Diğer Lütfen belirtiniz:

34. Sürekli olarak güvendiğiniz, problemlerinizin çözümü için size yardımcı olan biri var mı?

Evet

Hayır

35. Zor günlerinizde size en çok kim yardımcı olur? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

Ailem

Güvendiğim dostlarım

Arkadaşlarım

Hemşehrilerim

İş çevrem

Diğer Lütfen belirtiniz:

KAYNAKLAR

- AKTAN, Coşkun Can
(1992) : Politik Yozlaşma ve Kleptokrasi, Afa Yayınları
- AKTAN, Coşkun Can
(1996) : Toplumsal Dönüşüm ve Türkiye, Milliyet Yayınları
- ARIBOĞAN, Doğan
(1996) : Globalleşme Senaryosunun Aktörleri, İstanbul: Der Yayınları, Yayın No. 181
- AYTAÇ, Önder
(1996) : Medyanın Gözüyle Çeteler ve Susurluk, Sam Yayıncılık, Ankara
- ADAMAN, F.&ÇARKOĞLU. A.
(1996) : Hane Halkı Gözünden Türkiyede Yolsuzluk, Tesev Yayınları
- ABADINSKY, Howard
(1990) : Organized Crime, Third Edition.
- ARLACCHI, Pino
(1997) : Mafya Ahlakı, İletişim Yayınları
- AŞIK, Metin
(2000) : “Organize Suç ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Şube Müdürlüğü”, Polis Dergisi, Ankara: EGM Yayınları, Nisan-Mayıs-Haziran, Yıl;6
- BARZİNİ, Laile
(1965) : The Italiens, NewYork, Atheneum

- BAL, İhsan
(1998) : “Türkiye’de Organize Suçlar ve Terörizm Üzerine”, Polis Bilimleri Dergisi, Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Cilt;3, Sayı;1-2
- BAL, İ. & ÖZCAN, M.
(2001) : Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları
- BAŞLAMİŞ, Cenk
(1998) : “Mafya Rusya’yı Yuttu”, Milliyet gazetesi, 16 Mayıs 2002
- BEŞE, Ertan
(2001) : Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar”, içinde Organize suçlarla Mücadele ve Polis, Seçkin yayınevi
- BEŞE, Ertan
(2002) : Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Seçkin Yayınevi
- BOVENKERK, F. % YEŞİLGÖZ, Y.
(1998) : Türkiye’nin Mafyası, İletişim Yayınları
- CEYLAN, Ümit
(1998) : Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu, Turhan Kitabevi yayınları
- CLUTTERBUCK, Richard
(1990) : Terrorism Drugs and crime in Europe After
- CLOWARD, R.A. % OHLIN, L.E.
(1960) : Delinquency and Opprtunity: A theory of Delinquent Gangs, New York: Free Press

- ÇÖLAŞAN, Emin
(2001) : Tarihe Düşen Notlar, Ümit Yayıncılık
- ÇULCU, Murat
(1992) : Dünyamızı Saram Mafya, 1. Cilt, Kastaş Yayınları
- ÇULCU, Murat
(1992) : Dünyamızı Saram Mafya, 2. Cilt, Kastaş Yayınları
- ÇULCU, Murat
(1992) : Dünyamızı Saram Mafya, 3. Cilt, Kastaş Yayınları
- ÇULCU, Murat
(1995) : Mafya Üzerine Notlar, Kastaş Yayınevi.
- ÇULCU, Murat
(2001) : Her Sakaldan Bir Kıl, E Yayınları
- DAYIOĞLU, Kazım : Ankara Kabadayıları, İnce Yayınevi
- DÖNMEZER, Sulhi
(1994) : Kriminoloji, Beta Basın yayın
- DÖNMEZER, Sulhi
(1996) : 'Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele', İstanbul
- ELLIOTT, D. & HUIZINGA, D & AGETON, S.
(1985) : Explaining Delinquency and drug Use, Sage Publications, 1985, Beverly Hills, California
- FALCONE, G.& PADOVANI, M. : Cosa Nostra, Cep Kitapları A.Ş.

- FRIED, Jeronimus**
(1975) : 'Pope Assails Mafya in New Year message', Daily News, January, 2
- GAMBINO, Raymond**
: Blood of My Blood: The Dilemma of the Italian-American, Garden City, NY: Doubleday
- GÖKÇE, Birsen**
(1996) : Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar, Savaş Yayınevi
- GÜNER, Sedat**
(2003) : Organize Suç Örgütleri, Kara Para ve Aklanması, Bilgi Yayınevi
- HESS, Henner**
(1993) : Mafya and Mafiosi, The structure of Power, Lexington, MA: D.C. Heath
- IRELAND, Tires**
(1973) : The Economics of Crime and Punishment, Washington, DC: American Enterprise Intitute for Public Research
- KAZAN, Turgut**
(1998) : Çete, Gizli ittifak, Toplu Suç Kavramları, Mukayeseli Hukuk ve Türkiye'de Durum", in: Hukuk Kurultayı 2000, Ankara
- KOCASAKAL, Ümit**
(1997) : Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele Paneli, İÜ Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul

- KONGAR, Emre
(1979) : Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Bilgi Yayınevi
- KOBRIN, Solomon
(1959) : "The Chicago area Project: A 25-year Assessment," Annals of the American Academy of Political and Social Sciences, 322 (March)
- MUMCU, Uğur
(1993) : Papa, Mafya, Ağca, Tekin Yayınevi
- MUTLU, Kayhan
(1996) : "Ekonomi Hukuk Entegrasyonu Sorunu ve Örgütlü Suç Gruplarının Oluşumu", Ceza Adalet Sistemi ve Polis Sempozyumu, Ankara: Polis Akademisi Yayınları 5
- MERTON, Robert
(1964) : "Anomi, Anomia and Social Interaction: Contexts of Deviant Behaviour", in M.B. Clinard, anomie and Deviant behaviour, New York: Free Press, 213-242
- MERTON, Robert
(1938) : "Social Structure and Anomie", American Sociological Review, 3 (October): 672-682
- ÖZBEN, Özer
(1998) : Yayınlanmamış Ders Notları
- ÖZDİKER, Can
(2000) : 'Televizyondaki Mafya Tiplemeleri', Polis Dergisi, sayı 22
- ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl
(1998 (a)) : "Suç Ekonomisi ve Mafya", Ekonomik

- (1998 (b)) : Forum Dergisi, 15 Kasım
: Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi, Bağlam Yayınları
- RYAN, P.J. & RUSH, G.E.
(1997) :Understanding Organized Crime in Global Perspective, London: SAGE Publications
- RAITH, Werner
(1995) : Yeni Mafya Karteli, Sarmal Yayınları
- SCHNEIDER A.% ZARATE O. : Herkes İçin Mafya
- SCHELLING, Tomy
(1997) : Choice and Consequence, Cambridge, MA: Harvard University Pres
- SEMİZ, E. & CERRAH, İ.
(2001) : Türkiye’de Suç ve Polislik, Güner Matbaacılık
- SIEGEL, Larry J.
(1989) : Criminology, West Pub. Comp. St. Paul
- SÖZÜER, Adem
(1996) : “Organize Suçluluk kavramı ve batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, Hukuk Araştırmaları, Cilt:9, Sayı: 1-3, İstanbul
- TUŞALP, Erbil
(1997) : Vatan Millet Sakarya Çete Parti Mafya, Günizci Yayıncılık
- VOLKAN, K. & YILDIRIM,H.
(2003) : Her Şeyi e-leştirdik, Başkent Klışe Yayıncılık

YÜCEL, Mustafa Tören

(1997)
Ankara

: Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi,

YENİSEY, Feridun
(1997)

: “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele”,
in: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele
Kanunu (Seminer, 03.09.1999) Adalet
Bakanlığı, Ankara

YETİM, Sedat
(2000)

: Kara Para Aklama ve Mafyokrasi, Nesil
Yayıncılık

ZIEGLER, Jean
(1999)

: Suçun derebeyleri, (Çeviren: Ali Cevat
Akkoyunlu), İstanbul, Doğan Kitapçılık

WILLIAMS, McShane
(1998)

: Criminological Theory, 1988, New Jersey

WALLEK, Lee
(1995)

: Mafyada Yönetici Olmak, Türkçesi: Zülal
Kılıç, Sarmal Yayınevi

Ankara Ticaret Odası

: “Kaçak Türkiye” Çalışması, 2000

Aksiyon Dergisi

: 11.05.2002

Europol 2003

: Avrupa Birliği Organize Suç Raporu

Hürriyet Gazetesi

: 11 Haziran 1997

Hürriyet Gazetesi

: 24.09.2002

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 Daire Kitapçığı

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2000 Daire Kitapçığı

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 Daire Kitapçığı

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2002 Daire Kitapçığı

New York Times : 22.07.2002

Organize Suçlarla İlgili Avrupa Konseyi 1999 Yılı Raporu

Prof. Dr. Doğu ERGİL Konferans Notları TADOC 06.11.2003

The Observer : 07.05.2000

TBMM Susurluk Kazası Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, TBMM Basımevi, Ankara, 1997.

Sabah Gazetesi : 11.11.2000

The Guardian : 15 September 2003

[www.elele.gen.tr/organize suçlar/savas.html](http://www.elele.gen.tr/organize-suclar/savas.html), 2000:3

www.europol.eu.int/publications/EUOrganizedCrimeSitRep/EUOrganizedCrimeSitRep

4804 sayılı Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair kanun, RG.04.02.2003, Sy.:25014

4804 sayılı Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair kanun, RG.04.02.2003, Sy.:25014

4422 SK, (30.07.1999), Resmi Gazete. Yayın Tarihi; 01.08.1999, Sayı; 23773

4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu ve Uygulaması, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Rehberi III, 2. Baskı